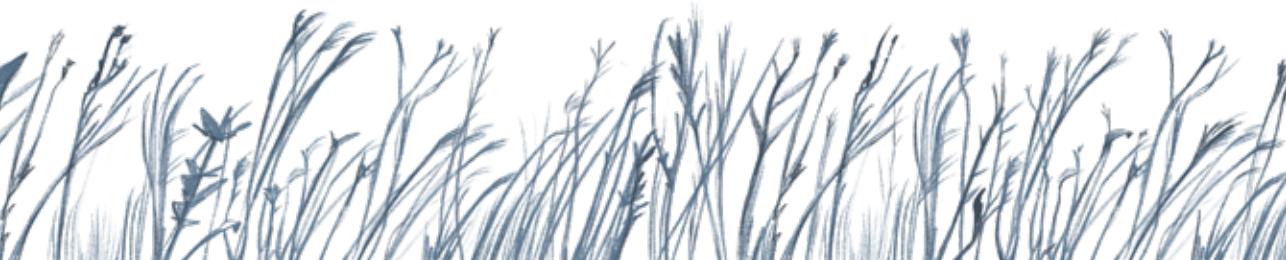

რევაზ
ინანიშვილი

რჩეული
საბავავო
აოთხობები

რევაზ ინანიშვილი
რჩეული საბავშვო მოთხოვები

კრებულის შემდგენელი თეა ქიტოშვილი
რედაქტორები ნინო ილაშვილი, მარინე სოხაძე
ილუსტრატორი სალომე სხირტლაძე
დიზაინერი ია გაბუნია
ტექნიკური დიზაინერი ლადო ლომსაძე

ტექსტი © დავით ინანიშვილი, აკაკი ინანიშვილი, რევაზ ინანიშვილი
ქართული გამოცემა © ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა, 2021
ყველა უფლება დაცულია.

შპს „ბაკურ სულაკაურის გამომცემლობა“
დავით ალმაშენებლის 150, თბილისი 0112
ტელ: 2910954
ელფოსტა: info@sulakauri.ge

ISBN 978-9941-30-729-4

Revaz Inanishvili
SELECTED SHORT STORIES FOR CHILDREN

Published by Sulakauri Publishing, Tbilisi, Georgia 2021
All rights reserved.

www.sulakauri.ge

სერჩივი

გოგონა - დაე რომ შეუყვარდა	5
გვლის ლენები	19
გუგა და გუგა	39
თოვლი	55
კანო	73
ბიბო	81
თეთრცხვირისი და ჭავცხვირისი	91
ირეალე გეფე და არაერელი უღამაზოები	103
უაუდა და კედილი	113
ძალიან კატარა დიდ ეკიფანები	121

გოგონა – ლაპე რომ უკუყვარდს

სიც თითქმის ჩვეულებრივი პატარა გოგონა იყო, გამხდარი და აქეთ-იქით გაპრეხილნაწნავებიანი. მხოლოდ ზეანეულნამნამებიანი ცისფერი თვალები ცოტა უფრო ფართოდ ჰქონდა გახელილი, ვიდრე სხვა გოგონებს აქვთ, და ყველაფერს ცოტა უფრო სხვანაირად ხედავდა, ვიდრე ჩვენ. აი, მაგალითად, როდესაც ჩვენ ბაღში მივდივართ და ხეს შევხედავთ, დავინახავთ, რომ ხე ან უძრავად დგას, ან არადა მის მწვანე ფოთლებს ნიავი აშრიალებს; ან ყვავის, ან ის-ისაა, კოკრები გამოაქვს. ის გოგონა კი ხედავდა, რომ ხის ფოთლებს ნიავი კი არ აშრიალებს, ყუნწებში უღიტინებს და ფოთლები ხტიან, ხითხითებენ, ლამის გული წაუვიდეთ ხითხითისაგან; ის ხედავდა, რომ ხე უბრალოდ კი არ ყვავის, ყოველი კვირტი თოთო ბავშვივით იღვიძებს, თვალებს იფშვნეტს, იზმორება და – ცაც! – ღიმილით უბრწყინდება სახე.

გოგონას კიდევ ისიც შეეძლო, რომ თვალები დაეხუჭა და უფრო მეტი რამ დაენახა, ვიდრე თვალხილული ხედავდა. თვალხილული თავის ოთახს, თავისი ქუჩის სახლებს, არეულ-დარეულ მანქანებს, ადამიანებს და მაღაზიებს ხედავდა, მაგრამ, როდესაც თვალებს დახუჭავდა – უუ! – მაშინ ათას უცნაურ რამეს დაინახავდა. დაინახავდა უკიდეგანო ლურჯ ოკეანეს, რომელსაც ქათქათაიალქნებიანი გემი მიაპობდა სიმღერით (იალქნები მღეროდნენ); დაინახავდა მზის სხივებით სავსე უღრან ტყეს, რომელშიც ათასნაირი ფერის ჩიტები დაფრინავდნენ და ყველა თავის ხმაზე ეძახდა ერთმანეთს; დაინახავდა მაღალ, შუბის წვერებივით ალესილ მთებს, რომელთა მწვერვალებიდან მწვერვალებზე ყელმოღერებული ჯიხვები გადაქროდნენ შხივილით...

ერთ ზაფხულს ეს გოგონა დედამ და მამამ აგარაკზე წაიყვანეს. აგარაკი შორს იყო. ჩასხდნენ მატარებელში, იარეს, იარეს; მატარებლიდან ჩამოვიდნენ, ავტობუსში გადასხდნენ; ისევ იარეს, იარეს, და ბოლოს, როგორც იყო, მივიდნენ.

სანამ გოგონას ამ აგარაკზე წამოიყვანდნენ, მანამ ის სულ თავის დიდ ქალაქში ცხოვრობდა. დიდ ქალაქებში ხომ ასეა: როგორც კი ღამე დააპირებს მოსვლას, აანთებენ მილიონ ელნათურას და არ შემოუშვებენ. ამ ქალაქშიც ასე იყო: დააპირებდა ღამე მოსვლას, აანთებდნენ მილიონ ელნათურას და დაახევინებდნენ უკან. ნამდვილი ღამე ქალაქელებს არც კი უნახავთ. გოგონასაც არ ენახა და, სანამ ქალაქში ცხოვრობდა, ღამის არც სიყვარულზე უფიქრია, არც სიძულვილზე. უყვარდა

სიბნელე, ესე იგი, როდესაც სინათლეს გამორთავდა, – მაშინ
მას თვალების დახუჭვაც არ უნდოდა, იწვა და ისე ხედავდა
ათასნაირ სურათს, უყვარდა ასეთი სიბნელე, მაგრამ ლამისა
არც სიყვარულზე უფიქრია, არც სიძულვილზე.

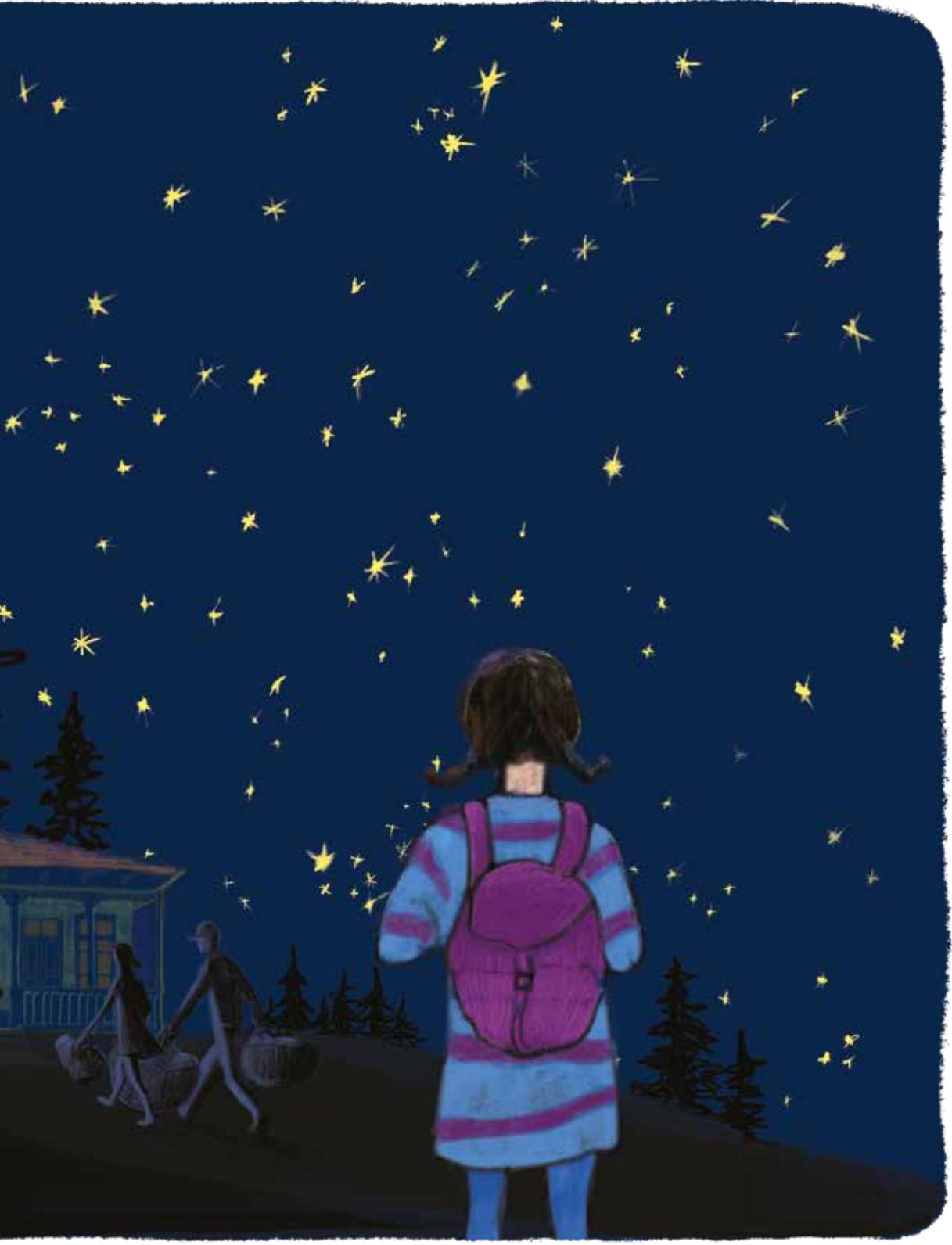
და, აი, გოგონა უკვე აგარაკზეა. ჩამოდიან ავტობუსიდან
და რას ხედავს, აგარაკი ტყეშია; პატარა ლამაზი ხის სახლი,
რომელიც გოგონას მამას დაუქირავებია, ვეება შავი ნაძვების
ქვეშ დგას. რა თქმა უნდა, ნაძვები სინამდვილეში მწვანეებია,
მაგრამ ლამით ხომ ყველაფერი შავად ჩანს – ხეებიც, წყალიც
და ცაც! – აქ კი უკვე ლამეა, ნამდვილი ლამე. დაბრუნებულა
ნახირი, დაჩუმებულან ფრინველები, მიმწყდარა ადამიანების
ფეხის ხმაც. ცაზე მილიონი დიდი, ჩახჩახა ვარსკვლავი ანთია
და ისინიღა კრუტუნებენ:

– კრუ, კრუ, კრუ!..

რა თქმა უნდა, ეს ვარსკვლავები კი არა, ჭრიჭინები, კა-
ლიები და სხვა რაღაც ასეთი მწერები კრუტუნებენ, მაგრამ
გოგონას ასე ეჩვენება!.. დედა და მამა ფუსფუსებენ, ბარგს
შინ ეზიდებიან, ჩემოდნებს ხსნიან, ოთახს აწყობენ, გოგონა კი
აივანზე დგას, ფართოდ გახელილი თვალები უფრო ფართოდ
აქვს გახელილი, თანაც უბრნყინავს, უბრნყინავს, შესცერის
დიდ, ჩახჩახა ვარსკვლავებს და ეჩვენება, რომ ვარსკვლავები
კრუტუნებენ, ფისუნებივით ჟუტავენ თვალებს და უცინიან
ჩუმ-ჩუმად.

დღისით სიცხე ყოფილა. ტოტებდაოსებული ნაძვები სულს
ითქვამენ და ერთმანეთს ეკითხებიან ჩურჩულით, როგორ
გადაიტანეთ დღევანდელი სიცხე, ხომ არაფერი გიჭირთო. არც
ერთ ნაძვს არაფერი უჭირდა და სიამოვნებით იზმორებოდნენ,

* ჩუკაშ ინიშვილი *

ადიოდნენ მალლა, იზრდებოდნენ. აი, აივანზე გადმომდგარი გოგონა შეამჩნიეს.

– რა კარგი გოგონაა! რა ლამაზი გოგონაა! – აღტაცებით გადაუჩინჩულებენ ერთმანეთს, – ო, რა ლამაზი გოგონაა! შეხედეთ, შეხედეთ!

გოგონა კი ისევ ვარსკვლავების მზერითაა გართული, ისევ იმ ხმებს უგდებს ყურს:

– კრუ, კრუ კრუ!..

მერე აივნიდან ეზოშიც ჩადის. უნდა, რომ უფრო მეტი ვარსკვლავი დაინახოს. გაშლის წვრილ, გრძელ მკლავებს, დატრიალდება და – უუ!.. – მილიონი ვარსკვლავიც თან მიჰყვება ბრუნვითა და სიცილით.

და უცებ ცას ერთი ვარსკვლავი მოსწყდა. წამოვიდა ელვი-სებური სისწრაფით, გაიზარდა, გაიზარდა და მთლად დიდი, დიდი, ჩახჩახა, სულ ახლოს, შავი ნაძვების კენწეროების იქით გაუჩინარდა. გოგონა იმ ნაძვებისაკენ გაიქცა. ის ვარსკვლავი ისე ახლოს ჩავარდა, რომ უეჭველად იპოვის! წარმოგიდგენიათ, რა ბედნიერი იქნება, თუ იმ ვარსკვლავს იპოვის! ხანდახან ფეხი უცურდება რბილ, სასიამოვნო და სურნელოვან ხავსზე, წაიფორხილებს, მაგრამ ისევ მალე გაიმართება და მირბის, მირბის. ფართოდ გახელილი თვალები კიდევ უფრო ფართოდ აქვს გახელილი, კიდევ უფრო მეტად უბრნწყინავს. სულ ცოტაც, სულ ცოტაც! ვარსკვლავი აქ თუ არა, აი, იმ ბუჩქის უკან მაინც იქნება; აქ თუ არა, აი, იმ ბუჩქის უკან მაინც იქნება აუცილებლად. წარმოგიდგენიათ, რა ბედნიერებაა ვარსკვლავის პოვნა! შეჩერდება, მიიხედ-მოიხედავს და ისევ გარბის ხეების შავად ალანდულ ძირებს შორის...

ვეება ნაძვები და მუხები აქაც აღტაცებით ეჩურჩულებიან ერთმანეთს:

– პატარა ლამაზ გოგონას ლამისა არ ეშინია... პატარა ლამაზ გოგონას ლამაზი კაბა აცვია, ლამაზად აქვს დაწნული თმა! აბა, ფრთხილად, კაბა არ დავუხიოთ, ნაწნავები არ დავუშალოთ!

და ვეება ნაძვები და მუხები შეუმჩნევლად სწევენ ტოტებს, რომ გოგონას კაბა არ დაუხიონ, ნაწნავები არ დაუშალონ. აქეთ-იქით იწევიან ბუჩქებიც. გოგონა კი გარბის, გარბის...

მაგრამ განა როდემდე შეძლებდა სირბილს! დაიღალა და შეჩერდა. უნუგეშოდ იხედებოდა აქეთ-იქით. იყო შავი ხეები, შავი ბუჩქები, ვარსკვლავი კი არ ჩანდა არსად. და მიხვდა, რომ ვერც ვერასოდეს იპოვიდა. საშინლად დასწყდა გული.

ხომ შეიძლებოდა, რომ ეპოვა? ო, რა ბედნიერი იქნებოდა მა-შინ! ახლა კი... ცრემლებით აევსო ფართოდ გახელილი დიდი ცისფერი თვალები.

ეს დაინახეს ნაძვებმა, ეს დაინახეს ფიჭვებმა, ეს დაინახა თვით მარადნალვლიანმა ღამემაც... ღამე აქამდე უხმოდ ადევნებდა თვალს. იგი მოხიბლული იყო ამ ლამაზი გოგონათი, რომელსაც სრულიად არ ეშინოდა მისი, და, აი, ახლა, როცა გოგონას ცრემლებით აევსო თვალები, დაბალი, ალერსიანი ხმით თქვა:

– ნუ ტირი, პატარა ლამაზო გოგონავ, შენ იმ ვარსკვლავს ვერ იპოვი. იმ ვარსკვლავს ვერავინ ვერ იპოვის. ის შორს, ზღვაში ჩაეშვა, უზარმაზარმა ნათელთევზამ დაიჭირა და უკვე თავისი შვილების გასართობად მიაქვს. მაგრამ შენ ამაზე გული არ უნდა დაგწყდეს. აბა, დააკვირდი, რამდენი ლამაზი რამაა შენს ირგვლივ. აბა, დააკვირდი, აიხედე მაღლა!

გოგონამ მიმოიხედა, მერე თავი მაღლა ასწია და დიდი, ფარ-თოდ გახელილი თვალები ისევ სიამოვნებით გაუბრწყინდა.

მაღლა, უზარმაზარი ხმელი ფიჭვის დაგრაგნილ ტოტებს შორის, დიდი ყვითელი მთვარე ამოსულიყო, იმ ხმელი ფი-ჭვის ტოტიდან ტოტზე მხიარული ციყვები ხტოდნენ და ისე მოჩანდა, თითქოს ციყვები მთვარეს ახტებოდნენ ზემოდან. გადახტებოდა ერთი და – ცარც!.. – გაპრეხილი კუდით ნაპე-რწკლების მთელ გროვას გაიყოლებდა, გადახტებოდა მეორე

– ცარც!.. – და იმასაც ნაპერწკლების გროვა მიჰყვებოდა თან.

უცებ ციყვებმა გოგონა დაინახეს, შეშფოთებით გადაუს-ტვინეს ერთმანეთს და ყველანი ერთ ტოტზე გამწკრივდნენ. სხედან ასე მწკრივად და გაოცებული თვალებით მისჩერებიან

გოგონას. გოგონამ ხელი მაღლა ასწია, ლამაზად დაუქნია თითები სალმის ნიშნად და გაუღიმა კიდევაც. ამან ციყვები გაახარა. იმათაც სტვენითა და თავის ქნევით მისცეს სალამი და მერე ისევ ტოტიდან ტოტზე ხტუნაობა განაგრძეს; თან ახლა უფრო გულმოდგინედ ხტოდნენ, ხტოდნენ და ჰაერ-შიც კოტრიალობდნენ სიცილით, რადგან უნდოდათ, ლამაზი გოგონასათვის ეჩვენებინათ, აი, როგორი ყოჩალები ვართო.

სანამ გოგონა მაღლა იყურებოდა და ციყვების თამაშს ადევნებდა თვალს, ციცინათელების მთელი გუნდი მოფრინდა და მის ირგვლივ დაიწყეს ფრენა. ზოგნი აქეთ-იქით გაპრეხილ ნაწილებზედაც დაასხდნენ – მწკრივად, მძივივით ლამაზად. და, წარმოიდგინეთ ახლა: ირგვლივ ციცინათელების მთელი გუნდი უვლის და ყოველი ციცინათელა თავის წრეს ხაზავს, ნაწილებზედაც ციცინათელები გამწკრივებია, ფართოდ გახელილი თვალები სიხარულით უბრწყინავს და გრძელი, წვრილი მკლავები თითქოს გასაფრენად აქვს გაშლილი!..

ღამეს თვითონვე მოსწონს თავისი საქციელი, კეთილად ელიმება და კიდევ უფრო ლამაზი რამის მოგონებას ცდილობს.

– ახლა წინ წადი, აგერ, იმ ბუჩქებში გაიარე, – ალერსით ეუბნება გოგონას. და გოგონაც მიდის, მიდის და ციცინათელების მთელი გუნდიც თან მიჰყვება. ბუჩქები ტოტებს აქეთ-იქით სწევენ, რომ ლამაზ გოგონას ლამაზი კაბა არ დაუხიონ, ლამაზი ნაწილები არ დაუშალონ, რომ-ლებზედაც მძივებივით გამწკრივებულან ციცინათელები. გადის

* ჩეკაშ ინიშვნლი *

ბუჩქების იქით და აღტაცებული ჩერდება კამკამა ტბის პირას.
ტბა ვარსკვლავებითა და ოქროს თევზებით არის სავსე. ოქროს
თევზები სულ მაღლა ამოდიან, ნელ-ნელა ამოძრავებენ ლა-
ყუჩებს, გაოცებულები შესცეკრიან გოგონას, მერე სიხარუ-
ლით ხტებიან ჰაერში და ტკიცინით ცვივდებიან ტალღებში.
ტალღებში მთვარეც ანთია, დიდი, ათახთახებული მთვარე.

– მიდი ახლოს! – ალერსით ეუბნება გოგონას ლამე. და გო-
გონაც ფრთხილად მიდის ტბის პირას, წაიხრება, ჩაიხედავს
შიგ და დაინახავს ციცინათელების მძივებით შემკულ, თავის
აქეთ-იქით გაპრეხილ ნაწნავებს; დაინახავს გვირგვინს, რომე-

ლიც აგრეთვე ციცინათელებს დაუდგამთ, დაინახავს ფართოდ გახელილ თავის თვალებს...

უცებ ეს ფართოდ გახელილი თვალები უფრო მეტად უფარ-თოვდება: წყალში ქორბუდა ირემი ჩანს. ასწევს თავს და ის ირემიც აიხედავს მაღლა. აღტაცებულები შესცქერიან ერთ-მანეთს. ირემს ოქროს რქები აქვს, თვალები დილის ჰაერივით უბრნებინავს. გოგონა ხელს გაუწვდის და ირემი მოდის, ნელი ნაბიჯით მოდის, მოვა სულ ახლოს და გრილ დრუნჩს შეახებს თითებზე. გოგონა შუბლზე ხელს ჩამოუსვამს. სულ ახლოს მიიწევს, ტუჩებს თვალებთან მიუტანს და ლამაზ თვალებში კოცნის. მერე კისერზე ხელს შემოხვევს, ლოყით ეხუტება ყბა-ზე. ირემი თვალებს ლულავს, ოდნავდა ატოკებს მოუსვენარ ყურებს. ციცინათელები ახლა ირმის რქებში ტრიალებენ და თითქოს ისინიც რაღაცას ეჩურჩულებიან ერთმანეთს. ჩუ!.. სადღაც სულ ახლოს ბულბული წამოიწყებს საგალობელს, ვიღაც იცინის. სიამოვნებით იცინის. ეს მარადნალვლიანი ღამეა. მარადნალვლიანი ღამე ტკბება ლამაზი ჰატარა გოგონას მზერით, რომელსაც არ ეჯავრება იგი, არ ეშინია მისი...

მაგრამ ირემი უცებ ყურებს აცქვეტს, თვალებში წუხილი ჩაუდგება.

– მე უნდა გავიქცე, ადამიანები მოდიან! – ეუბნება გოგონას და ორი ნახტომით შეერევა ტყეს. სანამდე ტყეში შეიმალებოდეს მთლიანად, ერთხელაც მოიხედავს, მოიხედავს და გოგონა შეამჩნევს, რომ თვალები განშორების სევდით აქვს სავსე.

– ჩვენც უნდა დავიმალოთ! – ეუბნებიან გოგონას ციცინათელებიც და ისინიც ერთიმეორის მიყოლებით შეერევიან ტყეს. გაჩუმდა ბულბულიც. დაბლა-დაბლა მიდიან თევზებიც.

ადამიანები ახლოვდებიან, სულ ახლოდან ისმის მათი ხმა:

– ოუუუ!

– მეც უნდა დაგტოვო, ლამაზო პატარა გოგონავ. ხომ არა-სოდეს შეგეშინდება ჩემი? – სევდიანი ალერსით ეჩურჩულება ღამე და წელ-წელა იწევს უკან. მის ადგილზე კი შემოდის ფარნების შუქი, სხვადასხვანაირი ხმები, დედისა და მამის შეშფოთებული ძახილი:

– თეაუუ!..

– აქა ვარ! – უბრალოდ, მშვიდად უპასუხებს გოგონა და ბუჩქებიდან გადის. ბუჩქები ტოტებს ისწორებენ და ცდილობენ, აღარ გატოკდნენ. მათ წინ, ერთმანეთს მიხუტებულ ბალახებზე, დიდ-დიდი მბრწყინავი წვეთებია დაბნეული და გოგონა ხვდება, რომ ეს ღამის ცრემლებია, ეს მისგან წასული დანაღვლიანებული ღამის ცრემლებია.

– მე მიყვარხარ შენ, ღამევ!

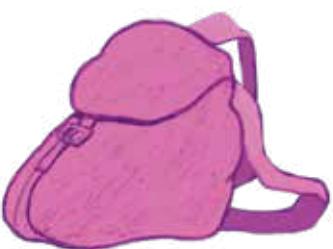
აღმოხდა ძახილი, ძახილი აღტაცებისა თუ შეშფოთებისა, მაგრამ სულ ახლოს მოსულ ადამიანთაგანაც კი არც ერთს არ გაუგონია მისი ხმა.

იმ ღამეს მთელ აგარაკზე თითქმის არავის სძინებია. ყველას აინტერესებდა გოგონას ნახვა, რომელიც ტყეში დაიკარგა და ძლივძლივობით იპოვეს. ყველას უნდოდა გაეგო, რატომ წავიდა გოგონა ისე შორს, ტყეში, და ეშინოდა თუ არა იქ. მაგრამ გოგონა არაფერს ამბობდა; დიდი, ფართოდ გახელილი ცისფერი თვალები ცრემლებით ჰქონდა სავსე და არაფერს ამბობდა. იცოდა, რომ თუნდაც ეთქვა, რისთვისაც წავიდა

* გოგონა – ღამე წომ შეუყვარდა *

ტყეში და რაც ნახა იქ, მაინც არ დაუჯერებდნენ. ის ხომ მარ-
თლაც ცოტა სხვანაირად ხედავდა სხვებთან შედარებით!
შენ სულ ასე უცნაურად გეჩვენება ყველაფერიო, – და არ
დაუჯერებდნენ.

ეს კი ძალიან, ძალიან ცუდია, როცა შენ რაიმე გჯერა და
სხვები არ გიჯერებენ.

მგლის ლენვები

ცახეთში, წყაროსთავის ქვემოთ, ვეებაზვრებსა და ხეხილის ბაღებს შორის მოშამბული სარწყავი არხის ნაპირას, დგას ერთ ძველი, ძალიან ძველი სასახლე. არხის მხრიდან ამ სასახლეს მაღალი, ქონგურებდამახინჯებული მრგვალი კოშკი ამოსდგომია ვენახების მხრიდან – გალავანს ზურგმიბჯენილი, ღარიანი კრამიტით გადახურული გრძელი მარანი; წინ, ეზოში, თაღიან ჭიშკართან, გაუქმებული პატარა ეკლესიაა; იქვე დიდი აკაცია დგას – შემხმარი, შელენილი, ფოთლებშეთხელებული. ქარიან ამინდში კოშკის სათოფურები და ქონგურები თავზარდამცემად ღმუიან, სასახლის დაძველებული სახურავიდან ავარდნილი თუნუქი გულის გამაწვრილებლად რახუნობს, ეკლესიაში ერთმანეთზე მიჭუჭკული ღამურები წრიპინებენ.

ადრე, დიდი ხნის წინათ, ამ სასახლეში თავადს უცხოვრია. ამბობენ, რიკულებიან ჭრაჭუნა აივანს დღესაც ეტყობა ამ თავადის ჩექმების ნაქუსლარიო. მოდგებოდა თურმე მოაჯირთან, არწივივით დაჰყურებდა ეზოში აფუსფუსებულ მსახურებს და ქუსლით ბურღავდა იატაკს.

ახლა აქ სამტრესტის მარანია, – შემოდგომაზე, რთვლობას, ახლომახლო სოფლებიდან გლეხები ყურძენს ეზიდებიან და სახელმწიფოს აპარებენ. მარნის მუშები იმ ყურძენს უზარმაზარ ქვევრებში წურავენ, ღვინოს აყენებენ და მერე ქალაქში გზავნიან.

ეს მუშები, სულ მეზობელი სოფლელები, იმუშავებენ რვა საათს, გაიხდიან ლურჯ სპეცსამოსს, გადაიბანენ ტკბილიან ხელებს და, რანაირი ამინდიც არ უნდა იყოს, თავ-თავიანთ სახლებში წავლენ. მუდმივად კი სასახლეში ორი ოჯახი ცხოვრობს. ერთი – მარნის დირექტორისა, მაღლა, მეორე – დარაჯისა და ზვრების მეველისა, დაბლა. დირექტორს საკუთარი „ვოლგა“ აქვს, როცა მოესურვება, ქალაქში მიდის და იქ იძინებს. დარაჯს ცოლიც აქ ჰყავს და შვილებიც – ორი ბიჭი.

ბიჭები ჯერ პატარები არიან, ერთი შვიდის ხდება, მეორე – ექვსის. უფროსს პეტრე ჰევია, უმცროსს – პავლე. მაგრამ ერთსაც და მეორესაც მგლის ლეკვებს ეძახიან. დიდი მგლის ლეკვი და პატარა მგლის ლეკვი! არც დიდს და არც პატარას ეს ზედმეტი სახელი არ სწყინს. საქმე ისაა, რომ მათ მამას, ლევანს, მგელი ჰევია. მგელიკა კი არა, ან მგელუა, – პირდაპირ მგელი! ხასიათითაც მგელს ჰგავს – მუხლმაგარი და შეუპოვარი. მიიდებს მომუჭულ ხელს ტუჩებთან და ისე დაიყმუვლებს, შიშის ზარი გაგივლის ტანში. ბევრი მგელი მოუტყუებია ამ ყმუილით და მოუკლავს. ერთი დიდი, ქეჩოჯაგარა, ბრჭყალებგაშეშებული ტყავი ახლაც პეტრეს და პავლეს საწოლის წინ უგდიათ (ძმებს ერთად სძინავთ, თავშექცევით). ძალიან სასიამოვნოა ლოგინიდან ამ ტყავზე შიშველი ფეხით გადმოსვლა.

მგლური ყმუილი პეტრემ და პავლემაც იციან. საღამოობით, კოლმეურნეები რომ სოფელში ბრუნდებიან, ჩასხდებიან სადმე ჩირგვებში და აუშვებენ ნელ-ნელა:

- უუუ!

ვინც არ იცის, რომ ამ მიდამოებში მგელი და მგლის ლეკვები ცხოვრობენ, შეშინებულები გარბიან. ვინც იცის, ეცინებათ.

მოჰკრავენ თუ არა მათ ხმას ყურს, თვითონაც მგლურად გაეპასუხებიან:

- უუუ! უუუ!

მაგრამ მათი ყმუილი ისე ჰერიტაჟს მგლის ყმუილს, როგორც ცხენი და რქებმოკაუჭებული ძროხა ერთმანეთს.

დედას გული უსკდება:

- ემანდ, ვინმემ თოფი არ გესროლოთ, შვილოო.

მამაც ეტყვით ხოლმე:

- ნუ წერავით წარამარა, საცა არა მგონიაო.

მაგრამ პეტრე და პავლე თავისას არ იშლიან, ან კი სხვა რა უნდა აკეთონ! ტოლი და სწორი არავინა ჰყავთ. მთელ დღეს ან მარანში ატარებენ, მუშებთან, ან არადა, აუშვებენ ყურებდაჭრილ დიდ ქოფაქს, ბოინას, აჰყვებიან ვენახების გზას, თუ ვინმეს ძალლი ჰყავს შინიდან წამოყოლილი, გამოიტყუებენ, ბოინას მიუსევენ და ცოტა ხანში გამარჯვებულები წავლენ სხვა ძალლების დასამარცხებლად. ან ბარდებში დაძვრებიან, ჩიტის ბუდეებს ეძებენ, ან არა და კოშკზე ავლენ, სხედან იქ ხშირბინდამდე, გადაჰყურებენ ქვეყანას და ნამდვილ მგლებს მოუხმობენ:

- უუუ! უუუ!

მაგრამ ჯერჯერობით ვერც ერთი მგელი ვერ მოიტყუეს. ეგ

კია, ხანდახან თვით ბოინა ვეღარ სცნობს მათ ხმას, ატეხავს ლავლავსა და ხათქახუთს, მერე მიხვდება თავის შეცდომას, შერცხვება, წავა, შეძვრება სათივეში და გარეთ აღარ იყურება. პეტრე და პავლე კი სხედან კოშკზე, ეჭუკჭუკებიან ერთმანეთს და იცინიან, იგუდებიან სიცილით.

ახლა იანვარია, მთელს კახეთში დიდი თოვლი დევს, ბავშვები ცას სწვდებიან სიხარულით: გუნდაობენ, ციგაობენ, ტყიდან მოფრენილ ფერად-ფერად ჩიტებს დასდევენ. მგლის ლეკვები კი დაღონებულები დადიან. თვითონ არ ამბობენ, მაგრამ ყველამ იცის მათი დაღონების მიზეზი: ძლივს ერთი მეგობარი გაიჩინეს და ისიც დაკარგეს, არ გაუფრთხილდნენ და დაკარგეს.

აი, კიდევ ვის შეეძლო მათსავით ზუსტი მგლური ყმუილი! დეკემბრის ბოლოს, სანამ თოვლი მოვიდოდა, მარნის დირექტორმა ცოლი და გოგონა – ექვსი წლის ლი – ჩამოიყვანა. მგლის ლეკვებს პირველად ასე ეგონათ, რომ გოგონას ჩვეულებრივი სახელი ლია ერქვა, მაგრამ აღმოჩნდა, რომ ლია კი არა, ლი რქმეოდა, და თუ ვინმე ლიას დაუძახებდა, ძალიანაც სწყინდა.

ლი მთლად მოულოდნელად გამოეცხადათ.

გაიღვიძეს ერთ დილას მგლის ლეკვებმა, ჩაიცვეს, გავიდნენ გარეთ და რას ხედავენ: მაღლა, რიკულებიან მოაჯირთან, დედოფალასავით ლამაზი გოგონა დგას. წითელი, ფუმფულა

ქუდი ჰერავს, ცისფერ ქურთუებზე წითელი შარფის ბოლოები გადმოპოვენია, წითელივე რეიტუზი აცვია, წითელივე ჩექმები. დგას მოაჯირთან და თითქოს წვიმას უშვერს სახესო, დახუჭავს თვალებს და გაახელს, დახუჭავს და გაახელს. ცხვირი სულ არ ეტყობა. ვეება კასრებს ამოფარებულმა მგლის ლეკვებმა ნელა, სულ ნელა უყმუვლეს:

- უუუ!

გოგონა შეკრთა, უკან დაიწია. მერე თითქოს ყველაფერს მიხვდა, მოაჯირს გადმოეყუდა, თვალები გაუბრნყინდა. მგლის ლეკვებმა კიდევ უყმუვლეს, ჯერ დიდმა, მერე პატარამ. გოგონას თვალები კიდევ უფრო გაუბრნყინდა, მოაჯირს მოსწყდა, კიბე ჩამოირბინა, თამამად გაძვრა-გამოძვრა კასრებს შორის და ახითხითებულ ბიჭებს წაადგა. ერთსაც მამის დიდი ქურთუკი ეცვა, მეორესაც. წამოდგნენ. ხელებზე უფრო გრძელი სახელოები ერთმანეთს მიუტყაპუნეს და მორჩილად თავდახრილები გაუჩერდნენ წინ. გოგონამ შვებით ამოისუნთქა, გაელიმა და თქვა:

- აბა, კიდევ!

ბიჭებმა ქვემოდან ახედეს, ჩაიმუხლეს, თავები მაღლა ასწიეს და ნელ-ნელა აუშვეს:

- უუუ! უუუ!

გოგონა იცინოდა და ხან ერთ ფეხს მოინაცვლებდა, ხან მეორეს.

- ლაპარაკი არ იცით?

ბიჭებმა უარის ნიშნად თავები გააქნიეს.

- აბა, მე როგორ გელაპარაკოთ?

- უუუ! - ამოიძახა დიდმა მგლის ლეკვმა.

- უუუ! - უპასუხა გოგონამ.
ბიჭები სახტად დარჩნენ. გაკვირვებული
თვალებით გადახედეს ერთმანეთს.
- აბა, ერთხელაც!
გოგონამ ერთხელ კიდევ ამოიყმუვლა, ახლა უფრო
კარგად, გაგრძელებულად.
- ბიჭებს პირები ღია დარჩათ.
- ამას დახე. ე! აბა, ერთხელაც!
გოგონამ ცალი ფეხით ჩაიჩოქა, თავი მაღლა ასწია და გააბა:
- უუუუუ!
- ბიჭებმა ტაში შემოჰკრეს:
- ადექი!
- გოგონამ ქურთუკის ჯიბიდან დიდი მანდარინი ამოიღო და
ჟეტრეს მისცა. ჟეტრემ მანდარინი პაერში შეაგდო, დაიჭირა,
გადაფცევნა, ლებნები სამ ტოლ ნაწილად გაყო, ერთი გოგონას
მისცა, ერთი პავლეს, ერთიც თვითონ შეიგდო პირში.
- გოგონამ თქვა:
- მე არ მინდა!
- ჭამე, ჭამე! – უთხრა ჟეტრემ.
- არა, რა! თქვენ გაიყავით.
- ჭამე. ჩვენც არ გვინდა.
- მაშინ გოგონამ მანდარინის ლებნები თვითონვე გაყო,
ნახევარი ჟეტრეს მისცა, ნახევარი პავლეს. იმათაც, მეტი
რა გზა ჰქონდათ, ადგნენ და გადაყლაპეს – თითო ლუკმად,
თვალდაუხამხამებლად.
- ამ წუთიდან გოგონა ბიჭების დაქალი იყო. მათ ის თავიანთი
სამფლობელოს დასათვალიერებლად წაიყვანეს.

ბიჭების სამფლობელოს კი კიდევანი არ უჩანდა.

ხევი და წყარო, ბალი და ბოსტანი, კლდე და რიყე, ბუჩქარი და ვერხვნარი! დაშლიგინობდნენ აღმა-დაღმა, თან დაპყავდათ გოგონაც. დაგორდებოდნენ ბალახიან ფერდობზე, კის კისით მიგორავდა გოგონაც, გაძვრებოდნენ ბარდებში, მიძვრებოდა ისიც. იძვრინეს, იძვრინეს და ძველ ნაწისქვილართან გავიდნენ, სადაც თურმე ღამლამობით ჭინკები იყრიდნენ თავს და ლხინობდნენ.

გოგონას აქ კი შიში ჩაუდგა თვალებში.

- აი, ნახე, საცეკვაო ადგილი, სულ მოსუფთავებულია,
- ფეხი შემოუსვა პეტრემ მაყვლებს შორის დარჩენილ მართლაცდა ძალიან სუფთა ადგილს.
- თვითონ გინახავს? – იკითხა ლიმ.
- ჭინკები? მინახავს, მაშ!
- როგორები იყვნენ?
- მერომ ვნახე, გაფხორილ ინდაურებს ჰეგვანდნენ, ოღონდ სახეები ჰქონდათ კუდიანი დედაკაცებისა.

– არ შეგეშინდა?

- არა. ჯიბეში შავტარა დანა მედო და არ შემეშინდა. როცა შავტარა დანა გიდევს, ავი სულები ვერ მოგეკარებიან.

გოგონამ რიდით შეხედა პეტრეს და სთხოვა:

– წავიდეთ აქედან.

ნაწისქვილარიდან ხავსიან ფერდობში აბობლდნენ. აქ, დაღ-ვლარჭულ ჯაგრცხილების ძირში, ხავსსა და ხმელ ფოთლებში,

მორცხვად ჩანაბულიყვნენ უკვე წითლად გამოკოკრილი ყოჩივარდები.

– ჯერ ხელს ნუ ვახლებთ, ერთ-ორ დღეში აყვავდებიან კიდეც და მერე დავკრიფოთ, – თქვა პეტრემ.

ლიმ მაინც ჩაიჩოქა, ყოჩივარდებს მოეფერა და თავისი პანაწინა თეთრი თითებით ხმელი ფოთლები შემოაცალა. ყოჩივარდებმა თითქოს მადლიერებით გაუღიმეს.

მერე ნახეს ტლაპოში ჩაფლული მძინარე ბაყაყი, რომელიც თურმე გაზაფხულამდე ასე უნდა იყოს, მკვდარივით. მერე ვერხვნარს მიადგნენ.

ეს ვერხვნარი უთუოდ საგანგებოდ დაეტოვებინათ სარწყავი არხის ნაპირას, ვენახებს შორის. იდგნენ უზარმაზარი ხეები და თითქოს კენწეროებით ეთათუნებოდნენ ნისლიან ცას.

ერთ ვეება ვერხვს დიდი, შავადგამომწვარი ფულურო ჰქონდა. სამივენი იმ ფულუროში შეძვრნენ და შეიყუუნენ. ძალიან კარგი იყო აქ ჯდომა. არც წვიმისა უნდა გშინებოდა და არც ქარისა. თუ ვერხვს ყურს მიადებდი, რაღაც ზუზუნსაც გაიგონებდი.

– რატომ შვრება ასე? – იკითხა ლიმ. – ბებერია და თავისითვის ჩიფჩიფებს, – სიცილით თქვა პავლემ.

ლიმ ისევ მიადო ყური. – მღერის! – წამოიძახა მან. – რასა მღერის? – ზამთრის სიმღერას. ბიჭებს გაეცინათ. პეტრემ ქურთუკის ჯიბიდან ხმელი პური

* ჩუკაშ ინანიშვილი *

ამოილო და სამად გადატეხა. ჭამდნენ იმ პურს მადიანად და თან ლაპარაკობდნენ.

– დედამიწა ბრუნავს, – ამბობდა ლი, – ჩვენ ამ ფუღუროში ვსხედვართ და მივქრივართ! კარუსელივით!

– კარუსელი რა არის? – ჰკითხა პავლემ.

– კარუსელი არ იცით? აი, ასეთი, მრგვალი.

სწორედ ამ დროს ბიჭების დედის ხმა მოისმა:

– პეტრე! პავლე! პეტრე-პავლეს გზას გაგიყენეთ ორივენი! სადა ხართ, ბიჭო! გოგო თქვენთან არის?!

მეტი რა გზა იყო, ფუღუროდან გამოძვრნენ. ბიჭებმა ერთი კი ჩამოჰკრეს ხელი ლის გამურულ ქურთუკს, მერე უკან გადგნენ.

დაინახა დედამ, წამოვიდა გაჩქარებით, უფრო აუწია ხმას:

– ერთ დღეს! ერთ დღეს დამიწყდით ორივენი!

ჩაჰეთიდა გოგონას ხელი, ირგვლივ შემოუარა.

– უი, უი! რატომ მიწა არ გაგისკდებათ, შვილო, და არ ჩაგიტანთ ორივეს! – ლის კი მოეფერა, – წამოდი, გენაცვალე, მაგათ როგორ აჰყევი, მაგ მანანალებს.

და წაიყვანა.

დარჩნენ ბიჭები მარტონი. ჯერ ჭალაში ჩავიდნენ და იქ იბორიალეს. მერე ბოსტანში ამოვიდნენ, კომბოსტოს ძირები დათალეს და ჭამეს, მერე, ძალიან რომ მოშივდათ, შინაც შეიპარნენ. ხან ეზოში ტრიალებდნენ, ხან ფანჯრიდან იყურებოდნენ, მაგრამ ლი ვეღარ დაინახეს.

მხოლოდ საღამო ხანს, კოშკზე რომ ავიდნენ და იქიდან გაჰყმუვლეს ნაღვლიანად – უუუ! – მათ ყმუილს მალე აჰყვა კიდევ ერთი ხმა – უფრო მაღალი, უფრო სუფთა, დახვეწილი, და ამ ხმაზე თითქოს თბილმა, დამამშვიდებელმა ღიმილმა გადაუარა ქვეყანას.

იმ ღამეს კი თოვლი მოვიდა. მგლის ლეკვების სიხარულს საზღვარი აღარ ჰქონდა. დიდი ქურთუკები ხომ წინადღესვე ეცვათ, დიდი ჩექმებიც ჩაიცვეს და ეზოში გაცვივდნენ. დარბოდნენ, აბუქებდნენ ფაფუკ თოვლს, სახეს უშვერდნენ ციდან ტაატით ჩამომავალ ფიფქებს. თან თვალი სულ მაღლა, რიკულებიანი აივნისაკენ გაურბოდათ.

ცოტა ხანში იქაც გაიღო კარი. ლი გამოჩნდა, წითლად გამოანათა. დედა ყელზე შარფს ახვევდა და ძლივს იკავებდა.

ლი ფეხებს აბაკუნებდა, რაღაცას ამბობდა. გამოსხლტა, გრიალ-გრიალით ჩამოირბინა კიბე და თავისი ლამაზი ჩექმებით თოვლში შემოვარდა. ბიჭები ხელებგაშლილი შეეგებნენ. ლი უცებ დაიხარა, თოვლს თათმანიანი ორივე ხელი ამოჰკრა, ბიჭებს გადააყარა და დაიძახა:

– ასე თეთრად დამიბერდით!

ბიჭები გახარებული ძალლებივით გაგორდნენ თოვლში. მერე ლის ხელები ჩაჰკიდეს, დატრიალდნენ. სამივენი ერთად უშვერდნენ სახეს ფიფქებს, წითელ პატარა ენებს. თუ რომელიმე ფიფქი ენაზე დაეცემოდათ, ტანში სასიამოვნო ურუანტელი უვლიდათ.

უცებ ლიმ წამოიძახა:

– ჩვენი ყოჩივარდები? რა მოუვათ ყოჩივარდებს?

– წავიდეთ, ვნახოთ, – რაღაც ხმის დაწევით თქვა პავლემ. მიმოიხდეს, ნახეს, რომ არავინ უყურებდათ და ფრთხილად გავიდნენ ეზოდან.

უჰ, რა ლამაზი იყო თეთრად დაბარდნილი ქვეყანა! რა სა-სიამოვნოდ ჩადიოდა ჰაერი ფილტვებში!

მიდიოდნენ არხის ნაპირ-ნაპირ. წყალი არხში თითქოს გაშავებულიყო, გასქელებულიყო. ეცემოდნენ თეთრი ფიფქები და ქრებოდნენ.

ლიმ თქვა:

– შეხედეთ, წყალი ათას თვალს ახამხამებს ერთად.

დააკვირდნენ ბიჭები, იმათაც დაინახეს ეს და გაოცებულები დარჩნენ, ეს რაები იცის ამ ლიმო.

წრიპინით, ჯიჯლინით გადაიფრინა ჩხართვების გუნდმა, თითქოსდა შეწუხებული კუთავდა მაყვლიანში შაშვი. წამო-

ედებოდნენ რომელიმე ხეს და თქრიალით ჩამოშვავდებოდა ტოტებიდან თოვლი.

უცებ ლიმ დაიძახა:

– მოიცათ, შეჩერდით!

წინ წადგა, თავი გვერდზე გადასწია და ისე უყურებდა რაღაცას.

– თეთრბოხოხიანი ჯუჯები!

ბიჭები გაუგებრობის ლიმილით იყურებოდნენ აქეთ-იქით.

– ვერა ხედავთ, წყლის პირას!

ახლა კი მიხვდნენ, რაზეც ამბობდა ლი.

წყლის პირას, უფრო წყალში, ორი მტკაველის სიმაღლეზე გადაკაფული ყვითელი ტირიფები იყო ჩამწკრივებული. ნაკაფ ბორჯლლებზე თოვლი ბოხოხებივით დასდებოდათ და მართლაც ჯუჯებს ჰქავდნენ, წყალში ჩაშტერებულ ჯუჯებს. ლი გაიქცა, ფრთხილად ასწია ფეხი, ფრთხილადვე დაადგა ერთ ბოხოხს, ჩასჭრა, ჩაჭყლიტა სიცილით. მერე მეორეზე გადაინაცვლა, მეორიდან – მესამეზე.

და აი, აქ, უცებ... არა, უცებ არა. აქაც ფრთხილად, ლიმილით ასწია ფეხი, ფრთხილადვე დაადგა ერთ ტირიფს ბოხოხზე, ფეხი თავისუფლად, ძალიან თავისუფლად წავიდა ქვემოთ, წინ არავითარი დაბრკოლება არ შეხვდა, ფეხს თვითონაც მიჰყვა და დაყვირებაც ვერ მოასწრო, მიშველეთო, დგლუმფ!

– შიგ წყალში.

წყალი დიდი არ იყო, ბიჭები ეცნენ და სწრაფად ამოიყვანეს, მაგრამ ლი მაინც დაოსებულივით სუნთქავდა, ფეხებიდან ღვარი გასდიოდა. შინ რომ ასე მიეყვანათ, ხომ დახოცავდნენ დედა და მამა!

– ჩქარა! ჩვენს ვერხვთან, ჩქარა!

მიირბინეს იმ გამოფულუროებულ ვერხვთან. მშრალ, უთო-
ვლო ადგილზე გადავიდნენ. პეტრემ ქურთუკი გაიხადა, გა-
იხადა ჩექმებიც, მატყლის წინდებიც. მერე ჩექმები შიშველ
ფეხზე ჩაიცვა, პავლესაც გახადა ქურთუკი.

– ჩვენ მივბრუნდებით და შენ გაიხადე, – ეუბნებოდა პეტრე
შეშინებულ, აკანკალებულ ლის, – ერთ წუთში გაგიშრობთ
ყველაფერს. მანამდე ეს ქურთუკები და წინდები ჩაიცვი. ერთი
ჩაიცვი, მეორე მუხლებზე მოიხვიე და ფულუროში შეჯექი.
ჩვენ შეშას მოვიტანთ.

ლი ხმის ამოულებლად ემორჩილებოდა ბიჭებს. როცა ისი-
ნი ვენახის ღობესთან მიცვივდნენ და წნელების მტვრევას
შეუდგნენ, სწრაფად გაიხადა, პეტრეს ქურთუკი და წინდები
ჩაიცვა, ფულუროში შეძვრა, პავლეს ქურთუკი მუხლებზე
შემოიხვია და ჩაყუჩდა.

ბიჭები რომ დაბრუნდნენ, ის უკვე ჩამთბარი იყო. ღაბუა
ბარტყივით იყურებოდა ფულუროდან. ბიჭებმა შეხედეს, მო-
ენონათ და გაეცინათ.

– ჩვენ ახლავე!

წნელები დაამტვრიეს, ერთმანეთზე შეაკოკოლავეს, მშრალი
ბალახი დაგლიჯეს, წნელებს ქეემოდან ამოუდეს და ასანთს
გაპრეს. გოგონას გული ეწურებოდა, ვაითუ, ცეცხლი ვერ
მოუკიდონო, მაგრამ მოუკიდეს. ალი ბურბურით ავარდა მაღლა,
მერე ცოტა დაიწია, მერე წნელებმაც ტკაცატკუცი ატეხეს.

ბიჭებმა ლის ტანსაცმლის გაწურვა დაიწყეს. ერთი იქით
გადგა, მეორე აქეთ. გადაგრიხეს რეიტუზი, გადაგრიხეს, უკა-
ნასკნელი წვეთებიც გაადინეს და დაფერთხეს. მერე სვიტე-

რიც ასევე (თუმცა სვიტერი მხოლოდ ნახევრად იყო სველი), მერე პატარა ვარდისფერი პერანგიც, მერე გრძელყელიანი წინდებიც, ჩექმებიდანაც წამოღვარეს წყალი. ცეცხლის ირგვლივ ჯოხები დაასვეს, ზოგი რამზედ გადაჰკიდეს, ზოგსაც თვითონ, ხელით უფიცხებდნენ.

ადიოდა ალი – კლაკვნით, მხიარული ტკრციალით, ავარდა ორთქლიც. დამშვიდდნენ, დაშოშმინდნენ. ლი თითქოს კმაყოფილიც იყო.

მაგრამ წნელები მალე ჩაინვა, ტანსაცმელი კი ჯერ ისევ სველი იყო.

– წადი, გაიქეცი, კიდევ მოიტანე! – უბრძანა პეტრემ პავლეს. პავლეც გაიქცა, წნელებს ლაწალუნი აუყენა.

და, სად იყო, სად არა, გამოვარდა თოვლის ფიფქების ბურუსიდან ვიღაც ვეება კაცი ყვირილით:

– დამიდექ! მანდ დამიდექი!

დაყარა პავლემ წნელები და გამოიქცა. მაგრამ კაცმა თავი არ დაანება, მოჰყვა:

– სად წამიხვალ! სად წამიხვალ, შე მგლის ლეკვო!

სტაცა პეტრემ ლის ხელი, გადმოიყვანა ფულუროდან.

– შემაჯექი ზურგზე, შემაჯექი! – ყვიროდა შეშინებული.

მაგრამ ლი არ შეაჯდა. წამოუსვა ხელი თავის სველ ტანსაცმელს, პეტრემაც წამოკრიფა ლის ჩექმები და პავლეს ქურთუკი, და გამოიქცნენ.

მორბოდა გოგონა მატყლის წინდების ამარა, შიშველ კანჭებზე ეყრებოდა თოვლი, მაგრამ ვერაფერს გრძნობდა. შშვიდობიანად მიირბინეს შინ, კაცმა ვერც ერთი ვერ დაიჭირა: ვერც ლი, ვერც პეტრე და ვერც პავლე.

შინ კი – სცემეს მგლის ლეკვებს და მაინც ვერ მოისვენეს. სულ ქამრით აუჭრელეს, აულილავეს კანი და მაინც ვერ მოისვენეს. საითაც არ უნდა მიბრუნებულიყვნენ, დედის წყევლა ესმოდათ.

მოხვედრით ლისაც მოხვდა, ოღონდ იმას მარტო დედის გაშლილი ხელი, თანაც მხოლოდ წელსქვემოთ. ჩასვეს დიდ ტაშტში, დაასხეს თბილი წყალი, გააბანეს, მერე ლოგინში ჩაანვინეს. საღამოს სიცხე მისცა, დილით კი (პეტრეს და პავლეს ჯერ ისევ ეძინათ) ქალაქში წაიყვანეს.

იმ დღეს აღარ თოვდა, გამოიდარა. პეტრე და პავლე გარეთ არ გამოსულან. საღამოს მოყინა. დილით გუბეებს სპეტაკი ყინული ჰქონდა გადაკრული. წავიდეთ, ჩვენი ყოჩივარდები ვნახოთო. წავიდნენ, ნახეს. ყოჩივარდები მობუზულიყვნენ, მიწისკენ დახრილიყვნენ, წითლად პირგახსნილი კოკრები შავად შეჰქუმშოდათ. ფოთლები გადავაყაროთ და დასთბებათო, – გადააყარეს და ფულუროიან ვერხვთან ამოვიდნენ.

თითქოსდა ვერხვსაც მოეწყინა. ნაცეცხლართან ლის ქურთუკის ცისფერი ღილი ეგდო. პეტრემ აიღო, ერთხანს ხელში ატრიალა, მერე ჯიბეში შეინახა.

მარნის გვერდზე არყის სახდელი აემუშავებინათ. იქ შევიდნენ, ქურასთან ჩაცუცქდნენ და აწითლებული ხელები ცეცხლს მიუშვირეს. არყის მხდელებს მწვადი შეეწვათ, თითო

დიდი ნაჭერი მიაწოდეს, თავისი პურით. შეჭამეს ის მწვადი და შინ დაბრუნდნენ. შინაც ჭამეს საჭმელი, ლობიო და კომბო-სტოს მწნილი, მერე ფეხები ტახტზე აიკრიფეს. პეტრემ ლის ქურთუკის ცისფერი ღილი ამოილო და ფარდაგზე გააგორა. ასე, შუბლგაუხსნელად დაალამეს ის დღეც.

ლამით მგელმა უთხრა ცოლს:

– კარგი, ნულარა სწყევლი, ცოდონი არიან ყმაწვილებიო.

– ვწყევლი კი არა, დავხოცავო!

მგელმა ხმა არ გასცა.

მეორე დღეს კი, შებინდებისას, კოშკის თავიდან მგლის ლეკვების სევდიანი ყმუილი მოესმა. მგელი ქვემოთ იყო, ხილნარში, სანივრის ბარვას ათავებდა. ბარი მიწაში ჩატოვა, ტუჩებზე მომუჭული ხელი მიიდო და ბებერი მგლის ხმით შეეპასუხა, მაგრამ მგლის ლეკვები ადრინდელზე მხიარულად არ გამოპასუხებიან. დაჩუმდნენ და ხმა ალარ ამოულიათ სულაც.

დახოცა ყმაწვილები ამ უღმერთომო, – გაიფიქრა მგელმა თავის ცოლზე, ბარი ამოილო, ჩექმის ქუსლით ჩაფიქა და ჩქარი ნაბიჯით წავიდა შინ.

გუგა და გუბა

ცხოვრობენ ჩვენს ქალაქში, საბურთალოზე, ძმები – გუგა და ბუბა. ახლა გუგა რვა წლისაა, ბუბა – შვიდისა. გუგა მეორე კლასში დადის, ბუბა – პირველში. ორივე დედას დაჲყავს სკოლაში. გუგა მარჯვენა მხარეს ამოუდგება ხოლმე დედას, ბუბა – მარცხენა მხარეს. მიღიან ასე სამნი და ბიჭები ენას არ აჩერებენ წამით. ათასი რამ აინტერესებთ, ათიათასი.

– დედა, ასწევს იაპონური ამწეკრანი ათსართულიან სახლს თავისი მაცხოვრებლებით? – კითხულობს გუგა.

ბუბა პასუხს არ აცდის დედას, ის უფრო აღელვებული კითხულობს:

– ტროლეიბუსი და ავტობუსი რომ დაეჯახნენ მთელი ძალით ერთმანეთს, რომელი გადაბრუნდება პირველად, ტროლეიბუსი თუ ავტობუსი?

დედას უნდა, რომ ყურებზე ხელები მიიფაროს, მაგრამ ხელები გაკავებული აქვს. ამიტომ, თვალებს დახუჭავს, ფეხებს ხმაურით გადაადგამს და ამბობს:

– არ ვიცი, არ ვიცი, მე ეგეთი სისულელები არ ვიცი!

ბიჭები აჰყურებენ და თან დანანებით, თანაც ფარული სიამაყით ეღიმებათ.

სკოლაში გუგას კლასიც მეორე სართულზეა, ბუბასიც, მხოლოდ ერთი დერეფნის თავშია, მეორე – ბოლოში.

ერთხელ მთელი ამბავი ატყდა სკოლაში. გუგამ ერთ მე-სამეკლასელ ბიჭს ისეთი შემოსცხო, ორტოტად წამოადინა ცხვირიდან სისხლი. შეათრიეს გუგა სამასწავლებლოში, უმეტესობა თავხედს, ხულიგანს ეძახდა. მაგრამ ვინც კი გაიგებდა, რატომაც შემოსცხო მესამეკლასელ ბიჭს, ყველა გუგას ამართლებდა.

ადამიანები ვართ და გუგასაც ადამიანური რამ დასჭირდა, – მოიწით ახლოს, ყურში გეტყვით – საპირფარეშო. მესამეკლასელი ბიჭი კი მივიდა და დაუწყო ხელის კვრა, ჩაგდება უნდა გუგასი. გუგამ, როგორც იქნა, შეიკრა შარვალი, გადმოვიდა შემაღლებიდან, გაიზნიქა უკან, გამოაქანა იქიდან მარჯვენა მუშტი და ეს გამოქანება იმით დამთავრდა, რომ გულალმა გადავარდნილ მესამეკლასელ ბიჭს ორტოტად წამოუვიდა ცხვირიდან სისხლი. თვითონ გუგა იმ დარტყმამდეც ტიროდა, დარტყმის შემდეგ ხომ თითქმის აღრიალდა. ბუბამ კი ვერაფერიც ვერ გაიგო დერეფნის მეორე ბოლოში. სხვებმა უამბეს ძმის ამბავი. ბუბა გიუდებოდა – თვითონაც რატომ არ შემოსცხო იმ მესამეკლასელს. გუგას გვერდით რომ მიდიოდა, სულ იჭიმებოდა, უნდოდა ყველასთვის ეგრძნობინებინა, რომ ძალიან ღონიერი იყო. მესამეკლასელი ბიჭი თაგვივით ემალებოდათ.

გუგასაც ხატვა უყვარს, ბუბასაც. გუგა სულ სპორტსმენებს, რომაელ ჯარისკაცებს და გერმანელ რაინდებს ხატავს. ბუბა – ომებს. გუგას ნახატები მშვიდია, მკვეთრხაზებიანი.

ბუბას ნახატები ყოველთვის კორიანტელებს ჰგავს. იმ კორიანტელებში ძლივას გამოარჩევ ტანკებს, თვითმფრინავებს, რაკეტებს, ზარბაზნებს. თან ხატავს ბუბა ომს, თან ახმოვანებს, – ცრა-ცაცა-ცა! – ტატანებს ტყვიამფრქვევი. – ჰუუ! ჰუუ! ჰუუ! – მიპერიან რაკეტები. – ბაახ-ბაახ-ბაახ! – ფეთქდებიან ზარბაზნის ჭურვები. გუგა ერთხანს ითმენს ამ ხმაურს, წყნარად ეუბნება ბუბას, – გაჩუმდიო, ყურები ნუ წაილეო. ბუბას არ ესმის გუგას ნათქვამი, უფრო აუწევს ხმას, – ჰუუ! ჰუუ! ბაახ! ბაახ! მაშინ გუგა გადმოერევა, დააცხრება ბუბას და გადააგორებს იატაკზე. იატაკზე დიდი ფარდაგია დაფენილი, იბრძვიან ძმები, ხან ერთია ძირს, ხან – მეორე, ხან ერთის კვნესა-ხრიალი ისმის, ხან – მეორის; გამოენთებათ დედა, დაუშენს ცოცხის ტარს, ცოცხის ტარი მწვავეა, ბუბა საპირფარეშოში შეასწრებს, გუგა – სააბაზანოში. დედა იწყევლება. ბუბა იწყებს გმირულ საბრძოლო სიმღერას:

ყველას ვსპობთ,
ყველას ვსპობთ,
ძლიერნი, ძლიერნი,
ძლიერნი, ბედნიერნი...

გუგა გადასძახის:
– კრეტინო! დებილო! ჭკუამოგრეხილო!
მაგრამ დიდხანს არასოდეს გრძელდება ასეთი შუღლები. ცოტა ხანს არიან ცალ-ცალკე, ერთი ერთ კუთხეში მეცადინეობს, მეორე – მეორე კუთხეში. ხან ერთთან მივა დედა, ხან – მეორესთან, მერე კვლავ ერთად სხედან, ერთად აგებენ რაღაც რკინებისაგან რკინის მაღალ სახლს და თან იცინიან, ბუბიდებიან სიცილით. გუგა საოცრად კარგად ბაძავს დები-

ლებს, კრეტინებს, დედიკოების დოყლაპია შვილებს, ბუბას კიდევ მეტი რა უნდა, თითის ჩვენებაზე რომ ეცინება ხოლმე, გადაგორდება და აბაკუნებს ფეხებს ჩაბჟირებული.

ჩხუბი ჩხუბია და ამგვარი სიცილითაც ყოველთვის არ ახარებენ მშობლებს, მით უმეტეს – ღამით. მიდი და გაიგე, რომელია მთავარი დამნაშავე! ერთ ოთახში წვანან, ერთმანეთის პირდაპირ. გუგა რომ დებილებს და კრეტინებს ბაძავს, ბუბა მუცელს გამობერავს და ზედ ხელებს დაიწყობს ლუარსაბივით. ჯერ დაეწყებათ ფხაკუნი, მერე – ხითხითი, ბოლოს – გიუური ამოძახილებიც. ცოტაც და, შეიძლება სულ ნაფოტებად იქცნენ საწოლები.

შემოვარდება ამ დროსაც დედა, არამარტო დედა, ზოგჯერ მამაც თავისი ბრტყელი ქამრით. ბიჭები შეძვრებიან საბნების ქვეშ, დაუტყაპუნებს საბანზე დედა ცოცხის ტარს, მამა ბრტყელ ქამარს, მაგრამ ეს დატყაპუნება თითქმის არ ითვლება, საბანქვეშ ვერ ატანს. შებუდულ, გატვრენილ ბიჭებს ასევე ეძინებათ. ისევ შემოვა დედა, ის ახლა საბნებს ამოუნევს ბიჭებს, ცხვირებს გამოაყოფინებს გარეთ. თან ეღიმება, თან ჩურჩულით ეფერება, – თქვენი ჭირიმე, თქვენი. თქვენ დაგენაცვლოთ თქვენი დედა! ხდება ხოლმე, რომ ამ დროს რომელიმე ბიჭსაც გაელიმება.

შინაურობაში ცოტა გაყოფილნი არიან. გუგა უფრო დედისაა, ბუბა – მამისა. მამა ზოგჯერ ღვინოს სვამს, ნასვამი მამა დედას აუხირდება, – ბავშვებს ნუ სწყევლი, ნუ სცემო, კრეტინებს და დეგენერატებს ნუ ეძახი, კრეტინები და დეგენერატები თქვენს ნათესაობაში მოიკითხეო. დედა ატირდება. გუგა ვერ ბედავს და ბუბა ემუქრება მამას, – გავიზრდები და მაშინ ნახავ,

როგორდა წაეჩინები დედასო! მამა თავზე დაადებს ხელს და წკიპურტსაც დაარტყამს. ბუბა წითლდება და ბოლმით სივდება, იბერება. ამ დროს ძალიან მტრულად უყურებს მამას.

ოი, ეს როგორ დაგვავინყდა! გუგა და ბუბა რომ წაიჩინებებიან, ხომ ისე ჩანს, დასაკლავად გაიმეტებენ ერთმანეთსო, გამოენთებათ დედა და თუ გუგას მიიმწყვდევს, ბუბა ეხვენება:

– მე მცემე, დედიკო, მაგას თავი გაანებე და მე მცემე, დედიკო.

თუ ბუბას უნდა მოუწიოს ღრიალმა, მაშინ გუგას აქვს განეული ყელი:

– მე მცემე, გენაცვალე, დედაო!

სკოლაშიც ძალიან კარგი სახელი აქვთ ძმებს, ხუთოსნებიც არიან და ძალიან წესიერებიც, ეზოშიც პირველობენ – ჩამოვიდნენ ალალიძეები, აბა, მიხედეთ, ან როგორ სუფთად აცვიათ, ან რა წესიერად იქცევიანო, – ამბობენ მეზობლები. თუ სასეირნოდ მიდიან დედასთან ერთად, შეუძლებელია დაინახო და არ დალოცო მოდგმა, რომელსაც ისინი ეკუთვნიან.

და აი, რა მოხდა ამ მშვენიერ ოჯახში ერთხელ. ძველი ახალი წლის მეორე დღეს გუგამ როგორდაც მოიწყინა. დედამ რამდენჯერმე მიადო შუბლზე ხელი და ჰკითხა – ვაიმე, სიცხე ხომ არა გაქეს შენაო? – სიცხე არაო! – აგდებით თქვა გუგამ. მაგრამ ხუთი საათისთვის თერმომეტრი ჩაუდეს და ოცდაჩვი-დმეტი გრადუსი და ხუთი ხაზი ჰქონდა. ახლავე უნდა დაწვეო. მაგრამ გუგა ჯიუტობდა, – არაო, არაო. დაბნელება რომ დაინყო, კიდევ გაუსინჯეს სიცხე, ოცდათვრამეტი ჰქონდა, ცოტა უფრო მეტიც. მაშინ კი სასწრაფოდ ჩააწვინეს ლოგინში. ბუბა კიდევ გააფრთხილეს, ახლოს აღარ მოსულიყო გუგასთან,

მაგრამ გუგა ახლა უკვე მშვენიერ გუნებაზე იყო,
ეცინებოდა. ბუბას კიდევ რა გაფრთხილება
დაიჭერდა, იდგა და, თვითონაც გაცინებუ-
ლი, გვერდით ხეხავდა გუგას საწოლს.
გამოაგდებდნენ, ისევ მასთან იყო.

დილით ისევ ჰქონდა სიცხე
გუგას. გულდაწყვეტილი ბუბა
მარტო წავიდა სკოლაში. გაკვე-
თილებზე სულ დაღრუბლული იჯდა. მერი მასწავლებელმაც
შეამჩნია ეს და ჰქითხა, – რა არის, რატომა ხარ რაღაც უგუ-
ნებოდ, ბუბაო? ბუბამ უთხრა, – ჩემი ძმა ავად არის, სიცხე
აქვსო! – კარგად იქნება, კაცო, მაგაზე რა გადარდებსო! – რა
ვიციო! – ბუბამ. მერი მასწავლებელმა ალერსით შეუსწორა
ქოჩორი ბუბას.

ბუბა რომ სკოლიდან დაბრუნდა, უფრო მაღალი სიცხე
ჰქონდა გუგას. გაუხარდა ბუბას დანახვა. ბუბა მივიდა და
უცნაურად ჭრელი საშლელი მისცა, – ეს შენაო. – შენ თვი-
თონ გაქვსო? მე არ მინდაო. გუგას ჭრელი საშლელიც გაუხა-
რდა. დედა კი ისევ ჩხუბობდა და გუგასთან ახლოს მისვლის
უფლებას არ აძლევდა ბუბას, შენც ავად გახდებიო. ბუბას
ავად გახდომისა არ ეშინოდა. როცა ძმები ერთად იყვნენ
ავად, უხაროდათ კიდეც. იწვნენ ერთმანეთის პირდაპირ და
რეებს არ ლაპარაკობდნენ, რაზე არ იცინოდნენ! გუგას ახლა
ის აინტერესებდა, რა იყო სკოლაში დღეს, რა მოხდა. ბუბა
ფეხებთან გაუჩერდა და იქიდან მოუყვა, – ვიღაცამ კოხტად
გახვეული ვირთავვა მოიტანა და ხან ვის შეუგდეს მერხში, ხან
– ვის, ბოლოს ბოსტოლანაშვილს სტაცეს ხელი და ის შეათ-

რიეს სამასწავლებლოში. ბოსტოლანაშვილი კიდევ, შენც იცი, ერთი დედალი ვინმეა, უთუოდ შარვალში ჩაისველა შიშითო. გუგას გულიანად ეცინებოდა. მერე გუგა ხატავდა და ახალი საშლელით ამაყად შლიდა.

ამასობაში კი ექიმიც მოვიდა. ყველანი გაკანკულნი შეჰყურებდნენ, როგორ სინჯავდა იგი გუგას. უსმინა ფონენდოსკოპით, უკაკუნა ზურგზე, კოვზით დააღებინა პირი და ისე ჩახედა ყელში. ორჯერ თითო დაუქნია შორიახლოს გაჩერებულ ბუბას. ბოლოს თქვა, – ჯერ ისეთი არაფერი ჩანს, მაგრამ ძალიან ფრთხილად უნდა ვიყოთ, ყოველივეს დავაკვირდეთ, დილას ჩვენი ექთანი მოვა და სისხლს აუღებს თითიდანაო. გუგა მტრულად გამოხედავდა ხოლმე ექიმს.

ექიმი რომ მიდიოდა, ბუბა გააფრთხილა, შენ მოერიდე, ავადმყოფთან ახლოს ნუ მიხვალ ხოლმეო. ბუბა დაჰპირდა, ასე ვიზამო, მაგრამ საათიც არ გასულა და ისევ გუგას საწოლთან იდგა.

იმ ღამეს გუგას ოცდაცხრამეტი გრადუსი ჰქონდა სიცხე, რაღაცებს ლაპარაკობდა სიცხეში, – ბრტყელიო, ბრტყელიო, კუდიო, წითელიო, ჭრელიო. მერე უარესი შფოთვა დაიწყო. კიდევ კარგი, გაფრთხილებულები იყვნენ, თუ ასე მოხდეს, კატაბალახას წვეთები მიეცით, რამდენი წლისაც არის, იმდენი წვეთიო. დაალევინეს კატაბალახას წვეთები, ესიამოვნა გუგას, ტუჩებს ილოკავდა, მერე მალე დამშვიდდა, მალე ჩაეძინა კიდეც.

დილით გუგას ისევ ეძინა, ექთანი ქალი რომ მოვიდა. გააღვიძეს გუგა. მიხვდა, რასაც უპირებდნენ, ტირილი დაიწყო. – ეეო, დედალოო, – მამამ, – თითიდან სისხლის აღებაზე ვინა ტირისო. გაიღვიძა ბუბამაც, – თუ გინდათ, მაგას ნუ აუღებთ,

მე ამიღეთ, მე არ ვიტირებო. ამან იმოქმედა: ისე აიღო ექთან-
მა სისხლი, ხმა არ ამოუღია გუგას. ყველა კმაყოფილი იყო.
მარტო სისხლი კი არ წაიღო ექთანმა, წაიღო ქაღალდში გახ-
ვეული პატარა ბოთლიც.

არ გასულა სამი საათი და ატყდა კარზე შემაშფოთებელი
ზარის რეკვა. შემოვიდნენ ის ექიმი, გუშინ რომ იყო, და
კიდევ ორი სხვა, ქაღები. მოიტანეს რაღაც ქაღალდები, –
აი, ნახეთო, ნახეთო, თითით უჩვენებდნენ დედას, – ყველა
ნიშანი აქვს ბოტკინის დაავადებისო. დედამ ხელები სახეზე
მიიფარა, ცრემლი წამოუვიდა. ექიმმა დამშვიდება დაუწყო,
– საავადმყოფოში გაცილებით უკეთესია, რა შედარებაა,
საავადმყოფოს ათასი საშუალება აქვს, თანაც – თქვენც იქ
იქნებითო.

გუგამ აქაც ტირილი მორთო, მაგრამ ისიც დააწყნარეს,
– ნუ გეშინია, მარტო დედა კი არ იქნება შენთან, ჩვენც
ყოველდღე მოვალთ, სათამაშოებს მოგიტანთო. ჩააცვეს.
აყვანილი წაიყვანეს. ბუბა თავისთვის ტიროდა. გუგა რომ
კართან მიიყვანეს, გაიქცა, მამას მკლავი დააწევინა და სამჯერ
საჩქაროდ აკოცა გუგას. გუგას არეული ღიმილით გაეღიმა.
თითქმის ყველანი გაჰყვნენ გარეთ, სასწრაფო დახმარების
მანქანამდე. მანქანა ეზოში იდგა, ქარი უბერავდა, თან თოვლიც
მოდიოდა. სხვა დროს აღტაცებულნი შეხვდებოდნენ ასეთ
თოვლს.

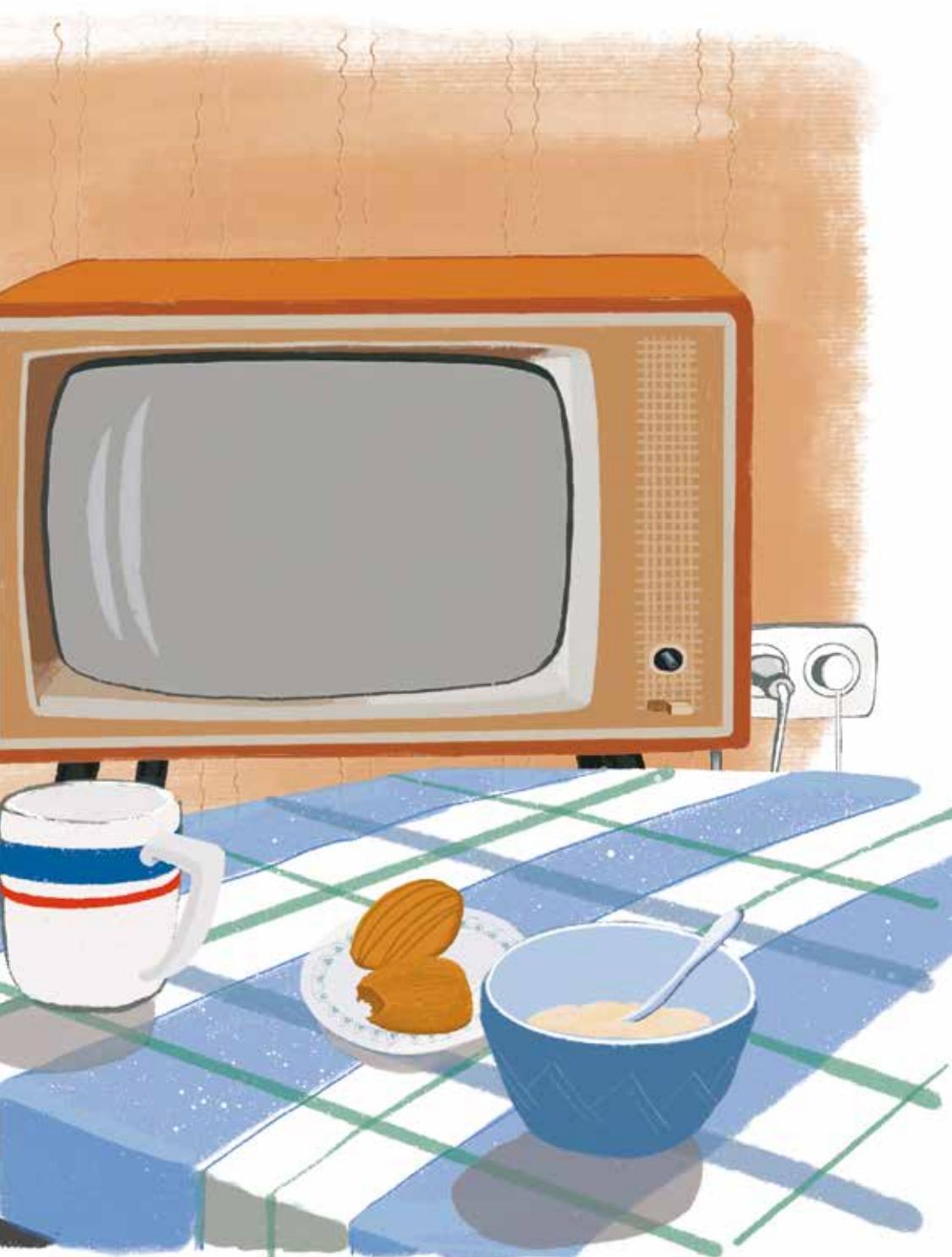
იმავე დღეს ბებია ჩამოვიდა სოფლიდან, დედის დედა. ახლა
სამნი იყვნენ სახლში: ბუბა, მამა და ბებია. მამა დილით მი-
დიოდა სამსახურში და საღამოს ბრუნდებოდა შინ. სმას თავი
ანება, სმას და გვიან დაბრუნებას სახლში. ბებია აკეთებდა

საჭმელებს, იმ საჭმელებს აწყობდნენ ჩანთაში და მამა მიდიოდა საავადმყოფოში. მამა დილითაც მიდიოდა, საღამოსაც. საღამოს, თუ მშვიდი ამინდი იყო, ბუბაც მიჰყავდა.

დედა და გუგა ისეთ პალატაში იყვნენ, ასწევდა მამა ბუბას და შეახედებდა ფანჯარაში. დედასაც უხაროდა ბუბას დანახვა, გუგასაც. გუგა ლოგინიდან უღიმოდა და ხელს სასაცილოდ უქნევდა. ბუბაც უქნევდა ხელს, კოცნებს უგზავნიდა დედასაც და გუგასაც. კარგად იყავით, კარგადო! კარგად ვიქნებიო, – პპირდებოდა გუგაც. მაგრამ გუგას გამოჯანმრთელების საქმე მაინცა და მაინც კარგად არ მიდიოდა. პირიქით. კვირაზე მეტი იყო გასული, საავადმყოფოში მიყვანიდან და მაშინ აღმოაჩნდა ორივე ფილტვის ანთება. იწვა საცოდავი ბიჭი, საწოლთან ედგა რაღაც დანადგარი, იმ დანადგარიდან ჩამოდიოდა რეზინის მილები, იმ მილებიდან რაღაც წამალს უშვებდნენ მკლავის

ძარღვებში. და ეს გრძელდებოდა დიდხანს, დიდხანს. ბუბას მთელი სხეული სტკიოდა იმის დანახვისას. ტიროდა. მამა ძლივს აწყნარებდა.

დედა გახდა, გაფითოდა, თვალები ჩაუწითლდა. თითქოს სულ კანკალებდა და ბუბას დანახვისას. კანკალებდა და ლო-ცულობდა. მამაც სულ გაწამანიაში იყო, სულ წამლების სა-შოვნელად დარბოდა. ექიმები ანუგეშებდნენ, ნუ გეშინიათ, ყველაფერი კარგად იქნებაო, მაგრამ იმათაც რაღაც სევდა და შიში ემჩნეოდათ თვალებში. შეშინებული იყურებოდა ხოლმე საპნიდან გუგაც. თვალები იმასაც უკვე სხვანაირი ჰქონდა, უსიამოვნოდ ლაპლაპა. ხშირად უბრაზდებოდა დედასაც, ექიმებსაც. დაიწყებდა ფეხების ქნევას, გადააგდებდა საბანს. დედა დაიჩოქებდა და ისე ეხვეწებოდა, – შენი ჭირიმე, გუგა! შენს თვალებს ენაცვალოს დედა! ასე ეხვეწებოდა ხშირად ჭამისასაც. გუგა კედლისკენ გადაბრუნდებოდა და ტიროდა.

ერთ ნისლიან საღამოსაც წაიყვანა საავადმყოფოში მამამ ბუბა. მოვიდა თუ არა ფანჯარასთან დედა, ბუბამ მაშინვე იგრძნო, გუგა არ იყო კარგად. დედა თან ტიროდა, თან რუ-სულად ელაპარაკებოდა მამას, მამასაც წამოუვიდა ცრემლი. ცხვირსახოცს რომ იღებდა, მაშინ დახედა ბუბას, – ამიყვანეო, შემახედეო, – რომ ექაჩებოდა. აიყვანა, შეახედა ფანჯარა-ში. გუგა თავით ფეხამდე საბანში იყო გახვეული და მარტო თვალები მოუჩანდა. ის თვალები თითქოს შორს იყო, ძალიან შორს. ბუბამაც ტირილი დაიწყო.

ძალიან დადარდიანებულები დაბრუნდნენ შინ. მამა ამხა-ნაგთან წავიდა რაღაც წამლისთვის, ბებიამ აჭამა, გაჭირვებით აჭამა ბუბას ვახშამი, გაკვეთილები მომზადებული ჰქონდა,

ერთხანს უყურებდა ტელევიზორში რაღაც ზღაპარს, თვითონ ბუბას მოძებრდა ის ზღაპარი, გამორთო ტელევიზორი. იბორიალა ბუბამ ობლად. ბებიამ ლოგინი გაუშალა, დააწვინა, თვითონაც თავით დაუჯდა, წიგნი გადაშალა. ბუბა წამდაუწუმ ეკითხებოდა ბებიას, ხომ კარგად იქნება გუგაო? – კარგადო, შვილო, კარგადო! მაგრამ ბუბას ისევ ძალიან დადარდიანებული თვალები ჰქონდა. ბებიამ კითხვა დაუწყო, ბუბა ჩუმად იყო, მაგრამ არ უსმენდა, ის სულ გუგაზე ფიქრობდა. რა იყო, რატომ ჰქონდა ისეთი თვალები ამ საღამოს?! ბებიას ჯდომელას დაეძინა, ლრმად ფშვინავდა. ბუბა ერთხანს იწვა, მერე ფრთხილად წამოდგა, გადმოვიდა ლოგინიდან. წინა ოთახში ჩამქრალი სინათლე არ აუნთია, არაფერი ჩაუცვია, ქუჩიდან შემოსულ შუქში მივიდა სერვანტთან, იქ, ერთ კუთხეში სანთლები ინახებოდა. იმ სანთლებიდან შაბათ საღამოს ორ-ორ ცალს ანთებდა ხოლმე დედა. თვითონაც ორი სანთელი გამოიღო, სამზარეულოდან ასანთი გამოიტანა, ლოჭიის მაგიდასთან მივიდა, იქ რკინის დიდი საფერფლე იდო, ამ საფერფლეზე ამაგრებდა ხოლმე ანთებულ სანთლებს დედა. თვითონაც მოუკიდა, გაულლო ბოლოც, იწვალა, მაინც მიაწება სანთელი საფერფლეზე, მიაწება მეორეც, გადაიწერა პირჯვარი და დაიწყო ლოცვა:

– ღმერთო, ღმერთო, გენაცვალე, შენ უშველე
ჩემს ძმას გუგას, გამოაჯანმრთელე, კარგად მი-
მყოფე. გუგა ძალიან კარგი ბიჭია, გუგა ოქროს
ბიჭია, ის ყველას უყვარს, მასწავლებელსაც
ძალიან უყვარს, ღმერთო, ღმერთო, გენა-
ცვალე, შენი ჭირიმე, გამოაჯანმრთელე
ჩემი გუგა!..

ხელები მაგიდაზე დააწყო, ზედ ნიკაპი დაადო და ასე უყურებდა სანთლების პარპალს. თან მალ-მალე იმეორებდა გუნებაში, — ღმერთო, ღმერთო, კარგად მიმყოფე ჩემი გუგა!..

რაღაც შუქში შევიდა, რაღაც სითბოში შევიდა. კარგი იყო იქ, ო, ძალიან კარგი, ვიღაცამ კი ყვირილით დასტაცა ხელი და აიტაცა მაღლა. ყვიროდა მამა. შემოცვივდნენ მეზობლები. გააფრინეს მაღლაანეული ბუბა. გარბოდნენ, გამორბოდნენ. მიარბენინებდნენ ვედროებით წყალს, მწარე ბოლი შემოდიოდა მეზობელთანაც, სადაც ბუბა იჯდა და აკანკალებული ბებია უკოცნიდა ფეხებს. შემოვიდა მამაც, ისიც აკანკალებული, სველი. იმანაც დაუწყო კოცნა. ბუბა ტიროდა, მამა ეკითხებოდა:

— რას აკეთებდი, რას?

ბუბა ისევ ტიროდა, მაგრამ მაინც თქვა:

— გუგასთვის ვლოცულობდი, ღმერთს ვეხვენებოდი...

ყველანი გაოცებული იყვნენ, ზოგიერთი დიდი პირჯვარსაც იწერდა, — რა არის, რა ბედმა დააბრუნა ბადრი სწორედ იმ დროსო! ბადრი ცოტა ნასვამი იყო.

თავიანთთან რომ დაპრუნდნენ, იქაურობა ბოლის, სისველისა და პლასტმასის სუნით იყო სავსე. მაგიდა, რომელზეც სანთლები დაანთო ბუბამ, ამომწვარი იყო დიდი ტაშტის ოდენად. ბუბა მიხვდა, რა ხიფათსაც გადაურჩა. დადიდებული თვალებით იყურებოდა თავისი ლოგინიდან სკელი ლოჯი-საკენ. როდის-როდის დაეძინა ათასნაირი ფიქრებით სავსეს.

დილით სკოლაში წასასვლელად არ გაუღვიძებიათ. დილით ნახეს, რომ ერთ ადგილას ქოჩორი შეტრუსული ჰქონდა ბუბას.

იმავე დღეს კი უკეთესად გახდა გუგა, მეორე დღეს კიდევ უფრო უკეთესად, მესამე დღეს მთლად კარგად. სულ მალე კი ჯანმრთელი, გახარებული დაუბრუნდა ოჯახს.

მაგრამ სანთლების დანთების ამბავი აქ არ დამთავრებულა. დედაც გამოიძახეს სკოლაში და მამაც. მარტო დედა წავიდა. დაუწყეს დედას სამასწავლებლოში სასტიკი კიცხვა, ვერ ზრდით თქვენ ბავშვებს, როგორც საჭიროა, უნერგავთ ცრურწმენებს, ცრუ შეხედულებებს, და ხომ ნახეთ, კინალამ ემსხვერპლა ამ შეხედულებებს თქვენივე ბავშვიო. დედამ ვერ იმართლა თავი, ტიროდა და თითქოს ეთანხმებოდა ყველას.

რაც შეეხება ბუბას: ბუბას იმ დღეებიდან სხვა თვალით უყურებდა დიდი და პატარა. ერთმანეთს უჯიკავებდნენ ქუჩაში, – აგერ ის ბიჭი, რომ ლოცულობდა და კინალამ დაიწვაო. ცოტა თავს ღუნავდა ქუჩაში ბუბა, მაგრამ მისთვის მთავარი სხვა იყო. მთავარი იყო, გუგა რომ კარგად ჰყავდა, გვერდით ჰყავდა და ხანა ჩხუბობდნენ, ხან კიდევ ერთად იცინოდნენ ძველებურად. თანდათანობით, თანდათანობით და ფიქრებშიაც სულ აღარ ეშინოდა სხვებისთვის საშინელი იმ ღამისა ბუბას.

თოვლი

რამდენიმე დღე განუწყვეტლივ უინულავდა. დადგა კვირა. მამა კოლმეურნეობაში არ წასულა. დილით გომური დახვეტა. მეც იქ ვიყავი, ჩვენი მურაც. ჭუჭნია ხომ სულ იქ იყო!

ჭუჭნიას ბოჩოლას ვეძახდით. ეს იმიტომ, რომ ჭუჭყიანს ჰგავდა. მხოლოდ ჩლიქები, თვალები და დრუნჩი ჰქონდა ლაპლაპა შავი. მე პურს ვაჭმევდი ხოლმე და ძალიან ვუყვარდი. მივედი და წინ დავუცუცქდი, ღაბაბზე ხელი გამოვუსვი, მივეალერსე:

– ჭუჭნი, ჭუჭნი, ჭუჭნები!

ის ჯერ თავს მაღლა სწევდა და თვალებს ლულავდა, მერე გამოყო სველი, ხაოიანი ენა და რბილად მომისვა ლოყაზე.

– შეხედე, მამა, მკოცნის-მეთქი.

მამამ გამოგვხედა, გაეღიმა და თქვა:

– ორივე მაიმუნები ხართ, შენცა და შენი ჭუჭნიაცო.

გომურის დახვეტას რომ მოვრჩით, ბულულიდან თივის გამოგლეჯა დავიწყეთ. მამამ შუბივით წამახული საგლეჯი მე მომცა, თვითონ კი ხელით გლეჯდა. ის თივა დასუფთავებულ ბაგაში ჩავყარეთ. ფურდედოსთვის ბევრი, ჭუჭნიასთვის

– ცოტა. ჭუჭნიას მე კიდევ დავუმატე – ცოდვაა-მეთქი. მაგრამ მამამ ისევ ფურდედოს მიჰკერძა.

– ჭუჭნიასთვის, შვილო, ეგეც მეტია, ფეხით გააფუჭებს, მაგას – რძეო.

გომური გადავრაზეთ, მამამ ხელში ამიყვანა, – ფეხები გაშალე, შარვალზე ტალახი არ წამისვაო, – გადააჭყაპუნა თავისი დიდი ჩექმებით ანუნწუხებული ეზო და მარნის დერეფანში დამსვა. დერეფანში აფუყული ქათმები შეგროვილიყვნენ. მე გავქანდი, შევვარდი შიგ შუაში და დავაწიოკე. ეტყობოდათ, ძალიან ეზარებოდათ წვიმაში გასვლა, მაგრამ მაინც გაცვივდნენ დიდის კაკანითა და წყრომით. იქ მურა დაუხვდათ, – აფუო! – და ატყდა ერთი ვაი-ვიში.

მამამ ჯერ მურას დაჰყვირა, მერე მე მომიბრუნდა.

– მეტი ჭკუა არა გაქვს მაგოდენა ბიჭს, ჲა?

– აბაო, აბაო! – კვერს უკრავდა ბოხი ხმით წითელი მამალი. მივხვდით, რომ კარგი რამ არ ჩავიდინეთ, და იქით მურა აიძურწა, აქეთ – მე. მურა კიბეს ამოეფარა, მე ხელები ჯიბე-ებში ჩავიწყე, კედელს მივეყუდე და თავჩაღუნული გავჩერდი.

მამამ ცული აიღო და შეშის ჩეხვას შეუდგა. თან ბუზღუნებდა.

– გამოუვიდა ქომაგი! რაღა ქნას, ქათმებმა რა დაუჩაგრონ ძმაკაცი!

ამას მურაზე ამბობდა და მე მსიამოვნებდა. ჩუმ-ჩუმად მელიმებოდა კიდეც.

მერე ვენახების მხრიდან ფრთების წყვეტილ-წყვეტილი

ქნევით სკვინჩა ჩიტები წამოვიდნენ და ბებერი კაკლის კენ-ნეროზე დასხდნენ. კაკლის კენნეროები ნისლში ძლივს ჩანდა, ჩიტები და ჭიანი კაკლები თითქოს ჰაერში იყვნენ გაჩერებული.

– უუხ, რატო შურდული არა მაქვს-მეთქი. მამამ გაიგონა და მითხრა: – თოვლი რომ მოვა, შურდულს მაშინ გაგიკეთებო. როდის მოვა-მეთქი თოვლი! მოვაო, რა გეჩქარებაო. დაჩეხილი შეშა მკლავებზე დაიწყო, მეც ვუშველე, რამდენიმე ნაჭერი მეც ავიღე, მაღლა ავედით და აივანზე დავყარეთ. მამა პირ-საბანისკენ მიბრუნდა, მე კი ფეხსაცმელები დავიხადე, კარი ზათქანით გავაღე და ღუმელის გვერდით დაფენილ ხალიჩაზე გადავკოტრიალდი.

დედა სუფრას აწყობდა, შეერთა. მერე აიღო ხის დიდი კოვზი, სიტყვა არ უთქვამს, მწვდა და – რაკვ! – შიგ თავში. რასა მცემ-მეთქი! ღუმელს რომ სცემოდი და ეგ ქაფქაფა რძე გადმოგსხმოდაო?! ჯერ მეც შევფიქრიანდი, მერე გამეღიმა. ხომ არ გადმომსხმია-მეთქი და... კიდევ ერთხელ გადავკოტ-რიალდი ხალიჩაზე.

– დიდება შენთვის, უფალოო, – და იმ კოვზს ისევ უნდა მოეღო რაკვანი ჩემს თავზე, მაგრამ მამამ შემოგვისწრო.

– რა იყო, რა ომი გაქვთო!

დედამ ერთი ათად გააჭირდიდა ჩემი საქციელი.

– ბიჭოო, – თქვა მამამ, – აბა, მომხედე, რა ამბავი გაქვს შენაო! – თან ისეთი ნაპერწკლები აუციმციმდა თვალებში, ველარ მოვითმინე, გავქანდი და კისერზე ჩამოვეკიდე. კისერი მსხვილი და ცივი ჰქონდა, – აბა, დაგხრი-მეთქი?! ძვრაც ვერ ვუქენი. მაშინ დედამ ხელი ჩააქნია და თქვა:

– შეჩვენდით თქვენ, მამაცა და შვილიც, კარგი ხალხი თქვე-

ნა ხართ. მოდით, პური ჭამეთ, რომ ახლა სხვა საქმე მაქვს გასაკეთებელიო. მამამ თვალით მანიშნა, ახლა კი დროა თავს ვუშველოთო. ხელები დამაბანინა, თვითონვე გამიწმინდა, სკამი გამისწორა და მაგიდას მივუსხედით. მე პურჩაყრილი რძე დამიდგეს, მამას – ლობიო და ღვინო. დედამაც ლობიო დაისხა. მამა ხელით ჭამდა, წააგლეჯდა მოზრდილ ნატეხს თონის რბილ პურს, წამოუსვამდა ლობიოს და გააქანებდა პირისკენ. ლონივრად ლეჭავდა და თან სულ ამას იძახდა:

– ოჰ, ოჰ, ყველაფერი კარგია, მაგრამ ლობიოს არაფერი სჯობს, ლობიოს არაფერი სჯობსო.

სანგამოშვებით ჭიქასაც ასწევდა, – გაგვიმარჯოსო, ერთს ამას იტყოდა, დასცლიდა და დადგამდა მაგიდაზე. თვითონვე გაივსებდა, ცოტა ხნის მერე ისევ ასწევდა, გაგვიმარჯოსო. დასცლიდა და დადგამდა მაგიდაზე.

საუზმეს რომ მოვრჩით, დედამ საქმე გამოგვიჩინა – ელექტ-როუთო რომ არის გადამწვარი, ის გამიკეთეთო. გამოიტანა მამამ უთო და თავისი სახრახნიანი დანა, დაჯდა ლუმელთან, გამოშალა გრძელი, გრძელი ფეხები და დავიწყეთ ჩხირკედე-ლაობა. მამა მიჯავრდებოდა, ხელი არაფერს ახლოო, მაგრამ მე მაინც ვიღებდი პანაწინა ჭანჭიკებს და ქანჩებს – ერთმა-ნეთს ვარგებდი, ერთმანეთის გვერდით ვაწყობდი. მერე მამამ შეურს ცოტა წააჭრა და ის მომცა. უთოს რაღაცები გაუკეთა, ააწყო, ჩართო და გაბადრულმა გასძახა დედას:

- ნახე, რა ბიჭები ვართ, როგორ მუშაობსო.
- უფრო კარგი ბიჭები იქნებით, – თქვა ღიმილით დედამ,
- კარადის საკეტსაც თუ გამიკეთებთო.
- გავაკეთოთ? – მკითხა მამამ, – გავაკეთოთ-მეთქი.

მაშინ მივუსხედით კარადას, კარგა ხანს ვუჩინინეთ და ისიც გავაკეთო.

– როგორი ბიჭები ვართო? – ისევ ჰქონდეთ მამამ დედას.

– ძალიან კარგი ბიჭები ხართ, – ღიმილით გვითხრა დედამ, – მაგრამ უფრო კარგი ბიჭები იქნებით, სხვენიდან ერთი ვედრო სიმინდი რომ ჩამოიტანოთ და დაფხვნათო.

– ოხ-ო-ხო! რა ქალი ხარო! – თქვა მამამ, მაგრამ ვედრო მაინც მოძებნა, – შენ ძირს იდექიო, – მითხრა მე, – მე კი მაღლა ავალ და კავით ჩამოგაწვდიო. მე არ ვქენი, მეც მაღლა მინდა-მეთქი. ჯერ უარზე იყო, მერე ამიყვანა.

სხვენში – აქეთ კაკალი იყო გაფენილი, იქით – წითელი ვაშლები. აქ სიმინდი იდგა გორად, იქ – გოგრები, ხარიხებზე კიდევ – ხახვის გალები, ნივრის გალები, ნუშის პარკები, თხილის პარკები. მაგრამ მე ყველაზე მეტად ძირს გადახედვა მაინტერესებდა. ლისზე ავბობდდი, ფეხის წვერებზე ავიწიე და გადავიხედე. ოოო, მიდიან შორს სახლების სახურავები და ნისლში იკარგებიან. ნისლში იკარგებიან კაკლისა და ალვის ხეების კენწეროებიც. მთები არ ჩანს, მაგრამ ვიცი, რომ იქ ახლა სველ, გამხმარ ბალახებში გაზუნზლული მელიები და ტურები დაყუნტებულან და თვალებდაჭყეტილი იყურებიან ჩვენკენ. წვიმა კი მოდის და მოდის.

მამამ ვედრო გაავსო და დამიძახა, ჩავიდეთო. მამა, შენ გენაცვალე, ბოტელა სიმინდი წამოიღე-მეთქი. მამას გაეცინა. მერე სიმინდებში ორი ეკალა ტარო ამოარჩია, ჯერ მე

ჩამიყვანა კიბეზე, შემდეგ – ვედროს კავი მოსდო და ძირს ჩამომანოდა. მე კავი მოვხსენი და ვედრო თრევა-თრევით წავიღე შინისკენ. მაგრამ რამდენიმე ტარო გადმომივარდა. სანამ იმათ მოვკრეფავდი, მამაც წამომენია. ვედრო ჩამომართვა და იმან შეიტანა შინ.

– ახლაო? – ჰერთხა დოინჯშემოდგმულმა დედას.

დედამ გაგვიღიმა და გვითხრა:

– ახლა ღუმელთან დასხედით თბილად და დაფხვენითო.

– ეეხო, – ამოიოხრა ღიმილით მამამ.

მე ავხტი და დავხტი: – ჯერ სიმინდი დავაბოტოთ-მეთქი.

თან ის და თან ისო. მამამ ქვაბი ჩამოიღო, ძირზე ცოტა ქონი მოსცხო, ღუმელზე დადგა, გააფიცხა და შიგ ეკალა ტაროები ჩაფხვნა.

– აბა, სანამ დაბოტდება, მანამ ვეცეთ და ჩვენი დასაფხვნელი დავთხვნათო.

ვეცით და დავიწყეთ. ვფხვნით და თან მალ-მალე ქვაბს ჩავყურებთ. მამა ყურებში ხელს მოჰკიდებს შეაჭანჭყარებს, ნრიულად მოუქცევს. დატრიალდა შემწვარი სიმინდის სუნი.

– ქეჩეჩები, ქეჩეჩები მივაშველოთო!

მივაშველეთ ღუმელს ხმელი ქეჩეჩები, აბრიალდა ცეცხლი და ცაცაცა! – ამოხტა პირველი თეთრად გადაკუჭუჭებული ბოტი.

– სახურავიო! – დაიძახა მამამ. დავახურეთ სახურავი და ატყდა ბათქაბუთქი, ფხაკუნი, წკაპაწკუპი. მე სიხარულით აღარ ვიყავი. მამასაც უხაროდა, მარჯვედ ატრიალებდა ცეცხლის ალზე ქვაბს. დედასაც ეცინებოდა – შეჩვენდით თქვენაო. და როცა ქვაბში ხმაური შეწყდა, მამამ გამომხედა ეშმაკურად. ფრთხილად, ფრთხილად ასწია სახურავი,

მანიშნა, ჩაიხედეო, ჩავიხედე და რასა ვხედავ – ქვაბი სავსეა
ბატიბუტით. ვაშა-მეთქი და ყირას გადავედი ხალიჩაზე.
მოვარტყყი ფეხი ვედროს, წაიქცა, ტაროები აქეთ-იქით ეცნენ.
გამომენთო დედა.

– ცეტებო, გადარეულებო!

მაგრამ მამა გადაუდგა წინ, სიცილით ეხვენებოდა, – ეს
ერთი გვაპატიე, ეს ერთიც გვაპატიე და ბატიბუტს გაჭმევთო.

– მომშორდით თქვენი ბატიბუტიანად, – ბრაზობდა დედა.

მაგრამ მამა არ ეშვებოდა, ბატიბუტს აჩვენებდა, – ნახე,
როგორიაო. და სწორედ მაშინ იფეთქა რომელილაც მარცვალმა
ძირში, ათიოდე სხვა ამოიტანა მაღლა და იატაკზე მიმოფანტა.
მამა და მე იმათ მივეტანეთ. დედამ კი – თქვენა გგავთ თქვენი
ბატიბუტიცო, – გაიცინა და იმანაც ჩაიმუხლა ხალიჩაზე.
მივედი და მხარზე მივეგლასუნე კატასავით, ვაკოცე კიდეც.
– მომშორდიო. მაგრამ უკვე შერიგებული ვიყავით. მე და მამა
მუჭა-მუჭა ვჭამდით, დედასაც ვეუბნებოდი:

– მუჭით, დედა, მუჭით.

მაგრამ დედა თითო-თითოს იღებდა და თან სულ იმას იძახდა:

- ამისთვის მცალია ახლა?!
- დღეს კვირაა, დაისვენეო, – ეუბნებოდა მამა.
- თქვენს ხელში ჩემთვის არც კვირაა, არც ორშაბათიო.
- ცოტა შეჭამა, წამოდგა და საკერავს მიუჯდა. მე და მამამ კი სულ გავათავეთ ბატიბუტი. კუჭუჭიც მივაყოლეთ. მერე, მოლონიერებულებმა, დავთხვენით სიმინდი, ქეჩეჩები ღუმელის ქვეშ შევყარეთ, ვედრო გარეთ გავიტანეთ.
- დედამ უთხრა მამას:
- რაკი ეგეთი კარგი ბიჭი ხარ, ბარემ წყალიც გადმოგვიტანე წყაროდანო.
- მეც წამოვალ-მეთქი. – სადა, ბიჭო, ამ ტალახშიო! – გაიკვირვა მამამ. დედამ კიდევ სილა მაჩვენა: – აი, შენაო.
- ჩაიცვა ჩექმები და ქურთუკი მამამ, აიღო კოკები და წავიდა.
- ველოდებით, სად არის! დაიწყო დედამ ბუზღუნი: თქვენ არაფერზე გაიგზავნებითო. მეც მამას მიმაყოლა. მეც ისე ვგრძნობდი თავს, თითქოს მართლა დამნაშავე ვყოფილიყავი. ბოლოს, როგორც იყო, მამა გამოჩნდა. კოკები გარეთ დადგა, ჩექმები და ქურთუკიც იქვე გაიხადა, ღიმილით შემოვიდა და დედას თვალი ჩაუკრა.
- დევს ხომ არა ჰქონდა დაჭერილი წყაროო? – ჰკითხა დედამ.
- არა, შალიკო ღვინოს იღებდა და იმან დამიძახაო.
- ჩაიცვით მაიმუნის პერანგები?
- არა. ორ-ორი ჭიქა დავლიეთო.
- დაჯდა მამა და დაიწყო ქება:
- მაგ დარდაკს თუ ეგეთი ღვინო ექნებოდა, არ მეგონა. რა ღვინო აქვს, ცეცხლს რომ მიასხა, მოეკიდება.

მერე უცებ გაახსენდა:

– მართლა, წუხელ ვანო მეხვენებოდა, გადმოდითო. ისეთი კიტრის მწნილი დავხარჯეთ, ქართლ-კახეთში ბადალს ვერ მოუძებნითო. ხომ არ ვწვეოდით ჟა?

– საწვეულებოდ მცალია მე? – იკითხა დედამ უკმაყოფილო ხმით.

მე ერთი ამბავი დავიწიე – წავიდეთ-მეთქი.

დედა მომიბრუნდა:

– შენ ის გირჩევნია, წახვიდე და დაიძინოო. მაგრამ მამა წამოდგა, შემოიყარა დოინჯი და ღიმილით უთხრა დედას:

– რათა ხარ ეგეთი დედაკაცი? რად გეჯავრება სტუმარი?

დედამ გაიკვირვა:

– მე მეჯავრება?

– შენა, შენ, – მიადგა მამა, – სხვასთან რომ გეზარება მის-ვლა, ეგ იმისაა, ნურც ჩემთან მოხვალთო.

დედა გაბრაზდა: – მე რომ ჩემი თავის ქეიფზე ვიარო, საქმეს ვინ გამიკეთებსო. მამა მივიდა, მხრებზე ხელი მოხვია.

– საქმეც გაკეთდება. ერთი კვირა დღე, მთელი დღეც არა, მარტო საღამო, კაცმა თავისთვის როგორ ვერ უნდა გამოიმეტოს! დავბერდებით, დავიხოცებით. ადე, ჩაიცვი, წავიდეთო.

დედა მაინც უარზე იყო. ხან ეს მოიმიზება, ხან ის. ხან რას

მიუბრუნდა, ხან რას. მაგრამ მამა არ მოეშვა და იმანაც გაიღიმა ბოლოს. ერთი პატარა ვედრონითელი ვაშლებით გაგვავსებინა – პეპელა ძალოს უყვარსო, ჩავიცვით პალტოები, მამამ კისერზე შემისვა, გავიკეტეთ ალაყაფის კარი და წავედით.

მიაჭყაპუნებდა მამა ტალახს თავისი დიდი ჩექმებით. წვიმდა წვრილი წვიმით. ვინც შეგვხვდებოდა, ყველა გვეკითხებოდა: – საით, საით ამგზავრებულხართო, – მივდივართ, ცოტა ან პური დაგვეზოგოს შინ, ან შეშაო, – მიუგებდა მამა. – ძველი ხარ, ძველიო. – დაგვადევნებდნენ უკან. მოკლეებზე, ეზო-ეზო და ქვემო მხრიდან მივედით ვანო ძიანთა. ვანო ძია ეზოში და-გვხვდა. წიფლის ვეება მორში სოლი ჩაესვა, ახალ უროს ტარს უმაგრებდა. ის იყო, ურო უნდა მოექნია და ჩვენც დაგვინახა.

– ომ, გამოგრეკესო? – გვკითხა სიცილით.

დედამ და მამამაც გაიცინეს. მამამ უთხრა:

– თქვენს იმედზელა ვართ, თუ მიგვიღებთო.

— დედაკაცს თუ არა ვკითხე, ისე ვერაფერს გეტყვით, დე-
დაკაცო! — შეუძახა მალლა.

ყველამ იქით დავიწყეთ ყურება. გაიღო კარი და პეპელა ძალომ გამოიხედა. გამოანათა შავი ღიდი თვალები და თეთრი კბილები. – ეს ვინ მწვევია, ქაო, ვენაცვალეო, – და დაიწყო ბოტების ჩაცმა. მაგრამ დედამ დაუძახა. – იყავ, იყავ, მანდ არ ამოვალთო! მამაჩემმაკ კიბისკენ გაალაჯა.

კანო ძიამ დამიყვირა:

– ჩამოხე, შე მამაძალლო, კიბეზეც ხომ ცხენიანად არ ახ-
ვალო!

მე გამეცინა და მამას გამოვუსხლტი. მწვდა პეპელა ძალო
და დამიწყო კოცნა. თან მეუბნებოდა: რა მაქვს შენთვის, რა
მაქვს, რომ იცოდეო. ამარბენინა კიბეზე, გამიყვანა იქით
ოთახში და ფირფიცრის კოხტა „ზისი“ მომცა – ქალაქიდან
მოგიტანეო. მე გახარებული გამოვვარდი გარეთ და მამას
დავუძახე, – შეხედე, რა მაქვს-მეთქი. მამამ გაიკვირვა, ვანო

ძიას კი ვითომ ძალიან ეწყინა, – ეგ ჩემია, შენ რად აიღე, მე ვთამაშობ ხოლმეო. ყველამ გავიცინეთ. მერე ისინი ისევ მორს მიუბრუნდნენ.

მამა რაღაცას ირწმუნებოდა და უროს სწვდებოდა, მაგრამ ვანო ძია არ ანებებდა. ურო დერეფანში მიაგდო და მამა მაღლა ამოიყვანა.

– ქალო, ცივაო! – დაიძახა ვანო ძიამ.

პეპელა ძალომ შეშა შეუკეთა ღუმელს. მამა შეწუხდა.

– რას სჩადით, ნუ დააქცევთ ოჯახს ახლა ჩვენი გული-სათვის. ცოტა გაუფრთხილდით ემაგ შეშას. სხვა დროსაც გამოდგება. ჯერ ზამთარი წინ არისო.

პეპელა ძალომ ღიმილით უთხრა:

– თქვენ რა, უკვე შეშის წყვა და წონაც დაიწყეთო?

– ჩვენ რათა? – თქვა ისევ მამამ, – შენი ქმრის სიტყვაზე ვამბობ. ამოდენა კაცი ცარიელ მწნილზე დამპატიუაო.

– კეთილი გულით მიტანილი მწნილი დასაყვედრებელ ზაქს არა სჯობიაო?!

– თანაც მწნილი და რა მწნილი! – ჩაურთო ვანო ძიამაც,

– აქ რომ ჩაკბეჩ, მოსკოვში ნერწყვი მოუვათო.

– რეები ხართ ეს უშვილოები, ყველაფერი თქვენი როგორ არის კარგი!

– ეგრეა და რა ვქნათო.

მე ტახტზე მოვიკალათე. მანქანას დავატარებდი და ხან აქეთ გვერდიდან ვუყურებდი, ხან იქიდან. მამამ და ვანო ძიამ ნარდი გააჩალეს. პეპელა ძალო და დედაჩემი კი დატრიალდნენ და ხელდახელ გააწყვეს სუფრა: მრგვალად მოხარშული ქა-თამი, ლამაზ ნაჭრებად დათლილი ხორცი, ყველი, მწვანილი,

საწებლები... მამა თან კამათლებს აჭანჭყარებდა და თან ვითომც ძალიან უკვირდა:

– ბიჭოს, ამათ დახეთ, რეები შეძლებიათო.

სულ ბოლოს ის განთქმული მწნილიც შემოდგეს მაგიდაზე. მამა გადასწვდა ერთ თითისტოლა კიტრს, გაკბიჩა, დაიგემოვნა და მე მომიბრუნდა:

– აბა, ბიჭი, ფანჯრიდან გაიხედე, ყლაპავენ ნერწყვს მოსკოველები?

მე ფანჯარას ვეცი, გავიხედე და ვუთხარი:

– უუ, სულ თევზებივით ალამუნებენ ტუჩებს!

ვანო ძიას გაეცინა და თქვა:

– ერთი ამ ვირისთავს დახეთ, ახლავე მამის გზას არ დასდგომიაო.

მამას კი გაუხარდა.

– მაშ, ჩვენც ვიცით რაღაცეებიო.

ნარდი დახურეს და სუფრას მიუსხდნენ. მე შუაში ჩამისვეს, – კაცი ხარ, შენც ჩვენთან უნდა იჯდეო. დედაც დაჯდა. მხოლოდ პეპელა ძალო ტრიალებდა კიდევ ცოტა ხანს, მერე ისიც მოვიდა. დავიწყეთ ქეიფი. მამა ახლა ყველაფერს აქებდა, – ეს რეები შეგძლებიათო. ღვინოც კი შეუქო ვანო ძიას. ვანო ძია ამით ძალიან კმაყოფილი დარჩა. ხელადა მაღლა ასწია და დაიძახა:

– წვეთი, წვეთი რომ არა აქვს, იმიტომაო!

რა თქმა უნდა, წყალს გულისხმობდა.

მამა და ვანო ძია ბევრს სვამდნენ. პეპელა ძალო და დედა – ცოტა-ცოტას, წრუპ-წრუპით. მე კი ერთი ჭიქა დავცალე. მერე ისევ ტახტზე გადავედი და მანქანას დავუწყე ფერება.

მამა და ვანო ძია პეპელა ძალოს შეეხვენენ, – ერთი რამე

* ჩუკაშ ინანიშვილი *

დაგვიწყე რა, ერთი პატარა რამე დაგვიწყეო. პეპელა ძალო
უარობდა. მერე თავი მაღლა ასწია და მშვენიერი ხმით დაიწყო:

გაფრინდი, შავო მეჩესალო,
გაჰყევ ალაზნის პირსაო...

პეპელა ძალოს დედა აჳყვა, დედას – ვანო ძია და მამა. მე
მუთაქაზე მივწექი და ისე ვუგდებდი ყურს. ბევრი სიმღერა
იმღერეს. სულ ბოლოს – „რაც უნდა ბევრი მაწამოთ, მაინც
ვიქწები ქართველი“, და ამ სიმღერაზე ჩამძინებოდა.

როცა გამეღვიძა, სუფრიდან აშლილიყვნენ, ყველანი მე მე-
ხვეოდნენ, მეფერებოდნენ. ძია ვანო მუცელში მიღიტინებდა:
– გაიღვიძე, ე, დედალოო. პალტო ხომ ჩამაცვეს, ზემოდან შა-
ლიც მომახვიეს, შემფუთეს, ხელში ამიყვანეს. მამამ ამიყვანა.

– აგაშენოთო, დიდი მადლობაო, ლამე მშვიდობისაო, – და
გამოვედით აივანზე.

– ი, გაიხედეთ, გაიხედეთ! – დაიძახა ვანო ძიამ.

— უიმე, ქალო!

- ეჭაა!

უცებ გამოვტხიზლდი. შალი გადავიძრე და რასა ვხედავ: თოვლი მოდის. ვაშა! თოვლი მოდის. კარ-ფანჯრიდან გამოსულ შუქჟე ერთმანეთს მოსდევენ, ენევიან, უსწრებენ მიღიონბით ბრტყელი, ფაფუკი ფიფქები. სახლების სახურავები გადათეთრებულია, ლოპის ძირებიც, მოაჯირიც.

— ლმერთო, დაგვასწარი მრავალ ამ დროს! — სახეგაბრწყინებული იძახდნენ დედა და პეპელა ძალო.

– მაგდენი ძროხა, მაგდენი ცხვარი, მაგდენი გოგო-ბიჭი!

– დაიძახა მამამ.

ვანო ძიამ კი მოაჯირზე დადებულ თოვლს ხელი წამოუსვა. ზედ გადმოგვაყარა და დაგვლოცა:

- ეგრეთ თეთრად დამიპერდიოთ ყველანიო.

მოაჯირს მეც წავწევდი. პატარა გუნდა გავაკეთე, მაგრამ, სანამ ძირს ჩავიდოდით, გამიღნა. ვცდილობდი, ფიფქები მაინც დამეჭირა, – ხელებს მაღლა ვწევდი, აქეთ-იქით ვეპო-ტინებოდი, მაგრამ რას დაიჭერ! შეხებისთანავე დნებოდნენ.

მაინც კმაყოფილი ვიყავი. კმაყოფილნი იყვნენ დედაცა და მამაც. მამა ღონივრად მიაბიჯებდა, თან ღილინებდა, და რომ უფრო ღონივრად გაებიჯებინა, კისერზე შემისვა. დედაც ცდილობდა, არ ჩამოგვრჩენოდა. მარცხენა მკლავზე ეხუტებოდა მამას, დაბლიდან შემოგვხაროდა და მისი კარგი, კეთილი თვალები ახლა უკვე თმაში გაპნეულ ფიფქებშორის ბრწყინავდა.

ძმებო, რა იყო ესოდენ მტკუცე მაშინ – მამაჩემის მხრები თუ თვითონ დედამიწა?!

ვანო

აბავშვო ბალის ვესტიბიულში
გრძელ სკამზე იჯდა და თავის
ბიჭუნას ელოდა. ხელები სა-
წვიმრის ჯიბეებში ჩაეწყო, სკამის სა-
ზურგულს მისწოლოდა და გაპრიალებულ
მუხის პარკეტს ჩასჩერებოდა. პარკეტის ერთ
ფილას ორი ნუჟრი ჰქონდა. ეს ნუჟრები სათვალეს ჰგავდა.
შუაში ბოლომოკაუჭებული ხაზი ჩამოუდიოდა და ის ხაზიც
პატარა ნუჟრით თავდებოდა. ეს ქვედა ნუჟრი ზედგამოჭრილი
ულვაშები იყო, თანაც მისი მეზობლის ულვაშები. ერთხელ ამ
მეზობელმა ასე უთხრა: შენ, ჩემო ვანო, პატიოსანი კი არა, მში-
შარა ხარ და იმიტომ ვერ შოულობ ბევრ ფულსო. მაშინ ვანომ
იმის საბუთად, რომ მშიშარა არ იყო, სასაცილო რამ თქვა: მე
შემიძლია შიშველი ხელით გველი დავიჭირო, მე შემიძლია, რაც
არ უნდა ავი ძალლი იყოს, ხელში ავიყვანო. ამაზე მეზობელმა,
გზააბნეულ ბავშვს რომ დაუყვავებენ, თითქმის ასე დაუყვავა:
ეგეთი სიმამაცე, ჩემო ვანო, დღეს საკმარისი აღარ არის, ახლა
ადამიანის არ უნდა გეშინოდეს, თორემ გველი და ძალლი...
გველი და ძალლი რა სახსენებელია ადამიანთანო. მეზობელი

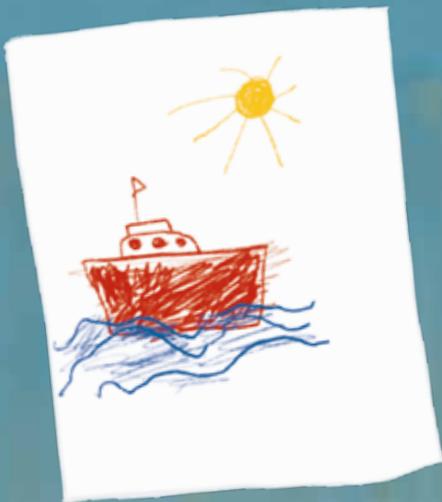
უხეიროდ აკოკოლებული კაცი იყო, ვანოს რომ დაეკრა, ხუ-
ხულასავით დაშლიდა. ერთი სული ჰქონდა, მიეფურთხებინა
მაინც აქ, ამ პარკეტზე გამოხატულ ულვაშებზე მაინც, მაგრამ
ესეც არ შეიძლებოდა და ნერვიულად ატოკებდა თითებს.

უცებ მეორე სართულიდან სკუპ-სკუპით ჩამოვიდა მსუქანი,
პეპელასავით მორთული და მხრებშეზიდული პატარა გოგონა,
ჯერ შორიდან უყურებდა ვანოს, მერე ბალერინას პატარა
ნაბიჯებით მოირბინა, წინ გაუჩერდა და კეკლუცად ჰკითხა:

- ვინ გნებავთ?
- მიხო, - მიუგო ვანომ.
- ვინ მიხო?
- ჩემი ბიჭი.
- რა გვარია?

- ბუჭყიაშვილი.
- ბუჭყიაშვილი? – გაეცინა გოგონას, – ეგ როგორი გვარია?
- არ მოგწონს?
- არა.
- თვითონ რა გვარი ხარ?
- გა-გუ-ა.
- გაგუა სჯობია ბუჭყიაშვილს?
- კი. მსახიობი გაგუა ჩემი ბიძიაა. ელენე გაგუა ჩემი მამიდაა, აბესალომ გაგუაც ჩემი ბიძაა. ჩემი დედიკო მუსიკის მასწავლებელია, ჩემი ბებია – ცირკის უფროსი, – ჩემი მამიდა – ტელევიზორების უფროსი, აბესალომ გაგუა – უნივერმაღის უფროსი. ჩვენ სულ უფროსი ნათესავები გვყავს. ჩვენ ყველაფერი ბევრი გვაქვს.
- რა ყველაფერი გაქვთ ბევრი?
- ავეჯი, ტანსაცმელი, ჭურჭელი...
- რად გინდათ ბევრი ავეჯი და ბევრი ჭურჭელი?
- ი! აბა, სტუმარი რომ მოგვივა?
- მერე რა, მოვიდეს რა!
- აბა, თქვენ როგორ ცხოვრობთ?
- ისე, უბრალოდ. ერთი დიდი ფარდაგი გვაქვს, გავშლით ძირს და ვკოტრიალობთ ყველანი – მეც, მიხოც, მამუკაც, ჩვენი დედიკოც და, თუ სტუმარი მოგვივა, ისიც. ჩვენ ხის ჯამები გვაქვს, ხის კოვზები – კაკ-კუკ! კაკ-კუკ!
- ავეჯი სულ არა გაქვთ?
- ნნ, სულ არა გვაქვს. ავეჯი რომ გვქონდეს, როგორლა ვითამაშებდით?!
- რას ვეღარ ითამაშებდით?

– ფრენბურთს, ოთურმას, დაჭერობანას.

გოგონამ ფუნჩულა ხელით ქვედა ტუჩის სრესა დაიწყო,
ვანო კი განაგრძობდა:

– ჩვენ ტანსაცმელიც ისეთი გვაქვს, სადაც გინდა ჩაჯექი.
აი, ნახე!

ვანო იატაკზე ჩაჯდა, გოგონას გაუცინა და ისევ სკამს
დაუბრუნდა.

– ხომ კარგია?

– დიახ, – დაუქნია გოგონამ თავი და ოდნავი შეყოვნების
შემდეგ მორიდებით იკითხა:

– არც მანქანა გყავთ?

– მანქანა რად გვინდა, ჩვენ სულ ფეხით დავდივართ.
დავმწკრივდებით და მივდივართ მინდორ-მინდორ, ტყე-ტყე,
მთა-მთა. მანქანაში რომ ზიხარ, რა უნდა დაინახო? ბალახებში
ჩამალულ თვალებდაკუსულ კალიას დაინახავ? ვარდისფერ-
ცხვირიანი პატარა თაგუნიების ჭიდაობას დაინახავ? პირდა-
ლებულ, კისერგალანლებულ მწყრის ბარტყებს დაინახავ?
ბალახის ყურში ჩაძინებულ წვიმის წვეთს დაინახავ?

– ჩქარა რომ მიდიხარ?

– ჩვენ არსად არ გვეჩეკარება, ჩვენ ასეთი ხალხი ვართ.
არსად არ გვეჩეკარება.

გოგონა მთლად გაშტერდა, ცოტაც და მოიგლეჯდა ქვედა
ტუჩის. ვანომ პანია ხელში ხელი მოჰკიდა და ჩამოაღებინა:

– რა გინდა, რატომ აწვალებ მაგ ტუჩის? რამე დაგიშავა?

ამ დროს მიხო გამოვარდა და შორიდანვე დაიძახა:

– წავიდეთ, მამაჩემო?

– წავიდეთ.

ვანო წამოდგა. გოგონა ახლა უკვე ქვემოდან შესცექროდა, თვალები სევდით ჰქონდა სავსე.

– წამიყვანთ თქვენთან?

– კი, როგორ არ წაგიყვანთ, – მიუგო ვანომ, – ახლა მაღლა ადი, ხვალ კი უსათუოდ წაგიყვანთ.

გოგონა დიდხანს გასცექროდა გვერდიგვერდ მიმავალ მამა-შვილს. მამას მოკლე, გახუნებული, ბოლოშემოჭმუჭ-ნული საწვიმარი ეცვა. მაღალი იყო, დიდი, განიერი ბეჭებით უძრავად მიჰქონდა ლამაზი თავი. შვილი თეძომდეც კი ვერ სწვდებოდა. მიდიოდნენ და მილაპარაკობდნენ:

– მამა, „ვოლგა“ რომ მოგცენ, „ვოლგა“, ბულდოგი და გერ-მანული ავტომატი, რომელს აირჩივდი?

– ვინ იძლევა?

– არა, ისე, რომ იყოს: „ვოლგა“, ბულდოგი და ავტომატი, რომელს აირჩივდი?

– რა თქმა უნდა, „ვოლგას“.

– იი, შენცა ხარ, რა! მე ავტომატს, დაგიხვდებოდი და მან-ქანასაც წაგართმევდი და ბულდოგსაც.

შვილმა ხელი გამოსტაცა, ცოტაზე გაირბინა, შემობრუნდა და, თითქოს მართლაც ავტომატი სჭეროდეს, დაუყვირა:

– ჰქონდე ჰოპ!

ვანომ მორჩილად ასწია ხელები მაღლა.

ბიბო

იბო პატარა ბიჭია. პატარაა, აბა მაშრა არის, ჯერ ხუთი წლისაც არ გამხდარა! გრძელი ღამის პერანგი აცვია და ისე სძინავს. გადაიხდის საბანს და გდია საბერე კიტრივით არხეინად საბანგადახდილი. ძალიან კი სწყინს ხოლმე, ვინმე რომ ეტყვის, პატარა ხარო. პატარა მე კი არა, ჩვენი რობიზონააო. რობიზონა ვიღაა? ბიბოს ბიძაშვილი. სულ რაღაც ცხრა თუ ათი თვით უმცროსია ბიბოზე, მაგრამ ბიბო ისე ექცევა, როგორც ნამდვილ დიდს შეჰქონის. არიგებს: ასე და ასე მოიქეციო. მფარველობს კიდეც – ბიბოს შიშით ვერც ერთი ბიჭი ცუდს ვერას გაუბედავს რობიზონას. თუ მაინც გაუბედეს? მაშინ ბიბო ერთს ღრმად ჩაისუნთქავს, ლოყებს დაბერავს და ბაყბაყდევივით დააპრიალებს თვალებს. ბაყბაყდევივით თვალებმობრიალე ბიჭს კი, აბა, ვინ უნდა დაუდგეს წინ!

ზოგიერთ უხეიროს კი არა ჰგავს, მოსვენებას რომ არ აძლევენ დედას და ბებიას. საჭმელია, ძალით უნდა ჩასჩარო ამ უხეიროებს, ძილია და... დაწვებიან და დაიწყებენ ჩხავილს: ზღაპარი მიამბეთ, თორემ ისე არ დავიძინებო.

ბიბო დიდივით მიუჯდება მაგიდას, თვითონვე აიფარებს ხელსაწმენდს გულზე, მარჯვენა ხელში დიდ კოვზს დაიჭერს,

მარცხენაში – დიდ პურს და დინჯად, საქმიანად შეუდგება ჭამას. კერძს რომ გაათავებს, ახლა ჩაის მოითხოვს, ჩაისაც წყნარად და გემოვნებით დალევს, მოიწმენდს ტუჩებს, – აგა-შენოთო, – იტყვის ნამდვილ კაცივით და წამოდგება.

ღამეა. დედა საკერავ მანქანას უზის, ბებია საბანს ალი-ანდაგებს, – პრიალა ნემსით მართლაც ლიანდაგივით სწორი ხაზები გაჰყავს საბნის ერთი კუთხიდან მეორემდე.

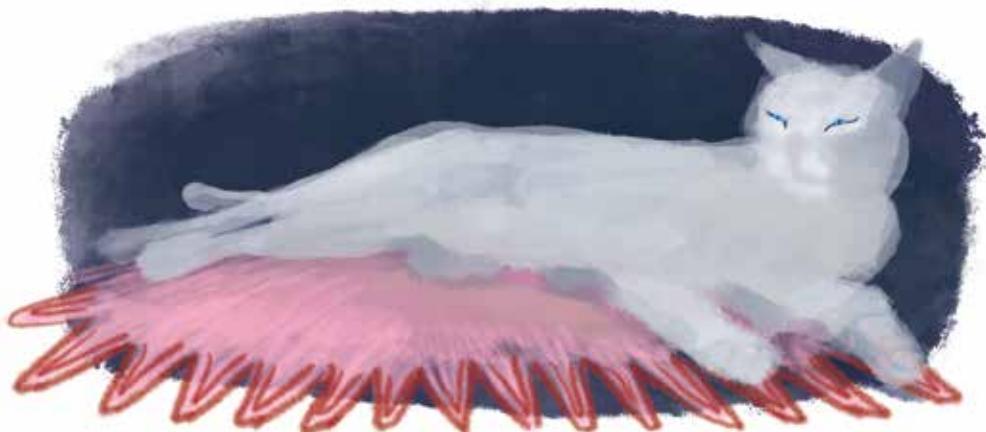
– ხომ არაფერი გჭირდებათო! – იკითხავს ბიბო.

– შენი კარგად ყოფნა და გახარებაო, – მიუგებენ დედა და ბებია, – დაწექ ახლა და დაიძინეო.

ბიბო დიდ, დამრგვალებულ მუცელზე აისვამს და დაისვამს ხელს, ლოყებს გამობერავს, – არ უყვარს, ასე, პატარასავით რომ ეალერსებიან დედა და ბებია. ცოტა ხანს კატას მიუჯდება. ბაზურა აქამდე რომ არხეინად იწვა ღუმელის ქვეშ, ბიბოს მიახლოებისთანავე წამოდგება და ნელა გაძვრება ღუმელის იქითა მხარეს.

– ჭკვიანი ბიჭია ეს ჩვენი ბიბო, – იტყვის ხოლმე ბაზურა, – მაგრამ რა ვიცი, მაინც ბიჭიაო, ვინ არის თავდები, რომ ერთ დღეს ძირში არ მომაჭრას კუდი თავისი წალდუნათიო?!

ამიტომაო, – იტყვის ხოლმე ბაზურა, – ისევ გაცლას ვამჯობინებო.

შეძვრება ტახტის ქვეშ, მოიკუნტება კოხტად, თათს თავ-ქვეშ ამოიდებს და ახლა იქ განაგრძობს ძილსა და კრუფუნს.

ბიბო კი დაამთქნარებს. ეს იმის ნიშანია, რომ იმასაც ეძინება. მაგრამ ისე არ დაიძინებს, ერთხელ კიდევ არ გავიდეს გარეთ და ერთხელ კიდევ არ გახედოს გზას, აბა, მამაჩემი ხომ არ მოდისო. მამამისი, შაქრო, შოფერია. უზარმაზარი „ზილი“ დაჰყავს და ხან მთელი კვირაობით მიდის შორს, ყიზლარში. ახლაც ყიზლარშია და მის მოლოდინში თვალი გზაზე აწყდება ბიბოს. დადგება აივანზე და შემოიყრის დოინჯს. ძირს ჩაბნელებული ივრის დიდი ჭალაა, იმ ჭალის იქით – წალმიანი გორა, იმ გორაზე კი შარაგზა მიიკლაკნება და ზედ ციცინათელებივით მიცოცავენ მანქანები.

– ნეტავ მამაჩემის მანქანა, აგერ, ის იყოს, აგერ! – იტყვის ბიბო ხან ერთზე, ხან მეორეზე, – მაგრამ მანქანები ჭალისკენ არ უხვევენ, ისინი ზემოთ, გომბორისკენ მიდიან და ბიბოს გული სწყდება.

– ეჰეჰე! – დაადევნებს ვაჟკაცურ ძახილს, – ეჰეჰე!

მაგრამ იქიდან კი არ ღებულობს პასუხს, მეზობელი სახლი-დან დაეხმაურება ვიღაც:

– ეჰეჰე, ბიბო!

ეს რობიზონაა, პატარა რობიზონა. ისიც აივანზე გამოდის და დიდი ხნის უნახავივით ხელებანეული, გახარებული ეძახის ბიბოს:

– ბიბოო! ბიბოო!

ბიბოს არ უყვარს, სხვა ვინმე რომ ერევა მის ამგვარ ოცნებებში, მაგრამ რობიზონა პატარაა, ჯერ ჭკუა არა აქვს, ამიტომ მხოლოდ კეთილი მოხუცივით ტუქსავს:

— რაღა დროს შენი ლვიძილია, ბიჭო, წადი, დაწექი ახლავე!
და რობიზონას შინ შესვლას აღარ დაუცდის, თვითონ შებ-
რუნდება შინ, დინჯად გაიხდის ტანსაცმელს, კოხტად დაა-
წყობს ერთ ადგილას, დაწვება და დაიძინებს.

გათენებას ჯერ ბევრი აკლია, რომ ერთი პირობა მაშინ
გაიღვიძებს. დედას და ბებიას სძინავთ. ეცოდება, არ უნდა,
შეაწუხოს. წევს გატვრენილი, აპარპალებს იმ დიდრონ თვა-
ლებს და იცდის, იქნებ თავისით გაიღვიძონ, მაგრამ თავისით
არ იღვიძებენ და როდემდე იქნება ასე, კაცს პური შია!

- ბებო! – გადასძახებს ჩუმად.
 - რაო, შემოგევლე? – იმწამსვე გამოეპასუხება ბებია.
 - კარაქიანი პური მომიტანე რა, ცოტა!
- მიუტანს ბებია კარგა მოზრდილ კარაქიან პურს. ილუქმება ბიბო და თან ფიქრობს... უუ, რაზე აღარ ფიქრობს. რამდენი რამაა ამ ქვეყანაზე საფიქრალი! მამა ჯერ არ დაბრუნებულა ყიზლარიდან. იმ სიგრძე გზაა, აქეთ შავი კლდეები, იქით უფსკრულები და ფაფარაყრილი თერგი, ეუჰ! – ფაფარაყრილი თერგი! ჰაერში კიდევ ნისლებია გაკიდებული. თანაც ათასი

მთვრალი შოთერი დადის, ათასი ზვავია, ათასი ოხრობა... მამა კიდევ ფიცხია, სულ ჩქარობს. ნეტავ რა ეჩქარება! როცა ნელა მიდიხარ, განა მაშინ უფრო კარგად არა ჩანს ყველაფერი?! მერ- მის შენც წაგიყვანო. ეუჳ, რა იქნება! ნეტავ მართლა მოერევა დათიკაანთ ძალლი ჩვენსას? ერთი კომშიე უნდა გამოვცადო ჩემი წალდუნა, კომში მაგარიაო... ილუკმება, ილუკმება ბიბო, ფიქრობს, ფიქრობს და ჩაეძინება ასე.

როცა ხელახლა გაიღვიძებს, უკვე ქვეყანასაც ღვიძავს. დედა კოლმეურნეობაშია წასული. ბებია მარანში აბრახუნებს რაღაცას. ვეებერთელა მზე აივნის ბოძსა და ბოძს შუა გაჩერებულა და ბიბოს ელოდება. ბიბოც გადის ფეხშიშველა, თვალების ფშვნეტით. ახლა იქით ის ვეებერთელა მზეა აივნის ბოძსა და ბოძს შუა, აქეთ – ბიბო. ერთხანს ჯიუტი ბოტებივით ათვალიერებენ ერთმანეთს. მერე ბიბო მხარს შეაქცევს, – მე შენი აყოლა რას გამომადგებაო, – ტანსაცმელსაც ჩაიცვამს წვალებით, ხვნეშით, მაგრამ გმირული სიჯიუტით. ფეხსაც- მელსაც შეიკრავს და ნელ-ნელა ჩავა კიბეზე.

მზე მაინც თავს არ ანებებს. მისდევს და იცინის მხიარულად. რატომ არ იქნება მხიარული რა! აიწევს ასე, აიწევს და მერე არხეინად ჩაგორდება წალმიანის უკან. ბიბოს კი რამდენი საქმე აქეს მოსაგვარებელი: საქათმეში უნდა შეძვრეს და ნა- ხოს, დადო თუ არა კვერცხი ქოჩორა დედალმა. ძალლი უნდა წაიყვანოს და დათიკაანთ ძალლს აჩხუბოს. წალდუნაც ხომ უნდა გამოსცადოს კომშე? გუშინ ამწე მოიტანეს სკოლის მშენებლობაზე, დღეს მაინც არ უნდა ნახოს, როგორ მუშაობს ის ამწე? თანაც... ჯანდივით შემოხვევია ეს ფიქრი გულზე: ეეჳ, მამა ჯერაც არ დაბრუნებულა ყიზლარიდან.

- ბიბოს გაუმარჯოს, ბიბოს! – ესალმებიან მეზობლები.
- გაგიმარჯოთ!
- როგორა ხარ, კაცო, ბიბო?
- გული დარდიანი მაქვს.
- რათა, კაცო, რათა?
- მამაჩემი ყიზლარშია და...
- მოვა, კაცო, მაგაზე რა გადარდებს.
- რა ვიცი, გზაა, ათასი მთვრალი დაეხეტება, ზვავია, ათასი ოხრობაა...
- ოხ-ო-ხო! რა ხარ, კაცო, რა ხარ! – გაიკვირვებენ მეზობლები და მხრების ჩეჩვით წავლენ, – რა არის ეს, რა უცნაური ყმაწვილიაო, კაცოო, რა გამოვა წეტავ მაგისგანაო!
- რა უნდა გამოვიდე და, შოთერიო, – ეუბნება ყველას ბიბო.
- აბა, შენ იცი, აბა შენ იციო! – უხარიათ მეზობლებს...
- უხარიათ, რადგან იციან, რომ, თუ გამოვა, მისგან გამოვა დინჯი, ჭკვიანი შოთერი. ჩაგსვამს მანქანაში, გატარებს სულ წყნარად, სულ წყნარად. შეიძლება შორი გზითაც მოგატაროს ცოტა, მაგრამ შინ მაინც მშვიდობით მიგიყვანს ყოველთვის. ეს კი მთავარია. ასეთი დინჯი, ჭკვიანი შოთრები ესაჭიროება ქვეყნიერებას. და ლოცავენ ყველანი:
- გაიზარდე, შერჩი შენს დედ-მამასააო.
- ბიბოც იზრდება და იზრდება. ამაყად დააბიჯებს ამ დიდ, ღონიერ დედამიწაზე და ჯერჯერობით, სანამ მთლად დიდი გაიზრდებოდეს, სანამ შოთერი გახდებოდეს, თავის ბავშვურ საქმეებს აგვარებს ხვნეშით, გმირული სიჯიუტით.
- თან დაჰყვება მისი მეგობარი მზეც.

თეთრცხვირიანი და შავცხვირიანი

ციყვი ხომ გინახავს, დახატული ხომ მაინც გინახავს? აბა, მაშ ავდგეთ და პირდაპირ ის ამბავი დავიწყოთ, რომელიც ციყვების ერთ ოჯახს გადახდა.

ციყვების ეს ოჯახი ერთი სააგარაკო სოფლის მახლობელ ტყეში ბებერი მუხის ფულუროში ცხოვრობდა. ოთხნი იყვნენ: დედა, მამა და ორიც შვილი – ორი პატარა ციყვუნია-ბიჭუნია.

ციყვების ენაზე ამ ციყვუნია-ბიჭუნიებს ჩვენთვის ძალიან ძნელად დასამახსოვრებელი სახელები ერქვათ, რაღაც ასეთი – პიჟ-პაჟ-პი და პუჟ-პაჟ-პი, მაგრამ, რადგან ეს სიტყვები ადა-მიანების ენაზე, უბრალოდ, თეთრცხვირიანს და შავცხვირიანს ნიშნავს, ამიტომ ავდგეთ და თეთრცხვირიან და შავცხვირიან

ციყვუნია-ბიჭუნიებად მოვიხსენიოთ ხოლმე, მით უმეტეს, რომ ჩვენი ამბისთვის თითქმის არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს, ეს სახელები ერქმეოდათ თუ სხვა.

მაშ ასე, ცხოვრობდა ოთხი ციყვი სააგარაკო სოფლის მახლობელ ტყეში. გათენდებოდა, ამოვიდოდა დიდი წითელი მზე და დედა ფეხისგულებზე ღიტინით გამოაღვიძებდა თავის საყვარელ შვილებს – თავის თეთრცხვირიანს და შავცხვირიანს. თეთრცხვირიანი და შავცხვირიანი ფეხებს იქნევდნენ, თვალებზე თათებს იფარებდნენ, ეზარებოდათ ადგომა, მაგრამ ბოლოს მაინც წამოსხდებოდნენ. იცოდნენ, დედა ჯერ გვეფერება, მერე კი, თუ გავაპრაზეთ, ძალით წამოგვყრის და თითო-თითოსაც მაგრად მიგვარტყამს კუდის ძირშიო. მოიფშვნეტდნენ თვალებს, გადმოვიდოდნენ საწოლიდან და, დედის თქმას აღარ დაუცდიდნენ, იქვე, მათი ფულუროს ქვემოთ, ტოტსა და ტოტს შუა ჩამდგარ წერიალა წყალზე ჩავიდოდნენ; დაიბანდნენ თათებსა და პირს, კუდსაც გაიპენავდნენ, ყურებსაც; თუ დედა არ ჩანდა, ერთმანეთსაც შეაშეფებდნენ წვეთებს და გახალისებულნი აირბენდნენ შინ:

– დედა, აბა, შემოგვხედე, როგორი ლამაზები ვართო.

დედას თავისი შვილები, თავისი საყვარელი თეთრცხვირიანი და შავცხვირიანი პირდაუბანელებიც ძალიან ლამაზებად ეჩვენებოდა, მაგრამ რა შედარება იყო! პირდაბანილები ათასჯერ უფრო ლამაზები ჩანდნენ. ბედნიერი ღიმილით აკოცებდა ერთსაც, მეორესაც და მერე თითო თხილის გულს გადმოუღებდა – დასხედით და წესიერად ისაუზმეთო.

თეთრცხვირიანი და შავცხვირიანი ლამაზად ჩაცუცქდებოდნენ, აკნაწუნებდნენ თხილის გემრიელ გულს და, თუ ნამ-

ცეცი დაუვარდებოდათ ძირს, ენით თათს დაისველებდნენ, ნამცეცს ზემოდან დააჭერდნენ და ასე თათზე მიკრულს გააქანებდნენ პირისაკენ.

საუზმის შემდეგ ციყვუნია-ბიჭუნიებს ნება ეძლეოდათ, იქვე, ფულუროს ახლოს ეთამაშათ; მხოლოდ ფულუროს ახლოს, რადგან, შორს რომ წასულიყვნენ, შეიძლება ქორს, მიმინოს ან ძერას დაენახა და მაშინ, თქვენს მტერს, მათ რომ დღე დაადგებოდათ! დედა ვერც კი ბედავდა იმის თქმას, რა დღეც დაადგებოდათ მის პატარა ციყვუნია-ბიჭუნიებს. დაიწყებდა: – შვილებოლ, შორს არ წახვიდეთ, თორემ ქორი ან ძერა დაგინახავთო და... აქ შეწყვეტდა სიტყვას, ორივეს მკერდში ჩაიკრავდა, გააკანკალებდა და ბოლოს, როდის-როდის, ამას-და იტყოდა, – უწინამც დღე გამიქრეს, სანამ მე მაგას ვნახავდეო. – შვილებიც, ციყვუნია-ბიჭუნიები, გრძნობდნენ, რომ

შორს წასვლას შეიძლება მართლა რაღაც დიდი საშიშროება მოჰყოლოდა, და არსად არ მიდიოდნენ, იქვე, ფულუროსთან თამაშობდნენ. არც მაშინ წასულან შორს, როცა ის საშინელი ამბავი გადახდათ, რის მოყოლასაც მე ვაპირებ.

მაშინ, ეს კი არა, ფულუროდანაც არ აპირებდნენ გამოსვლას, მაგრამ ფათერაკი რიღას ფათერაკი იქნება, თუკი იქ არ წამოგიდო ფეხი, სადაც სულ არ ელი?!

მამა დილაადრიანად წასულიყო სანადიროდ. დედამ კიდევ, – ავადმყოფი ნათესავი უნდა ვნახო, შვილებო. გარეთ არ გახვიდეთ, შინ ითამაშეთ, თუ მოგშივდეთ, აი, ეს თხილები ჭამეთ, თქვენ ხომ ჩემი საყვარელი ციყვუნია-ბიჭუნიები ხართო, თქვენი იმედი მაქვსო, – ჩაილაგა პანაწინა კალათში ნობათ-მოსაკითხი და ისიც წავიდა.

ჩვენი პატარა ციყვუნია-ბიჭუნიები კი მარტონი დარჩნენ. ისინი სხვა დროსაც ყოფილან მარტონი, ამიტომ არც გასტირებიან დედას, არც ბუზღუნი დაუწყიათ. ცოტა ხანს ფულუროს კართან ისხდნენ და ნატრობდნენ. თეთრცხვირიანი ნატრობდა: ნეტავი ერთი დღით არწივად მაქცია, რომ მიმინოებს და ქორებს სულ ბდლვირი გავაცალოო; შავცხვირიანმა კიდევ ინატრა: ნეტავი თვითმფრინავი ვიყო, ო, როგორი ხმა აქვს, შენი არწივი რა არის იმასთანაო! – და რადგან არც ერთი გახდა არწივი და არც მეორე – თვითმფრინავი, შებრუნდნენ შინ, ამოარჩიეს ერთი მრგვალი, ყველაზე მრგვალი თხილი და ხან ერთი დაარტყამდა ფეხს, ხან – მეორე. მოკლედ, ზედგამოჭრილი ჩვენებური ფეხბურთი გააჩალეს.

არც ეს იყო საშიში. ეს ყველაფერი ხომ ფულუროში ხდე-

ბოდა! მაგრამ ცოტა რომ დაიღალნენ და დასასვენებლად ჩამოსხდნენ, დაბლიდან, მათი ბებერი მუხის ძირიდან, რაღაც უცნაური ხმა შემოესმათ.

ციყვუნია-ბიჭუნიებს ბევრნაირი ხმა სმენოდათ ტყეში. სმენოდათ ადამიანების ლაპარაკი, ღორის ღრუტუნი, დათვის ბურდლუნი, ტურის წყავწყავი და ვინ იცის კიდევ რა აღარა. მაგრამ ასეთი ხმა ნამდვილად პირველად ესმოდათ:

- bbb... bbb... bbb...

რა თქმა უნდა, მაშინვე დედის სიტყვები გაახსენდათ – შორს არ წახვიდეთ, შვილებო, უწინამც დღე გამქრობია, შორს რომ იყოთ და ქორმა დაგინახოთო. მაგრამ ისინი ხომ ფულუროში იყვნენ! რა ექნათ, როგორ უნდა მოეთმინათ, რომ გადახედვით მაინც არ გადაეხედათ ძირს!

და, აი, ცოტა კი იყოყმანეს და მერე ფრთხილი ნაბიჯით წავიდნენ ფულუროს პირისაკენ. ხმა მართლაც მათი მუხის ძირიდან ამოდიოდა:

- bbb... bbb... bbb...

კართან დაწვენენ, შიშით გადახედეს ერთმანეთს. უკანასკნელი გოჯები ცოცვით გაიარეს, დაიგრძელეს კისერი, ჩაიხედეს ძირს და რა დაინახეს! ერთი ვეებერთელა, უცნაური კაცი. წითელზოლიანი ტანსაცმელი აცვია,. ჩამჯდარა ბალახებში, მოსწოლია კისრით მუხას, ამოჰერვია უშველებელი მუცელი, სძინავს და ხვრინავს:

- bbb... bbb... bbb...

როგორც უკვე გითხარით, ეს მუხა სააგარაკო სოფლის მახლობელ ტყეში იდგა. ციყვები ხშირად ხედავდნენ ხეებშორის მოსურნე ადამიანებს და მათი არც გარებრივია უკვირდათ,

არც – ხმა. მაგრამ ადამიანიც არის და ადამიანიც. ციყვუნია-ბიჭუნიები ასეთ ვეებერთელა ადამიანსაც პირველად ხედავ-დნენ, ასეთი ხმაც პირველად ესმოდათ და, რაც მთავარია (ამან სხვა ყველაფერი დაავიწყათ), არც ერთ ადამიანს არ ჰქონია ასეთი თავი, როგორიც ამ კაცს ჰქონდა. წარმოგიდგენიათ, ერთი ბეწვი რა არის, ერთ ბეწვსაც კი ვერ აღმოუჩენდით ზედ. იყო მთლიანი, მრგვალად გადაჭიმული კანი და ის კანი ისე ბრნყინავდა, ისე ბრნყინავდა შუაში, თითქოს სარკეა და შიგ მზე იჭვრიტებაო.

– ეს რანაირი თავი აქვს, ეე! – გაკვირვებისაგან პირ-დაღებულმა გადახედა თეთრცხვირიანმა შავცხვირიანს.

– უთავოა, – თქვა შავცხვირიანმა.

— უთავო როგორ შეიძლება! თავი კი აქვს, მაგრამ სხვანაირი თავი აქვს.

ეს იყო და ეს პირველად. გაუკვირდათ, გაეცინათ, ერთმანეთს გაუზიარეს თავიანთი აზრი და ისევ შიგნით შებრუნდნენ. მაგრამ დაბლიდან ამომავალი ხმა წუთით არ აძლევდათ მოსვენებას. ის კი არა, თანდათან უფრო ძლიერდებოდა და ხრიალს უკვე რაღაც ტრახტრახის მაგვარი ბგერებიც ემატებოდა. აღარ შეიძლებოდა მეტის ატანა და ფიცხი ხასიათის შავცხვირიანმა თქვა:

– გავაგდოთ აქედან.

- როგორ უნდა გავაგდოთ? - გაუკვირდა თეთრჯეხვირიანს.

- მე ვიცი, როგორც აიღე ერთი თხილი და გამომყევი უკან.

დასწელებული პანაზინა კბილებით თითო-თითო თხილს, გაუძლვა წინ შავცხვირიანი თეთრცხვირიანს, გაცოცდნენ იმ ტოტზე, საიდანაც მარჯვედ შეიძლებოდა დამიზნება; აქ თხი-

ლები წინა თათებით დაიჭირეს. დაუმიზნა შავცხვირიანმა – ერთი, ორი, სამიო და... ისროლა. თხილი ბზრიალ-ბზრიალით წავიდა ქვემოთ, პრიალა თავს გვერდზე ჩაუარა და ბალახებში ჩავარდა.

– უუხ! – ჩურჩულით ამოიძახა გულდანყვეტილმა შავცხვირიანმა, – ეგ ასცდა. მომეცი შენი თხილი!

– შენ რატომ უნდა მოგცე?! – იუარა თეთრცხვირიანმა, – შენზე წაკლები მიზანი ვიცი? გამატარე!

– მომეცი, შენ ააცდენ!

მაგრამ მოხუჭა ცალი თვალი თეთრცხვირიანმა, დაუმიზნა, გაისროლა და – ჲახ! მოპრიალებულ თავზე დაცემული თხილი ერთი მეტრის სიმაღლეზე მაინც ამოხტა უკან. ისიც დაინახეს, როგორ შეკრთა და თავზე ხელიც მოისვა მძინარე კაცმა. შემდეგ კი უკვე ფულუროში ისხდნენ და მუხლები უკანკალებდათ მღელვარებისაგან. ხმის ამოღებას ვეღარ ახერხებდა ვერც ერთი.

– რომ ამოვიდეს? – თქვა ბოლოს შეშინებულმა თეთრცხვირიანმა.

– აქა?! – დაცინვით ჩაეღიმა შავცხვირიანს, – ადამიანს ბრჭყალების მაგივრად რაღაცნაირი კუთხიანი ფეხები აქვს, ხეზე როგორ ამოვა?!

– ნეტავ წავიდა?

– წავიდოდა, მაშ რას იზამდა! უ, როგორ მოარტყი, ბიჭო?!

მაგრამ ამ ლაპარაკში იყვნენ, რომ, – ხხხ... ხხხ... ხხხ... ისევ შემოესმათ ხვრინვა დაბლიდან.

– ეე! – გაკვირვებით შეხედეს ერთმანეთს ციყვუნიაბიჭუნიებმა. ახლა უკვე გაბედულად მიცვივდნენ ფულუროს

პირთან, გადაიხედეს ძირს და გაკვირვებული გამომეტყველება ღიმილით შეეცვალათ.

კაცი ისევ ისე არხეინად მისწოლოდა მუხას, ისევ ისე უბრნყინავდა მოტიტვლებული თავი და ისე ხვრინავდა, თითქოს არაფერიც არ მომხდარიყოს ქვეყანაზე.

– წამოდი, ახლა კაკლები ვესროლოთ!

– დედა რომ გაგვიჯავრდეს? კაკლები, ხომ იცი, სტუმ-რისთვის აქვს შენახული.

– დედა რას გაიგებს, უთვალავია საკუჭნაოში! წამოდი, წამოდი, – თითქმის ძალით წაიყვანა შავცხვირიანმა თეთრ-ცხვირიანი. გადაძვრნენ საკუჭნაოში, თითო-თითო კაკალი ამოირჩიეს და კვლავ იმ ტოტზე გაცოცდნენ, საიდანაც წელან ისროდნენ თხილებს.

კაცს კი სძინავს და ხვრინავს. თანაც ლამაზად უპრიალებს თავი. რა იცის, რომ შავცხვირიანი კაკალს უმიზნებს!

დაუმიზნა, სუნთქვა შეიკრა, ისროლა და პაახ! – ისეთი ხმა გაისმა ტყეში, თითქოს დიდი ხმელი ტოტი მომტყდარიყოს.

ასეთ ხმას სულ არ მოელოდნენ პატარა ციყვუნიაბიჭუნიები. ვერც იმას წარმოიდგენდნენ, რომ იმოდენა კაცი ისე სწრაფად წამოხტებოდა ფეხზე. ამიტომ თეთრცხვირიანს კი არ უსროლია კაკალი, უბრალოდ, შიშისგან გაუვარდა. მაგრამ მოხდა სასწაული და – ჲაახ! – ის კაკალიც შუბლში დაეცა დაფეთებულ კაცს, რომელიც კინკრიხოზე ხელს ისვამდა, მაღლა იყურებოდა და გამწარებული ყვიროდა:

– ჲაი, თქვე ვერანებო! ჲაი, თქვე გასატიალებლებო! მე თქვენ გიჩვენებთ, მე თქვენ...

მაგრამ, ბედად, სწორედ ამ დროს მოცვივდნენ დედა და მამა. ისინი გზაზე შეხვედროდნენ ერთმანეთს. თვალი მოჰკრეს, როგორ მოხვდა თეთრცხვირიანის თათებიდან გაშვებული კაკალი მელოტი კაცს შუბლში, როგორ შეჰყვირა, მერე როგორ დაიხადა ფეხთ, როგორ მოებლაუჭა მათს ბებერ მუხას და ხვნებით, მუქარით დაიწყო ზემოთ ამოხოხება. გულგახე-თქილნი შეცვივდნენ ფულუროში, არც მიურტყამთ ციყვუნია-ბიჭუნიებისათვის, არც არაფერი უთქვამთ, დასტაცეს კისრებში პირი, აი ისე, როგორც კატა დაავლებს ხოლმე თავის კნუტებს, გამოცვივდნენ ფულუროდან, ფხაჭაფხუჭით გაირბინეს მუხის ტოტები, გადახტნენ წიფელზე; წიფლიდან მეორე წიფელზე, იქიდან კიდევ სხვა ხეებზე, და იქ, თავიანთ

* ጉዥናኝበደባኑን ፊል ሚኒስቴርናን *

ფულუროდან შორს, გულგახეთქილებმა, მუხლებაცახცახე-
ბულებმა, ძლივძლივობით ამოიღეს ხმა:

– რის ღირსი ხართ ახლა თქვენ?! ჰა, რის ღირსი ხართ, თქვენ თვითონვე თქვით!

პატარა ციყვუნია-ბიჭუნიებმა პირები დააღეს, მაგრამ ვერაფერი ვერ თქვეს და საბრალობელი ღნავილი ამოუშვეს.

საღამოს, მზე რომ ჩავიდა და შავი ბინდი ჩამოწვა ტყეში, მაშინ ძლივს გაბედა თავიანთ ფულუროს სანახავად წას- ვლა მამა ციყვმა. წავიდა და სამწუხარო ამბავი მოუტანა გამტკნარებულ ცოლ-შვილს: ჩვენი ფულურო იმ კაცს სულ ქვებით ამოუჭედიაო. რაღა უნდა ექნათ. თეთრცხვირიანი და შავცხვირიანი ერთხელაც აღნავლდნენ საბრალობლად და დარჩნენ იმ ღამეს ყველანი გარეთ, სიცივეში. მეზობლებთან მივიღნენ, მაგრამ როგორ უნდა ეთქვათ, ასეთი უჭკუო შვი- ლები გვყავს, ამათ გამო დავრჩით გარეთო. ტყუილის თქმა კი არ უნდოდათ. დედა და მამა წესიერი ციყვები იყვნენ და თავის დღეში არ ამბობდნენ ტყუილს.

კიდევ კარგი, რომ იმ ლამეს წვიმა არ მოსულა.

ერებალე მეფე და ენერესოლი ულავაზოები

ც რწანისის ომში დამარცხებულმა ერეკლე მეფემ, რამ-დენიმე თანმხლებთან ერთად, არაგვის ხეობას შეაფარა თავი. დღესაც არავინ იცის, სად იმყოფებოდა სამ დღეს, მეოთხე დღეს კი ანანურის ციხეში გამოჩნდა. ეს გამოჩენაც იდუმალებით იყო მოცული. ციხის ბურჯებზე მხოლოდ გუშა-გებს უმატეს, მალიმალ მიმოქროდნენ თავდაღუნული მდუმარე მხედრები, სოფლებში ჩურჩულითა და ვიშვიშით გადადიოდა ხან ერთი ამბავი, ხან მეორე, დედაკაცები მუხლებში იცემ-დნენ ხელებს, მხრებაცახცახებულნი თვალებზე იფარებდნენ მოსახვევის ბოლოებს.

ნაშუადლევს რაღაც ჩოჩქოლი ატყდა ციხის ეზოში. მე-ციხოვნებს ვიღაც ცამეტი-თოთხმეტი წლის ბიჭი შეეპყროთ, კარისკენ ეწეოდნენ, მაგრამ ბიჭი არ ნებდებოდა, წიხლებს ისროდა, იკბინებოდა და ყვიროდა:

– მეფესთან მიმიშვით, დიდი საქმე მაქვს, მეფესთან მი-მიშვით!

მეციხოვნეები პირზე ხელს აფარებდნენ, წააქციეს, ზოგი ფეხებში ჩაეჭიდა, ზოგი ხელებში, ასწიეს, ასე წაიღეს. ბიჭი მაინც იბრძოდა და ყვიროდა:

– დიდო მეფეო! დიდო მეფეო!

ამ ჩოჩქოლსა და აურზაურში კოჭლობით, მაგრამ ჩქარი ნაბიჯით შემოვიდა ციხისთავი. მარცხენა ხელი კისერზე ჰქონდა დაკიდებული ქალის მანდილით. მეციხოვნეებმა რომ დაინახეს, გაჩერდნენ, ბიჭი ძირს დასწიეს, ხელი მაინც არ გაუშვიათ.

– რა ამბავია, რა მოხდა? – იკითხა ციხისთავმა.

– მეფესთან მიმიშვითო, დილას აქეთია აფთარივით უვლის ციხეს. გავაგდეთ, ვცემეთ, მაინც გადმობობლდა გალავანზე, – მიუგო ერთმა მეციხოვნემ.

მინაზე გულალმა გაკავებულმა ბიჭმა ამოიბრძოლა, თავი ვერ გაითავისუფლა და დაბლიდან ამოიმუდარა:

– მიმიშვით, თქვენი ჭირიმე, დიდი საქმე მაქვს, ქვეყნისთვის საჭირო საქმე.

ციხისთავმა ვერაფერი თქვა, თვალი კოშკისკენ გაექცა. იქიდან თითქოს ვიღაცამ ნიშანი მისცა, ციხისთავმა თავი დაუქნია და მეციხოვნეებს უბრძანა:

– გაუშვით ხელი!

მეციხოვნეებმა ბიჭს ხელი გაუშვეს. ბიჭი წამოდგა, შარვალი მიინ-მოინია, მტვერი ჩაიბერტყა. ერთმა მეციხოვნემ დაძენძილი ნაბდის ქუდი მიაწოდა.

– სადაური ხარ?

– აქაური.

– რომლისა?

– მზევარისა.

– რა გინდა მეფესთან?
– პირადად უნდა მოვახსენო.
– გაჩხრიკეთ.
მეციხოვნეები ეცნენ და ჩხრეკა დაუწყეს. ბიჭი ხელებაწეული იდგა და მოთმინებით იცდიდა.

მარტო ხელისგულისოდენა ქერის ხმიადის ნატეხი და ნივრის ორი კბილი ამოუღეს ჯიბიდან. ისიც მაშინვე დაუბრუნეს.

– წამომყევი.
ბიჭმა ერთხელაც გაისწორა დაძენძილი შარვალი და ციხისთავს გაჰყვა, დაბალი, განიერი, როგორლაც გან-განზე მიჰქონდა მძიმე, დაშაშრული შიშველი ფეხები. გაიარეს გრილი კედლებით შემოზღუდული ლაბირინთი, ავიდნენ კიბეებზე და ერთ კარს მიადგნენ. იმ კარს აქეთ-იქიდან თოფიანი მცველები ედგნენ. ციხისთავმა ბიჭი აქ დატოვა და თვითონ შიგნით შევიდა. გალებულ კარში ბიჭმა დიდებული იერის მოხუცი დაინახა, გუმანმა უთხრა, მეფე ეს უნდა ყოფილიყო. გაიწია, მაგრამ მცველებმა არ გაუშვეს, თოფები გადაუღობეს.

– გამოატარეთ! – მოისმა ციხისთავის ხმა.
ბიჭი კარში შევიდა. ციხისთავმა მხარზე ხელი მოსდო, ცოტაზე ასე წაჰყვა და მერე გვერდზე გადგა.

რაღაცისათვის ტახტისკენ დახრილი მოხუცი მეფე ბიჭისკენ შემობრუნდა, ნელ-ნელა აიწია, გასწორდა. ბიჭმა სახეში შეხედა, ფეხი აერია, ჩაიჩოქა და ასე, მუხლებზე ჩაჩოქილი, აცრემლებული წავიდა მეფისკენ. მეფე შეწუხდა, თვითონ წამოვიდა ბიჭისკენ, მხრებში ხელი მოჰკიდა, წამოაყენა. ბიჭი ცდილობდა, მაგრამ ტირილი ვერ შეეკავებინა. მეფემაც რამდენჯერმე უმწეოდ დაახამხამა თვალები, მაგრამ ეს თვა-

ლები მიჩვეულნი იყვნენ მსგავს სანახაობებს და სწრაფადვე დაიბრუნეს სიმტკიცე.

– დამშვიდდი, ნურაფრისა გეშინია, შვილო, – თქვა მეფემ წყნარი, ბზარგარეული ხმით.

– მე არაფრის მეშინია, მეფევ.

– აბა, რა გიჭირს, რამ შეგაწუხა, შვილო?

– თათრები არ უნდა მოგვრეოდნენ, დიდო მეფევ. თათრები ჩვენი მომრევები არ არიან!

მოხუცმა მეფემ შუბლზე ხელის ზურგი აისვა, თითქოს ჩა- მოწენილი თმა აიწია მაღლა.

– მდიდრები გლალატობენ, მეფევ! – ბიჭმა ღონივრად შე- კუმშული ხორკლიანი მჯიდი ნიკაპთან მიიტანა, – მდიდრებს რატომ ენდობი, დიდო მეფევ! მდიდარი ლამაზია, მდიდარს შენი ქონება რჩება, ძვირფასი რამეები რჩება. გაჭირვებაში მტერსაც მისცემს და თვითონაც ეყოფა. მდიდარი ბრძოლაში თავს რად დასდებს! ომში ჩვენ უნდა წაგვიყვანო, ობლები, უქონლები, ულამაზოები, გაჭირვებაში გამოჩეჩევილები. ქვეყნის იმედით ჩვენა ვცხოვრობთ. ჩვენ ვინ რას უნდა მო- ვუფრთხილდეთ! აბა, შემომხედე, სხვებიც ჩემნაირები არიან, ქვიდან გამოტეხილი ქაჯები და ეშმაკები! ჩვენ ჭრილობები ვერ დაგვამახინჯებს, პირიქით მოგვიხდება კიდეც. გაგვიძეხი, მეფევ, ჩვენ გაგვიძეხი! ასამდე ობოლს, ქვრივ-ოხრის შვილს, კომბლიანებს, მე გამოვიყვან მარტო! გაგვიძეხი მეფევ, და შენი თვალით ნახავ, ჩვენი მომრევი არავინ არის ქვეყანაზე. შვიდი კომბლიანი აქვე მიცდის ციხის ძირში.

მეფემ ერთხელ კიდევ აისვა შუბლზე ხელი და ტახტზე დაჯ- და. ბიჭისთვის თვალი არ მოუშორებია, ხელი ახლა მუხლზე

★ ჩეკვაშ ინინიშვილი ★

ედო, მოიჭერდა მუხლზე და გაშლიდა, მოიჭერდა და გაშლიდა...

- შეგიძლია, ისინიც მოიყვანო?
- კომბლებიანად?
- კომბლებიანად.
- ახლავე.

ბიჭი მიბრუნდა და ჯიქური ნაბიჯით წავიდა. მაგრამ უცებ შედგა და აბნეულმა მიმოიხედა. თურმე კარს ასცდენოდა. ბედად ციხისთავმა მოუსწრო, – აქეთ, მზევარის ბიჭოო, – და წინ წაუძღვა.

არ გასულა ნახევარი საათი და, ციხისთავი და მზევარის ბიჭი კუშტად გამომზირალ, აჯაგრულ, აფხორილ კომბლებიან ბიჭებს შემოუძღვნენ დარბაზში. ახლა მზევარის ბიჭსაც გატუსული, ბევრი ხმარებისაგან გაპრიალებული, ვეებათავიანი შვინდის კომბალი ეჭირა. ციხისთავმა ამჯერადაც გვერდზე გაიწია და ბიჭებს ანიშნა, აქ გაჩერდითო. ბიჭები შეჯგუფდნენ, ერთმანეთისკენ მიიწიეს, ერთმანეთის ზურგებს ამოეფარნენ

და კომბლები მორიდებით ჩაიყუდეს შიშველ, გაუხეშებულ ფეხებს შორის.

მეფე წამოვიდა, ნელი ნაბიჯით მოახლოვდა და მზევარის ბიჭს ღიმილით ჰკითხა:

- ესენი არიან შენი ულამაზოები?
- ესენი დიდო მეფევ. ამ კომბლებით, ვისაც გინდათ, იმას გაუმკლავდებიან.

ბიჭები უარესად დაიკოხნენ, შეტოკდნენ და ქვეშ-ქვეშ გამოიხედეს მეფისკენ. მეფემ ყველა ბიჭს ხელი ჩამოართვა, ცოტა უკან დაიწია, უყურა, უყურა და გულში გამდნარ ტყვია-სავით ჩაელვენთა: „საცოდავი ქვეყნის საცოდავი შვილები...“ ხმამაღლა კი ეს თქვა მშვიდად, დაყვავებით:

- სულ მალე დაგიძახებთ, ბიჭებო. მაჲმადხანს ერთიათად უნდა ვაზღვევინოთ ჩვენი სისხლი. ახლა მდივანი ჩაგნერთ და თქვენ-თქვენს სახლებში წადით. როცა საჭირო იქნება, დაგიძახებთ, როცა დრო დადგება, მაშინვე დაგიძახებთ.
- ოღონდ მდიდრების გვერდით არ დავდგებით! – წამოიძახა მზევარის ბიჭმა.
- არა, თქვენი რაზმი ცალკე იდგება! – მეფემ ხელი მაღლა ასწია.

ციხისთავი წინ წამოვიდა და ბიჭებს ანიშნა, წასვლის დროაო. მზევარის ბიჭმა მკლავის ზემოდან ერთხელ კიდევ

დაუძახა მეფეს:

- ჩვენ-ჩვენი კომბლებით უნდა წამოვიდეთ.
- თქვენ-თქვენი კომბლებით, რა თქმა უნდა, – მიუგო მეფემ.

გაიარეს გადახრილი მზით განათებული ციხის ეზო, გვერდზე გაიყოლეს გრძელ-გრძელი ჩრდილები და მერე ნელ-ნელა ჩავიდნენ ბნელ ლაპირინთში, თითქოს სამუდამოდ ჩაეფარნენ მიწას.

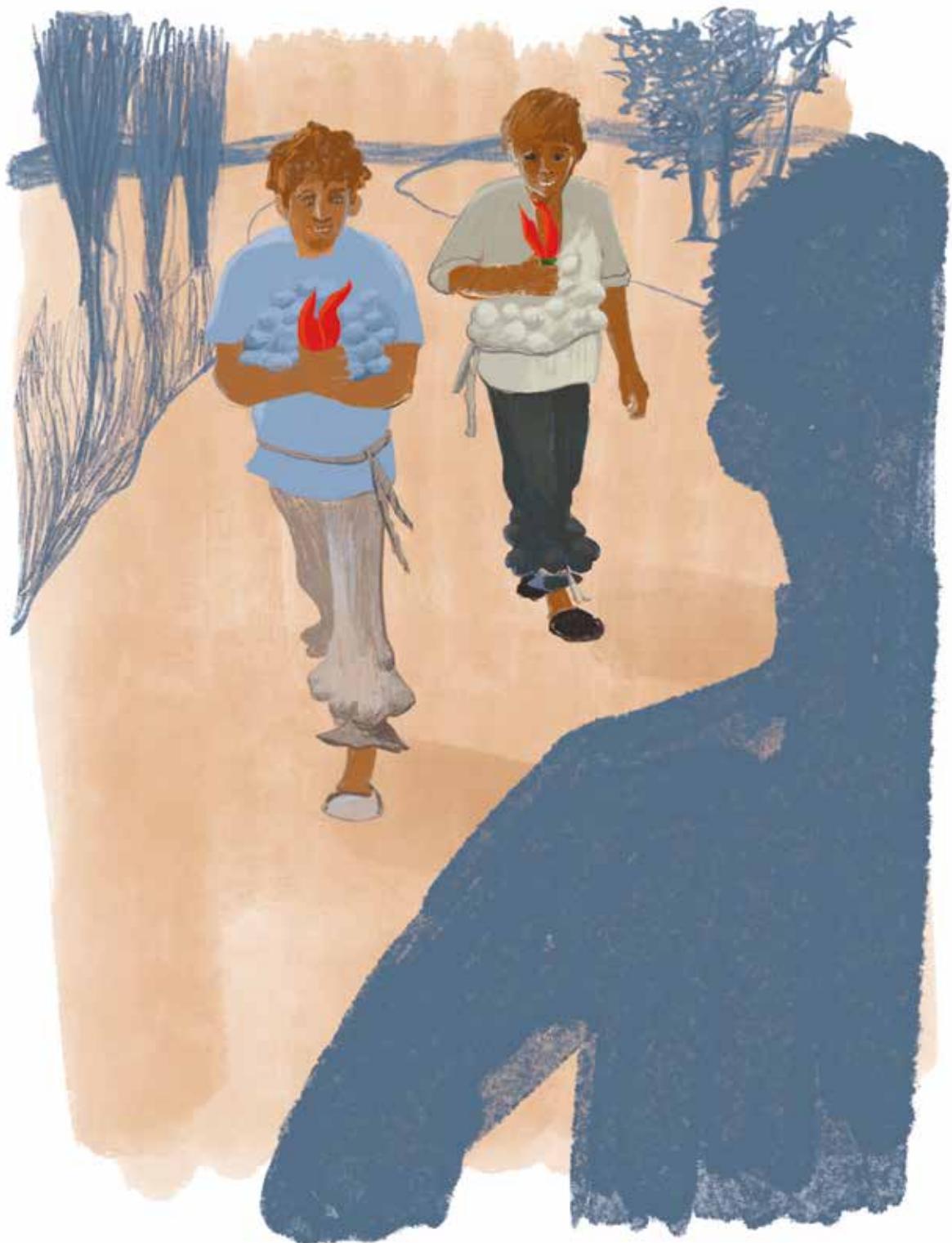
ოთხმოცი წლის შემდეგ კი ანანურზე გამავალი სამხედრო გზის პირას ხშირად იდგა ხოლმე ვეებათავიან კომბალზე დაყრდნობილი მთლად გადათეთრებული უსინათლო მოხუცი, რომელიც ყოველ ზემოთამვლელს ეკითხებოდა, დამძახებელი ხომ არა ხარ ქალაქიდანო. ვინც მოხუცს არ იცნობდა, ვერ ხვდებოდა, ვინ დამძახებელი უნდა ყოფილიყო, მაგრამ ვინც იცნობდა, ეტყოდა, – არა, დამძახებელი არა ვარ, მზევარის ბიჭოო, – და თავჩაღუნული, სევდაშემოწოლილი განაგრძობდა გზას.

* ერეკლე მეფე და ანანურები ულაშაზოები *

მოხუცს ქინთა-ქინთად ქცეული ახალუხის ჯიბის პირზე
სამი რუსული ძველი მედალი ეკიდა – გამურულ ქვაზე დაღ-
ვენთილი წმინდა სანთლის ფერისა.

უაუღა დაჭედილი

ქ ხალი ნართვლევია. ნაფურტკნი, მითელილ-მოთელილი ვენახები ყვითელ მზეში ჩაყუჩებულან და ჭრილობებს იშუშებენ. მყუდროებას მარტო წისქვილის ღრიგინი არღვევს. ამ ვეება გარინდების ბორბალზე ეს ხმაც ნართივით ეხვევა და ყურადღებას არავინ აქცევს.

წისქვილისკენ ამომავალ ორღობეში ორი ბიჭი მოდის, ორი კონიაშვილი – ცამეტ-ცამეტი წლისანი, მზით გახუხულნი, წენგოთი მოთხუპნულნი. უბეები ნამცვრევი კაკლით აქვთ სავსე. უბეებში რომ არ ჩასტევიათ, შარვლით ბოლოებზე წნელები მოუჭერიათ, ტოტებიც მუხლამდე აუვსიათ, ხელში ორ-ორი დიდი წითელი წინაკა უჭირავთ (ქალი რომ ყვავილს დაიჭერს, ისე), მოდიან და – ჩხაკ-ჩხუკ! ჩხაკ-ჩხუკ! – მოჩხაკუნობენ, მოანათებენ თვალებით, თეთრი კბილებით და იმ წითელი წინაკებით.

წისქვილის ცოტა ზემოთ, თიხიან ფერდობზე, ერთი სხვა ბიჭი დგას, ცოტა უფრო დიდი, თოთხმეტ-თხუთმეტი წლისა, მეტსახელად – ჯიხვა. როგორლაც საშაროდ გალაჯულა, დოინჯშემოდგმულს, თავი დაბლა აქვს დაწეული და წარბეპ-ქვეშიდან იყურება.

ორლობები ამომავალი პიჭები ჩხაკაჩხუკით უახლოვდებიან,
წიწაკები ისევ ისე, დიდი ამბით მოაქვთ.

– კონინაშვილებო, დაგენიძლავოთ, რომ აეგ წიწაკები სულ
შევჭამო, – ამბობს ჯიხვა თავაუნევლად.

კონინაშვილები შეჩერდებიან და წიწაკებს მარჯვენა ხე-
ლიდან მარცხენაში გადაიტანენ.

– როგორა?!

– სულ შევჭამო, აეგ წიწაკები, ოთხივე.

– უპუროდ?

– უპუროდ.

კონინაშვილები ჯერ თავიანთ წიწაკებს დახედავენ, მერე
ერთმანეთს გაულიმებენ.

– რომ ვერ შეჭამო?

– რაც კაკალი გაქვთ, სულ ჩემი იყოს.

– რომ ვერ შეჭამო-მეთქი, მაშინ?

– თითო ბაჭიას მოგცემთ.

– როგორებს? თეთრებს?

– თეთრებს.

კონინაშვილები ისევ ერთმანეთს შეხედავენ.

– შავები მოგვეცი.

– შავებს მოგცემთ.

მარცხენა ხელში გადატანილი წიწაკები მარჯვენასვე და-
უბრუნდებიან.

– მიეცი, შენით დაიწყოს.

– შენ მიეცი.

– აქვე შეჭამ?

– აქვე.

— აჰა, დაიწყე.

ჯიხვა წინაკას გამოართმევს, ყუნწით დაიჭერს, თითქოს წონას უსინჯავს.

— ცოტა ჩრდილისკენ მივდგეთ!

— მიდექი.

კომშის ჩრდილისკენ მიდგებიან. ჯიხვა ისევ გაილაჯება, ერთს ღრმად ამოისუნთქავს და წინაკას ღონივრად ჩაკბეჩს, ღონივრად აამუშავებს ყბებს, მეორედ ჩაკბეჩს, კიდევ უფრო ღონივრად აამუშავებს ყბებს, მესამედ ჩაკბეჩს, გააფთრებული აამუშავებს ყბებს — თვალებიდან სულ ნაპერწკლები სცვივა.

კონიაშვილები მეორე წინაკას აწვდიან, თან შიშით შეჰურებენ. ჯიხვა იმ მეორე წინაკასაც გაფქვავს, ძლივდლივობით ჩაყლაპავს, თვალებიდან ღაპალუპით ჩამოსდის ცრემლი, თვითონაც წინაკასავით წითლდება, ზედიზედ ჩაისუნთქავს, აქეთ-იქით იხედება.

★ ჩუკაშ ინანიშვილი ★

კონონაშვილები მესამე წინაკასაც აწვდიან, თან შიშით უკანკალებთ ხელები. ჯიხვა იმ წინაკასაც წააკვნეტს წვერს, მაგრამ ყბები უჩერდება, პირი როგორდაც თავისთავად ეღება, სუნთქავს, სუნთქავს, ვეღარ ჩაუსუნთქავს, ადგილს მოსწყდება და გაიქცევა.

კონონაშვილები დაფეთებულები მისდევენ. ჯიხვა წისქვილის სათავისკენ მირბის, ალმართზე მიიბობლება, ავიდა, ზათქანით ჩავარდა საგუბარში, თავი წყალში აქვს ჩაყოფილი, ააბუყბუყებს, ცოტათი მოითქვამს სულს, ისევ ააბუყბუყებს. ბარბაცით გადის იქითა ნაპირზე, ცოფიანივით გარბის, უკან ბრტყელი სველი ზოლი მისდევს. კონონაშვილები საგუბარს ბერლარების თავზე გადავლით შემოუვლიან და ისინიც დაედევნებიან.

- გაგიჟდა?
- გაგიჟდა, ალბათ.

* უკუღმა დაჭვილი *

კონინაშვილებს კაკლით გატენილი შარვლის ტოტები უშლით და თანდათან უკან რჩებიან. როცა ისინი რკინის მძიმე ჭიშკარს შეაჭრიალებენ, ჯიხვა უკვე ტახტზე ზის, ლაჯებში ხელადა უდგას, პირში ძმარს იგუბებს. ჩაიგუბებს, თავს უკან გადასწევს, გააბუყბუყებს და გადალვრის. გვერდით ბებია უდგას, მაღალი, შავადმემჭკვნარი ქალი, ცალი ხელით აყრის ქოქოლას.

– გაგიქრეს ხასიათი შენ! გაგიქრეს ხასიათი!

კონინაშვილები ჭიშკართანვე გაჩერდებიან და ვერ გადაუწყვეტიათ, რა ქნან. ბებია რომ დაინახავს, ახლა იმათკენ გადმოაქნევს ხელს.

– თქვენც ჩაქრით, აჲა, შარახვეტიებო!

ბოლოს, როგორც იქნა, ჯიხვამ ხელადა ტახტზე დაადგა და წამოიწია. ნელ-ნელა, თითებზე ბერვით ჩამოვიდა დერეფნიდან.

– ეგ სველები მაინც გაიხადე, უკულმა დაჭედილო! – გასძახა
ბებიამ.

ჯიხვას ვითომ არც გაეგონოს. ჭიშკარზე მიყუდებულ ბი-
ჭებს ახედა.

– წამოდით!

კოწონაშვილები გაუბედავად გაჰყვნენ. ჯიხვა საკურ-
დლლესთან მიუძლვა, მავთულხლართიანი სახურავი ასწია
და თავის გადაქნევით ბრძანა:

– ამოიყვანეთ შავები.

კოწონაშვილები შეყოყმანდნენ, ერთმანეთს შეხედეს.

– ჩვენ, იცი, აი...

– ამოიყვანეთ, სანაძლეო სანაძლეოა.

– თუ გინდა, თეთრები იყოს.

– სიტყვა სიტყვაა.

მაშინ კოწონაშვილები საკურდლლეს მიადგნენ და თითო
შავი ბაჭია ამოიყვანეს. ცალი ხელით ბაჭიები ჰყავდათ მი-
ხუტებულები, ცალით უბიდან კაკალს იღებდნენ და მიწაზე
აწყობდნენ.

– ესენი შენა!

– თქვენ ოღონდ ის უნდა მითხრათ, ვისისა იყო ის წიწაკა –
კაკალს ზედ არ უყურებდა, ისე ამბობდა ჯიხვა.

– შიოლაშვილებისა.

– რომლებისა, ნაცრიკვერაანთი თუ მეორეებისა.

– მეორეებისა.

კოწონაშვილებმა თითო მუჭა კაკალიც დააწყვეს მიწაზე და
ჯერ ნელა-ნელა გავიდნენ ეზოდან, მერე გაიქცნენ.

ჯიხვა საკურდლლესთან დარჩა. სველი, გალუმპული, შუბლ-

* უკუღმა დაჭვილი *

ზე თმამიწებებული, რაღაც ჯიუტად დასცქეროდა მიწაზე
გაფანტულ კაკალს და ღრმად სუნთქავდა.

მე არ ვიცი, რაზე ფიქრობდა იმ წამს, ანდა ფიქრობდა თუ
არა, საერთოდ.

მაგრამ ერთი რამის თქმა კი მაინც შემიძლია თამამად:

დღეს ოქტომბერია, ხუთი ოქტომბერი, მზიანი დღე, მო-
მავალი წლის მაის-ივნისამდე მთელი რვა თვეა კიდევ. მიუ-
ხედავად ამისა, აქედანვე ვატყობ, ძალიან გაუჭირდებათ მო-
მავალი წლის მაის-ივნისში შიოლაშვილების წინაკის კვლებს,
ნაცრიკვერაანთისას კი არა, მეორეებისას.

თუკი, რა თქმა უნდა, არ დაეზარათ და დათესეს.

ქართული კატერი დიდი ქვეყანაში

ქმ წიგნს მელა წერს, როგორ წერს, რით წერს, საიდუმლოა. ხომ შეიძლება ერთი საიდუმლო მაინც დავიტოვო, როცა ქალაქის სიგრძე ამბავი უნდა გიამპოთ?!

დავიწყებ იმით, როგორ მოვხვდი ადამიანებთან. რით დავამთავრებ, ჯერ თვითონ არ ვიცი. სანამ ადამიანებთან მოვხვდებოდი, საყუნჭია გორაზე ვცხოვრობდით. ეს გორა მდინარე იორს გადაჰყურებს. სხვა რამეებიც ბევრი მოჩანს აქედან – ჭალა, ივრის გადაღმა მთები, იმის იქითა მთები. ექვსნი ვიყავით – მე, ჩემი ოთხი და-ძმა და დედა. თვალები ახელილი არ გვქონია, რომ მამა დაკარგულა. დიდი მელები ამბობდნენ, მოჰკულესო. ვინ მოჰკლავდა, ადამიანების მეტი?!

ჩვენი სოროს წინ ბალახიანი პატარა ფერდობია. შიგ კალი-ები და ჭრიჭინები დახტიან, პეპლები დაფარფატებენ. მზეზე თბებიან მუცელდაბერილი ხვლიკები. რცხილის ბუჩქებზე მოდიან შაშვები, ჩხიკვები (გაწყდა მაგათი ჯიში და გასაგისი), მწყერჩიტები, ჭინჭრაქები. ღამლამობით კი, სხვა ფრინველებს რომ სძინავთ, თვალების ბრიალით დაფარფაშობენ ბუები და ზარნაშოები.

ერთხელ ნაშუადლევზე გამეღვიძა. დედა შინ არ იყო. ჩემს და-ძმებს ღრმა ძილით ეძინათ. ხან ერთ გვერდზე გადავბრუნდი, ხან – მეორეზე, მაგრამ ძილი აღარ მომეკარა. ავდექი და სოროს პირში გავედი. ჯერ ფრთხილად გავიხედე გარეთ, ჰაერი დავყნოსე, სმენადაც ვიქეცი (როგორც დედა გვასწავლიდა). რომ დავრწმუნდი, საეჭვო სულდგმულის ჭაჭანება არ იყო ახლოს, გარეთაც გავედი და სოროს წინ, მიწაყრილზე დავსკუპდი. ძალიან სასიამოვნო იყო ასე ჯდომა. სოროში ცხელოდა, აქ კი გრილი ნიავი უბერავდა.

უცებ საიდანლაც მამალი ჩხიკვი მოფრინდა და ბებერ კუნელზე დაჯდა. მე რომ დამინახა, თავი გვერდზე გადახარა, ხან ერთი თვალი მოხუჭა, ხან მეორე, კუდიც გააცახცახა რამდენჯერმე, ბოლოს გასწორდა, ყელი ჩაიწმინდა და მთელი თავ-ტანის ქნევით მომესალმა:

– ჩემს კარგ მეზობელს ვახლავართ! ხომ კარგად ხართ, ყმაწვილო? ხომ კარგად ბრძანდება თქვენი დარბაისელი დედიკო?

ის ჩხიკვი სხვა დროსაც მყავდა ნანახი. კალიები ამბობდნენ, დიდად ზრდილი და განათლებული ფრინველია, მაგან რომ არ იცოდეს, ისეთი არაფერი იქნება ქვეყანაზეო. ყველას თავს უკრავდა, ყველას დიდი ამბით მოიკითხავდა ხოლმე, თან სულ ჭრელ ფრთებზე იყურებოდა. გამოგიტყდებით, ადრე მაინც-დამაინც არ მსიამოვნებდა მისი დანახვა, მაგრამ, ყმაწვილი რომ მიწოდა, ამით უცებ მოიგო ჩემი გული – მე ხომ ჯერ სამი თვისაც არ ვიყავი!

– დედა კარგად არის, თქვენ ხომ კარგად ბრძანდებით, ბატონო? – მივუგე, რაც კი შეიძლებოდა, ზრდილობიანად.

– გმადლობთ, ყმაწვილო, გმადლობთ, – უფრო დაბლა და-

იხარა და ისევ გასწორდა – ჩვენ კარგად გახლავართ, მაგრამ საერთოდ კი დიდი უბედურება დატრიალდა. წყარო მოკვდა.

- წყარო მოკვდა? რომელი წყარო?!
- ჩვენი წყარო, ჩვენ რომ ვსვამდით ხოლმე.
- ხევში?
- ჰო, ხევში, თელებთან.

ვერაფრით ვერ წარმოვიდგინე, წყარო როგორ უნდა მომკვდარიყო. ჩხიკვმა ეს შემატყო და უარესად დანაღვლიანებულმა მითხრა:

- წამომყევი, შენი თვალით გაჩვენებ.

ფრთა ფრთას შემოჰკრა და წინ გამიძღვა ფრენით, თან სულ უკან იხედებოდა, მივდევდი თუ არა. თვალები ცრემლებით ჰქონდა სავსე.

მე ყველაფერი მაინტერესებს. გუშინ, მაგალითად, მე და ჩემი პატრონი ტბასთან ვიყავით. ყელზე თასმა მება, იმ თასმის ბოლო პატრონს ეჭირა და ისე დავსეირნობდით. წყლის ნაპირიდან ბორცვის თავზე თეთრი მატყლის ბლუჯა დავინახე. ამ მატყლის ბლუჯას აქ რა უნდა-მეთქი, წავედი მისკენ. მომყვა პატრონიც. გაიზარდა ის მატყლის ბლუჯა, გაიზარდა და ბოლოს თეთბობობიან მეცხვარედ არ იქცა? იჯდა ბორცვის იქითა გადაქანებაზე, ორლულიანი თოფი კალთაზე ჰქონდა დასვენებული და ცხვრის ფარას სდარაჯობდა. გამოვიპარე და მერე როგორ! ჩემი პატრონი ხან დამცინოდა, ხან მეფერებოდა.

ადვილად წარმოიდგენთ, როგორი ვიქნებოდი თავისუფლად მყოფი. გული როგორ მოითმენდა, მკვდარი წყაროს სანახავად არ წავსულიყავ!

მივრბივარ ბალახიან ფერდობზე, მივყვები ჩხიკვს.

ო, რა მწარედ მახსენდება ყველაფერი!

დაბლიდან რაღაც შემომისხმარტალდა. თურმე დიდი მწვანე ხვლიკისთვის დამიდგამს ფეხი. გახტა ის ხვლიკი და შემომილრინა:

– ხეპრევ! გაუთლელო!

ალბათ სხვა ვიღაც ვეგონე, რომ მომხედა და მიცნო, მიბრუნდა და გაიქცა თავ-პირის მტვრევით. ჩხიკვი კი მაღლიდან მარიგებდა:

– ნუ, ჩემო კარგო, მაგისთანა არარაობებს ნუ მიაქცევ ყურადღებას. ეგ საჭმელადაც კი არ უნდა იკადრო. თქვენს გვარში თაგვებსაც კი არ კადრულობენ და ხვლიკს ხომ... ფუჰ, ხვლიკი!

დავუჯერე და ისევ მას გავყევი. გავძვერით ჯაგრცხილებისა და შინდების ბუჩქებში. იქ კიდევ შაშვი მჯდარიყო, დამინახა და იმასაც თავზარი დაეცა – ჭახჭახით გავარდა მუხნარისაკენ.

მივუახლოვდით ჩამძვლეულ კბოდეს. მაღალი ბალახებილა მიშლიდნენ, თორემ უკვე უნდა დამენახა კიდეც მკვდარი წყარო. მივდიოდი, იმ ბალახებს აქეთ-იქით ვწევდი ცხვირით და თათებით და უცებ – თითქოს დაღამდა. ჩემს მაღლა მოფარფატე ჩხიკვი გაკაპასებული დამაცხრა, ზემოდან გადამეფარა და ნისკარტი დამიშინა. მოვასნარი და თვალები დავხუჭე. კიდევ ისიც მოვასნარი, რომ ზურგზე გადავბრუნდი და ფეხები შევუშვირე. იმან კიდევ უფრო გამნარებით დამკრა და დამკრა ნისკარტი. მე მოვიკუნტე, გადავქანდ-გადმოვქანდი და კბოდეზე დავგორდი. მივგორავდი და ჩხიკვიც მომდევდა – უხმოდ, ბრჭყალებგაშლილი, ნისკარტის კაპუნით. ძირს ჩაგორება არ მაცალა, რომ კიდევ ერთხელ დამაცხრა. მაშინ კი გავიფიქრე, გათავდა-მეთქი ჩემი პატარა სიცოცხლე. ვუცდი

ნისკარტის დარტყმას, მაგრამ იგვიანებს. ვუცდი კიდევ, მაინც იგვიანებს. ბოლოს ჩხავილი გავიგონე, ისიც შორეული. თვალების გახელას ველარ ვბედავ. და, აი, ვგრძნობ, რომ ვიღაცამ ამწია, მაღლა-მაღლა მივყავარ. მაშინ კი გავახილე თვალი და დავინახე, რომ კბილებდაკრეჭილ შავ კაცს ვუკავივარ ხელში, ხითხითებს ის კაცი, მე შემომცეკვის და იძახის:

– მელუკავ! საიდან შენ აქა! აბა, მომხედე, საიდან შენ აქა!

გავშეშდი, გონება დამებინდა შიშისაგან. როდის-როდის ძლივს გავაქნიე ფეხები და ამოვინკმუტუნე:

– გამიშვი! გამიშვი!

მაგრამ კაცს ჩემი ნათქვამი თითქოს არც გაეგონოს. სულ უფრო მაღლა მეწეოდა და ახლა ქვემოდან შემომხითხითებდა:

– მართლა მელუკა ხარ, კაცო?! უი, უი, უი! როგორი კიჭები გქონია! – თითო პირთან მომიტანა და, ვითომ ძალიან მეკბინოს, უცებ ამოიფარა ზურგს უკან.

მე ვტიროდი და მაღლიდან ვიხვენებოდი:

– გამიშვი, რა! გამიშვი!

მაგრამ კაცმა არ გამიშვა. პირიქით, მკერდზე მიმიხუტა, თავზე ხელი დამადო და მოშორებით გაჩერებულ ცხენთან მიმიყვანა.

– შეხედე, ვინ მოვიყვანე! – უთხრა ცხენს.

ცხენმა მოწყენილი თვალებით შემომხედა. მერე, თითქოს თვალებს არ დაუჯერა, რამდენჯერმე აჩქარებით დაახამხამა, მერე მიცნო და ნესტოები დაბერა, ყურები აცქვიტა, გაუკვირდა.

– საიდან?

კაცს არც მისი სიტყვა გაუგონია. ცხენს გვერდიდან წა-

მოუარა. იქ უნაგირზე გადაკიდებული ხურჯინის გაბერილი თვალიდან პატარა ბატკანი იჭყიტებოდა. კაცმა ამწია და ცხვირი იმ ბატკნის ცხვირზე მიმადებინა. ბატკანი შეშინდა, აფართხალდა და ბლავილს მოჰყვა. კაცმა ისევ მიმადებინა ცხვირი ცხვირზე, თან სულ იცინოდა. არც ახლა გაუგონია ცხენის ბუზღუნი:

– გაიჩინა საქმე! გაუშვი, რას აწვალებ!

კაცმა ხურჯინის პირი გამოხსნა, კარგად გასწი-გამოსწია და მეც ბატკნის გვერდით ჩამაბრძანა. ბატკანი გადაირია, მაგრამ კაცმა ისე გაგვხლართა ბაწრით, ძალიანაც რომ მო- გვენდომებინა, ვერ ამოვხტებოდით.

და წარმოიდგინეთ: ახლა: ვსხედვართ ხურჯინის ერთ თვალში ერთად ბატკანი და მე, მელა, მარტო თავები გვაქვს მაღლა ამოყოფილი, ბატკანი ბლავის, მე ხან ვწკმუტუნებ, ხან ვიღრინები, ცხენი მიდის, თავის პატრონზე ბრაზობს:

– იშოვა, რა გასართობი!

კაცი კი მიბარგანობს, მალ-მალ შემოგვხედავს და იცინის.

ასე ვიარეთ ჯერ წყაროს ნაპირ-ნაპირ (რა თქმა უნდა, წყარო ჩვეულებრივად მოდიოდა), მერე ჭალაში გავედით. მე ცოტა დავმშვიდდი, ჯერჯერობით მაინც არავინ მცემდა, მოკვლით არავინ მემუქრებოდა. ჩხიკვის ჩანისკარტებულებიც დამიამდა. მივუბრუნდი ბატკანს და ვეუბნები: ნუ ბლავი, შენს შეჭმას სულაც არ ვაპირებ-მეთქი. იმ სულელმა კი რა მიპასუხა, იცით?

– საძაგელი სუნი აგდისო.

როგორ გინდა ამ სიტყვების ატანა! შევხედე, კარგად და-
ვაკვირდი და ვუთხარი:

– ახლა ვერ შეგჭამ, მაგრამ ამ სიტყვებისათვის დაგიმახ-
სოვრებ, აი, მარცხენა ყური გაჭრილი გაქვს, და მერე, თავი-
სუფალი რომ ვიქნები, მიწაში მოგძებნი და იქ ჩაგახრამუნებ.

ის სულელი უარესად აბლავლდა.

მაშინ ცხენმა თავი მოაბრუნა და გამოგვძახა:

– გაჩუმდით მანდ ერთიც და მეორეც, თორემ გამიწყდა
მოთმინების ძაფი!

არ ვიცი, რას იზამდა ცხენი, მოთმინების ძაფი რომ მართლა
გასწყვეტოდა, მაგრამ რაც თქვა, ისე თქვა, ორივენი მაშინვე
გავჩუმდით.

ვიარეთ ჭალა-ჭალა, ქაცვებს, წნორებსა და შრიალა ვერ-
ხვებს შორის, გავედით ქვიან რიყეზე და იქიდან დიდ წყალს
მივადექით. კაცი ჩვენთან მოვიდა, მეც შემომლიმა და ბატკა-
ნსაც, მე ცხვირზე თითიც ჩამომისვა, – სულ ცოტას შეგაწუ-
ხებთო, და ცხენს ზემოდან გადაალაჯა. მივდიოდით ოთხივენი
ერთად – ცხენი, კაცი, ბატკანი და მე – თანაც წყალში. ღრმად
რომ შევედით, შემეშინდა, ნამდვილად წყალი წაგვიღებს-
მეთქი, და წკმუტუნი მოვრთე. აბლავლდა ბატკანიც, კაცმაც
ყვირილი დაიწყო:

– ჰა, აბა, ჰა, ჯავრიანო!

ცხენმა დაგვიტია:

– გაჩუმდით ყველანი, თავგზა ნუ ამიბნიეთ!

მე და ბატკანი გავჩუმდით, კაცი კი ყვირილს განაგრძობდა:

– ტურების სათრევო! ყორნების საწინკნო!

ცხენი ბოლმიანად ქშინავდა.

და, აი, აქ მივხვდი, რომ კაცს ცხენის ნათქვამიდან არაფერი ესმოდა: ცხენს ესმოდა კაცის ლაპარაკი, ჩვენც გვესმოდა, მე და ბატყანს, კაცს კი არაფერი გაეგებოდა ჩვენი.

დაბოლმილმა ცხენმა მაინც მშვიდობიანად გაგვიყვანა წყალში. მაგრამ კაცი ძირს აღარ ჩამოსულა. იჯდა ჩვენს მაღლა, მიქანაობდა, მიზაყუნებდა, მალ-მალე მოგვიბრუნდებოდა და დაგვძახებდა:

– ტურფებო! კოხტებო! ლამაზებო!

ცხენი ახლა ამაზე ბუზღუნებდა:

– იჯექი, რა წესიერად, – ეუბნებოდა კაცს, ბუზანკალი ხარ თუ რა ხარ!

მაგრამ, როგორც გითხარით, კაცს არაფერი ეყურებოდა ცხენისა.

ერთხანს ისევ ჭალა-ჭალა ვიარეთ, მერე ხეებით გადმობურულ ხევს ავყევით და დიდ, დაგვილ-დასუფთავებულ გზაზე ავედით. მივდივართ ამ გზაზე, ცხენი ფლოქვებს ხმამაღლა მიაპაკუნებს, და უცებ – მანქანა! მოდის, გვიახლოვდება ღმუილით. აშკარად ვხედავ, ოთხი კაცი უზის მუცელში. მაგრამ არც ჩვენი კაცი იძერტყავს ყურს, არც ცხენი და, წარმოიდგინეთ, არც ბატყანი. ავტეხე წემუტუნი და ფართხალი, – გავიქცე-მეთქი! – ვყვირი. მაინც არავინ მისმენს! მაშინ ესლა მოვახერხე, რომ თვალები დავხუჭე და, რაც კი შეიძლებოდა, ხურჯინში ღრმად ჩავიყუნჭე.

ჩაიფრუტუნა კეთილმა ცხენმა და მითხრა:

– ავტომობილისა გეშინია, სულელო?! ეგ არავის ერჩის. გზაზე თუ არ დაუდექი, ზედაც არ შემოგხედავს.

სრული სიმართლე ყოფილა, ჩემო კეთილებო. ტყუილად გვშინებია მანქანა-ავტომობილისა, არც ადამიანებს ყლაპავენ, არც ცხოველებს. პირიქით, ადამიანები ატარებენ თავის ჭკუაზე. ჩვენ კიდევ, ტყუიურნი, საკმარისია ერთი კუდის გაშლაზე გადავიდეთ იმისი გზიდან, მორჩა, არავითარი საფრთხე აღარ გველის.

გამოჩნდა სოფელი. ამ სოფელს საყუნჭია გორიდანაც ვხედავდით ხოლმე, მაგრამ იქიდან მარტო სახლების სახურავები ჩანდა. აქ კი, პირველსავე სახლთან, წითელი მამალი დავინახე, იდგა გზის პირას არხეინად და ამვლელ-ჩამვლელს ათვალიერებდა. მე და ბატყანი რომ დაგვინახა, შეკრთა, ყელთან ბუმბულები აეწია, გაშტერებული მოგვჩერებოდა, უცებ-კუკ-კოკო, – მიბრუნდა და ელდანაცემი გაიქცა.

ჭინჭრებში თეთრი დედლებიც ყოფილიყვნენ და ისინიც კრიახით გაჰყვნენ.

ქათმები რომ ეზოს სილრმისაკენ მირბოდნენ, იქიდან შავი ქოფაკი გამოვარდა. ჯერ ისე იყეფებოდა, სასხვათაშორისოდ, მერე მე მიცნო და გადაირია.

– არიქა, მელაო! არიქა, მელაო! – და სხვა ეზოებიდანაც გამოცვივდნენ ჭრელი, წითელი, თეთრი და მურა ძალლები. ყველა იმას ცდილობდა, ამომხტარიყო და მე მცემოდა, მაგრამ ჩვენი ცხენი და კაცი არ შეუშინდნენ, კაცი მაღლიდან დაჰკიოდა და მათრახით სცემდა, ცხენმა ერთ-ორს კარგი წიხლი სდრუზა.

მე აქაც სიცოცხლის დიდი ნაწილი გავათავე.

ბოლოს ვიღაც სხვა კაციც გამოვიდა გზაზე, ძალლები ქვების სროლით გარეკა და ჩვენს კაცს მიესალმა. ჩვენმა კაცმა უთხრა:

– მელას ლეკვი მომყავს და ეგ ძალლები იმიტომ გადაი-
რივნენ ეგრეო.

ის კაცი ახლოს მოვიდა. გაუკვირდა, გაეცინა. ხელი ცხვირ-
ზე დამკრა, მერე თითო პირთანაც მომიტანა (უცნაურია –
ყველა ადამიანი ასე იქცევა, როგორც კი მომიახლოვდება).
მე კბილები გავუწყაპუნე, ის კი ვითომც ძალიან შეშინებული
გახტა.

გამოჩნდა პატარა გაბრუნჩული ბიჭიც. პერანგი აენია და
მუცელს იფხანდა, თვალებს ძლივს ახელდა. თავი გვერდზე
გადახარა და ისე დაგვიწყო ყურება თვალებმიჭუტულმა.

– რა არის, პაპაო.

– მელიკო, შვილო, პატარა მელა.

ბიჭმა არ დაიჯერა, როგორლაც უნდოდ გაიჭყანა, მერე
ადგილს მოსწყდა და გამოიქცა. იმ ბიჭს სხვა ბიჭმა დაუძახა,
სად მირბიხარო. მელააო, მელააო?! – გამოვარდა ის სხვა ბი-
ჭიც, მერე კიდევ სხვა, მერე გოგოები, მერე ქალები, და შემო-
გვეხვივნენ ირგვლივ. ყველაფერი ერთმანეთში იყო არეული:
სიცილი, ძალლების ყეფა, გაკვირვების ამოძახილები. ჩვენი
კაცი ცხენიდან ჩამოვიდა (ცხენი აქ უკვე დინჯად იდგა), მე
ხურჯინიდან ამომიყვანა და მაღლა ამწია. ყველა ხელს იწ-
ვდიდა. ყველა იხვეწებოდა, მომეციო, მაგრამ ჩვენმა კაცმა
არავის არ მიმცა. ცალი ხელით მკერდზე ვყავდი მიხუტებული,
ცალითაც თავზე მეფერებოდა. ისე ვიყავი გადაოგნებული, ვე-
ღარ ვიგებდი, ან საით მივდიოდით, ან ვინ რას ამბობდა. ერთი
კი თავიდანვე ვიგრძენი: ადამიანებიდან აშკარად მტრულად
არავინ მიყურებდა. პირიქით, როცა ერთი ცხვირპაჭუა ბიჭი
მოვიდა, თვალებთან ჯოხივით რაღაც მომიტანა და წყალი

შემომაშხაპუნა, იმ ბიჭს გაუწყრნენ, კინწშიც კი წაჰერეს და გააგდეს.

ვიარეთ, ვიარეთ და ერთ პატარა მოედანზე გავჩერდით. იქ სხვა ბავშვებიც შემოგვიერთდნენ, მოვიდნენ სხვა კაცებიც. იმათაც ძალიან გაუხარდათ ჩემი დანახვა. იცინოდნენ და ხან ერთი მხრიდან შემომივლიდნენ, ხან მეორე მხრიდან, ასე მეგონა, ან პირველად ხედავდნენ ნამდვილ მელას, ან არადა, მე ვეჩვენებოდი რაღაც არაჩვეულებრივად.

– უყურე შენ, კაცო, რა ლამაზია, რა ყურებდაცქვეტილიო.

ბოლოს ბავშვები გამოარღვია ერთმა თეთრწინსაფრიანმა მთლად დამრგვალებულმა შავმა კაცმა. მუცელთან, თეთრ წინ-საფარზე, სისხლი ჰქონდა მოცხებული, სისხლისა და ხორცის სუნი ასდიოდა ხელებზეც. არც არაფერი გაჰკვირვებია, არც თითი მოუტანია პირთან. იმ სისხლისა და ხორცისსუნიანი ხელებით დამწვდა, ამიყვანა, მაღლა ამწია, – მამალიაო, – ერთი ეს თქვა, მერე ჩემს დამჭერს მიუბრუნდა, – მე გამომყევი, ფშაველოო, – შებრუნდა და წავიდა.

მე გავშეშდი. ვითიქრე, ეს გასისხლიანებული კაცი ახლა ჩემი სისხლით მოისვრის-მეთქი ხელებს. მოგვდევდნენ გოგობიჭებიც, მაგრამ იმ კაცმა მიიხედა:

– ხომ არ გინდათ დავიღრიალოო.

გოგო-ბიჭებმა შეფიქრიანებულებმა დაიხიეს უკან, მე კი სახლში შემიყვანა. იქ, იმ სახლში, რამდენიმე მაგიდა იდგა, ირგვლივ კაცები ისხდნენ, პურსა და ხორცს ჭამდნენ, ღვინოს

აყოლებდნენ. მე რომ დამინახეს, ყველანი წამოიშალნენ. ერთ-მა მაღალმა კაცმა, რომელიც მანამდეც ფეხზე იდგა, ღვინით სავსე ჭიქა ასწია და დაიძახა:

– ვინც მოვიდა, გაუმარჯოსო!

– გაუმარჯოსო, გაუმარჯოსო! – დაიძახეს სხვებმაც.

მერე ყველანი ირგვლივ შემომეხვივნენ. მაღალმა კაცმა ჭიქა პირთან მომიტანა და ცხვირი შიგ ჩამაყოფინა. მე ავთრუტუნ-დი. დამრგვალებულმა კაცმა, მე რომ ვეჭირე, ხელი წაჰკრა, ე, გამოსულელებულოო! მაღალმა კაცმა ახლა იმას მოუტანა ჭიქა ცხვირთან, უნდოდა იმისათვისაც ჩაეყოფინებინა ცხვირი შიგ, მაგრამ დამრგვალებულმა კაცმა ზურგი შეუბრუნა, სხვებს სთხოვა, – უთხარით რამე, თორემ დავიღრიალებო, – მეორე ოთახში გამიყვანა, იქ ერთი დიდი ყუთი იდგა, შიგ ჩამსვა და სახურავი გადამაფარა.

დავრჩი იმ ყუთში მარტოდმარტო. ყრუ ხმაურილა მესმოდა გარედან.

როცა მარტო ხარ, ან გძინავს, ან ფიქრობ. არ მეძინებოდა, მაშასადამე, უნდა მეფიქრა, ვიჯექი და ვფიქრობდი:

„ჩხიკვს შერჩეს ჩემი მოტყუება. მე ძირს დავდივარ, ის მაღლა დაფრინავს, ვერაფერს ვუზამ. ბატკანსაც შერჩეს, სა-ძაგელი სუნი გაქვსო, რომ მითხრა... მაგრამ არა, ფიცი მაქვს

მიცემული, მოგნახავ და შეგახრამუნებ-მეთქი. ესე იგი, უნდა მოვნახო და შევახრამუნო კიდეც, თუ ცოცხალი დავრჩი, რა თქმა უნდა... კაცი კი – რომ დამიჭირა და აქ მომიყვანა... იმავე კაცმა ხომ ჩხიკვის ბრჭყალებიდანაც დამიხსნა?“

ვერ იქნა და ვერ გავერკვიე, მადლიერი უნდა ვყოფილიყავი მისი, თუ, პირიქით, მტრად უნდა მოვკიდებოდი. ბოლოს ამაზე ფიქრი სხვა დროისთვის გადავდე და უფრო გადაუდებელ რამეზე დავთიქრდი:

„მე ახლა საკუთარი თავის ანაბარა ვარ. მთავარია, არ შევ-შინდე. მთავარია, თავის დახსნის იმედი არ დავკარგო..“

ამას მასწავლიდა დედა, ამას ამბობდნენ ხოლმე მამაჩემის ამხანაგი ბებერი ბრძენი მელიები.

ავდექი და გავიარ-გამოვიარე – ჩვენებურად, მელურად: რბილად, წელის მიმოზნექით. არაფერი მტკიოდა. კიდევ გავიარე და გამოვიარე. სულ ცოტათი მეწვოდა ჩხიკვის ჩანისკარტებულები. ყუთის კედელზეც ავტოტდი, სახურავსაც მივაწექი ცხვირით, მაგრამ ძვრა ვერ ვუყავი. სამაგიეროდ, თვითონ აიხადა ცოტა ხნის მერე, დამრგვალებულმა კაცმა გაბრნყინებული თვალებით ჩამოიხედა, ხელიც ჩამოყო, ხორცის ნაჭრები ჩამომიყარა. ხორცს ჯამში ჩასხმული რძეც მოაყოლა – ფრთხილად ჩამოდგა ყუთის შუაგულში. ჯერ კუთხეში მივიკუნჭე, ვფიქრობდი, პირი არ დამეკარებინა არაფრისათვის, მაგრამ მერე გამახსენდა – მთავარია, არ შევშინდე, მთავარია, თავის დახსნის იმედი არ დავკარგო, – და ხორცის ჭამა დავიწყე. ხორცი ძალიან მაგარი იყო. მაშინ ჯერ რძე ამოვსვლიპე და ხორცს მერე მივუბრუნდი. ვღრღნიდი ერთ ძვალს, ვღრღნიდი და ისევე ჩამძინებოდა, ძვალზე პირმიდებულს.

თვალი რომ გავახილე, ჩემს წინ პატარა თაგუნა იჯდა. ხან
წინ წამოიწევდა, ხან უკან დაიხევდა. მიეყრდნო ყუთის კუთხეს
და წრიპინა ხმით მეკითხება:

- ვინა ხარ?
- მე თავი ვალდებულად არ ჩავთვალე, პასუხი მიმეცა.
- ძალლი ხარ? – ისევ მეკითხება ის და თან ცოტა წინ მოდის.
არც ამაზე ვუპასუხე არაფერი.
- კურდღელი ხარ? მაშ, მგელი ყოფილხარ! – თქვა და გა-
დაიკისკისა.

★ ჩუკაშ ინანიშვილი ★

აქ კი აღარ მეყო მოთმინება და ვუთხარი:

– მელა ვარ.

– მელა? – ერთი კი შეფიქრიანდა, მაგრამ მერე ისევ გაიცინა, – მელა – მაკარონის ყუთში?

ძალიან კარგად ვიყავი დანაყრებული, მაგრამ ჩემი მელობა რომ დამემტკიცებინა, ვისკუპე და ის წრუნუნა თვალის დახამხამებაში გავაქრე. თანაც მუქარით გავიარ-გამოვიარე, ბრჭყალებიც გავუსვი ყუთის ძირზე – მისიანები თუ იყვნენ სადმე ახლოს, ასეთი თავხედური ლაპარაკი აღარ გაებედათ ჩემთან.

თავითა სამეფოდან აღარავინ გამომცხადებია. რამდენ-ჯერმე აიხადა ყუთის სახურავი, ხან მარტომ ჩამოახედა გაპრიალებული ცხვირი და გაპრწყინებული თვალები დამ-

რგვალებულმა კაცმა, ხან სხვებიც ჰყავდა გვერდით. მიყურებდნენ, იცინოდნენ, უკვირდათ, რომ ნამდვილად მელას ლეკვი ვიყავი, თავებს იქნევდნენ კმაყოფილებით, მიყრიდნენ ხან რას, ხან რას. ცოტა ხანში იმდენი და იმდენნაირი საჭმელი დამიგროვდა, აღარ ვიცოდი, თავი საით მიმებრუნებინა. ყველაფერი მეზიზლებოდა.

„ალბათ გამზრდიან, გამასუქებენ და მერე მომიღებენ ბოლოს“, – ვფიქრობდი როგორლაც გულს გარეთ. ჰო, არ მინდო კიდევ კარგი, ყუთში დიდხანს არ ვმჯდარვარ. რომ დაღამდა, იმ დამრგვალებულმა კაცმა ფრთხილად ამომიყვანა, კალათაში გადამსვა და ზემოდან რაღაც ძონძი გადამაჭიმა. კალათიდან უკვე ყველაფერს ვხედავდი, რაც გარეთ ხდებოდა. დამრგვალებულ კაცს თეთრი წინსაფარი აღარ ეკეთა, ხელებიც სუფთა ჰქონდა, მაგრამ ქონის სუნი მაინც ასდიოდა. მაგიდებთან აღარავინ იჯდა. მათი გაშეშებული ფეხების ქვეშ ერთი ბალანმოთელილი ჭრელი კატა დადიოდა. ჩემი იქ ყოფნა არც კი გაუგია, ძვალი იპოვა და იმას მიუცუცქდა.

დამრგვალებულმა კაცმა სინათლე ჩააქრო, კალათიანად ამიყვანა, კარი გამოიხურა, დერეფანში მდგარ სხვა კაცს რაღაც ჩაუჩურჩულა და გზის აყოლებაზე წავიდა.

ჩვენ ხომ ღამითაც მშვენივრად ვხედავთ, მით უფრო, მთვარიან ღამეს. გზაზე აღარავინ იყო, მარტო ნიავი მოდიოდა ჩვენს შესახვედრად. შევყურებდი გორაზე გადმომდგარ დიდ, გაბრ-

დღვიალებულ მთვარეს და გული მეწურებოდა; ამ მთვარეს ხომ დედაჩემიც უყურებს-მეთქი. მომენატრა დედის თბილ ფერდზე თავის მიდება, ჩემს და-ძმებთან ლლაპუცი, მწვანიან ველში სირბილი. ამიჩვილდა გული და ამოვინკმუტუნე შეწუხებულმა, ამოვინკმუტუნე ჩემთვის, ჩუმად, მაგრამ ესეც საკმარისი აღმოჩნდა, ძალლები აღავლავებულიყვნენ. სადღაც შეშფოთებით დაიყივლა მამალმაც, ამოიყროყინა ვირმაც. ვიღაც კაცმა სახლის კარი გააღო და გადმოიძახა:

– ქსი! ქსი! მიდით, არ გაუშვათ!

ამან ხომ უფრო გააგულიანა ის ძალლები. ჩვენენ გადმო-ეშვნენ, მაგრამ დამრგვალებული კაცი არც იმ ძალლების ღავლავს აქცევდა ყურადღებას და არც აივაზზე გადმომდგარ კაცს. მიდიოდა აღმართ-აღმართ და მიღიღინებდა. ისეთი დაბალი ხმა ჰქონდა, ვერაფრით ავხსენი, რა იყო, რომ ყველას ამ ხმით აშინებდა.

ვიარეთ ასე, სულ აღმართ-აღმართ და ერთ ხეებით შემო-ბურულ სახლს მივადექით. დამრგვალებულმა კაცმა რაღაც პატარა კარი გააღო და მერე შიგჩამდგარმა დაიძახა:

– ექიმო!

ამ დაძახებაზე ახლა აქ აღავლავდა ძალლი (ეეჲ, ქვეყნად ჩვენ სულ ვცოტავდებით, ძალლები კი მრავლდებიან და მრავ-ლდებიან). დაიკრიახეს ხეზე მსხდარმა ქათმებმაც. სახლიდან კი კაცი გამოვიდა და იკითხა:

– რომელი ხარ?

– მელქო ვარ, ექიმო.

– რა გაგჭირვებია, მელქო.

– არაფერი, შენი ჭირიმე, ერთი რამე მოგვარეთ.

- რა მომგვარე, კაცო?!
 - პატარა მელა.
 - რას მელაპარაკები!
 - მააშ, ფშაველისაგან ვიყიდე დღეს.
- ძალლს ხმა ჩაწყვეტინეს, კიბე ამატარეს და ელექტრონით გაჩახჩახებულ ოთახში შემიყვანეს.
- დამრგვალებული კაცი ჩამომიცუცქდა, თან სულ ლაპარაკობდა:
- ერთხელ ბრძანებდით, ეგეთი რამე მინდაო. დამამახსოვრდა და, აი, მოგიყვანეთ.
- კალათას თავსაფარი გადახსნა, ორივე ხელი მომდო ფერდებში და ამომიყვანა, ექიმმა უკან დაიხია და ლიმილით გაებადრა სახე. მე ცოტა კი გავაქან-გამოვაქანე ფეხები, ავაკაპუნე კბილებიც, მაგრამ ისევ მალე გავჩუმდი. რა აზრი ჰქონდა ფაფხურსა და წერტუნს! სჯობდა ბედს მივნდობოდი, – რაც მოსახდენი იყო, მაინც ის მოხდებოდა ბოლოს.
- ნამდვილი მელაა, კაცო? – უკვირდა ექიმს.
 - აბა, როგორ, ექიმო!
 - დახედე შენ ამას!
- დამრგვალებული კაცი ხან ასე შემატრიალებდა, ხან ისე ჩემს მუცელს უჩვენებდა ექიმს.
- მერე, ხვადია, უყურეთ!
 - მართლა, ხომ იცი.
 - ძალიან ყოჩალია, სულ იღრინება.

მუცელზე მიმიხუტა და ცხვირზე ხელი დამკრა. მე მართლა შევუღინებ.

- ხომ ხედავ?
- რწყილები არ ეყოლება?
- როგორ გეკადრებათ, ბატონო. ძალიან სუფთა მელაა. აი, ნახეთ! – მუცელზე დამიწყო ბერვა.
- ჩასვი, ჩასვი, ისევ კალათაში ჩასვი, კარგი ამხანაგისთვის მინდა მე ეგ.

კალათაშივე ჩამსვეს და ძონძიც ისევ გადამაფარეს ზემოდან. ვიჯექი და ყურს ვუგდებდი კაცების ლაპარაკს.

- რამდენი უნდა მოგცე, მელქო, ახლა მე შენ.
- რასა ბრძანებთ, ექიმო. მე მაგაში ფულს როგორ გამოგართმევთ. რაც თქვენ ჩემზე სიკეთე გაქვთ განეული, რასა ბრძანებთ.
- ისე არ მივიღებ, მელქო.
- რა ბრძანებაა, ექიმოვან, ირემმა ირემს ბალახი გაუწიდა, არც შენ გაკლია, არც მეო.

დამრგვალებულმა კაცმა ხელები შარვლის უკანა უბეზე შეიწმინდა და კარისკენ წავიდა.

- ლამე მშვიდობისა და კეთილად მოგახმაროთ ეგ მელა.
- „მოგახმაროთ?“ – მე ყურები ვცქვიტე, – რას ნიშნავს ეს „მოგახმაროთ?“ მაგრამ ამის შემდეგ ისეთი აღარაფერი უთქვამთ, ამ სიტყვის მნიშვნელობა გამეგო.
- დიდი მაღლობელი, მელქო. ჰო, მართლა, რა უნდა ვაჭამოთ, კაცო.

- ყველაფერს გეახლებათ, ექიმო, ხორცს, რძეს, კარაქს, ყველს. ყველაფერს გეახლებათ.
- ჩემზე იყოს, მელქო, ჩემზე.
- რასა ბრძანებთ, ღამე მშვიდობისა, კარგად ბრძანდებოდეთ.

დამრგვალებული კაცი ოთახიდან გავიდა, მაგრამ ისევ შემობრუნდა.

- როგორ დამავიწყდა. მოდით, იცით, რა? კალათიდან ამოვიყვანოთ და ყუთში ჩავსვათ. ეს გადასაფარებელი არ დახიოს და არ გაიპაროს. გექნებათ ყუთი რამე, სახურავიანი?

- მაქვს, როგორ არა მაქვს.

ექიმი სადღაც წავიდა და ყუთი მოიტანა. კალათიდან ამომიყვანეს და იმ ყუთში ჩამსვეს. ისეთი პატარა იყო, ძლივს ვახერხებდი მიბრუნ-მობრუნებას. თანაც დამპალ ძირხვენა-სავით ცუდი სუნი ჰქონდა. მთელი ღამე მოუსვენრად მეძინა. მაგრამ მეორე დღესაც იქ ვიჯექი, თანაც მშიერი. გათენებისას ვიღაცები მოვიდნენ და ექიმი სადღაც წაიყვანეს. მე კი ვიდექი და ხან ერთ კუთხეს მივაჭერდი ცხვირს, ხან მეორეს. კუთხეებიდან სინათლის ვიწრო ზოლები შემოდიოდა, გარეთ რაღაც-რაღაცეებსაც ვარჩევდი: მაგიდის ფეხებს, ცარიელ ქილებს, ვეღროს, ცოცხს, ექიმის ჩექმებს. სულდგმული კი მთელ დღეს არ გაჭაჭანებულა ოთახში, ბუზებს თუ არ ჩავთვლით, რა თქმაუნდა, რომელთა ბზუილი ხან საიდან ისმოდა, ხან საიდან.

ექიმი საღამოს ძლივს დაბრუნდა. შემოაღო თუ არა კარი, მაშინვე ავიშვიშდა:

- რა დამემართა ეს, ცუგრუმელავ, რა დამემართა, როგორ დაგტოვე აქამდე უსმელ-უჭმელი!

ხან იქით გარბოდა, ხან იქიდან აქეთ გამო-
რბოდა. რაღაცებს აჩხარუნებდა. ბოლოს
ყუთის სახურავი ცოტაზე გადასწია და ჯამით
რძე ჩამომიდგა. ერთხელ კიდევ ამეკვიატა
ფიქრი, მოდი, სულ ალარაფერს ვახლებ პირს,
შიმშილით მოვიკლავ თავს და მოვისვენებ-მეთქი.

მაგრამ იმ საძაგელი სუნით გაუღენთილ ყუთში რძის
სუნმა რომ დამკრა, ვეღარ მოვითმინე და ენა ამოვუქნიე.
ექიმმა მოფერებით გადამისვა ხელი ზურგზე, მე კბილები
გავუწყაპუნე. ამაზე იმას გაეცინა და ისევ სადღაც გაიქცა.
ახლა ხორცი მომირბენინა, დიდი ქათმის მთელი ფრთა, მო-
ხარშული. უკეთესი იქნებოდა, ის ფრთა უმი რომ ყოფილიყო,
მაგრამ სულ უარარაობას მაინც ეს სჯობდა.

ჩავუცუცქდი და ნელ-ნელა დავიწყე ღრღნა, ძვლების ტკვე-
რვა.

ექიმი კი სულ დარბოდა, ლილინებდა. ტანსაცმელს იხდიდა,
სხვებს იცვამდა. ცოტა ხანში ისევ ჩემთან მოვიდა, ყუთის
სახურავი გადასწია, ჩამომხედა და მკითხა:

– დალიე რძე?

მე არ ვუპასუხე, მაშინ ისევ იმან მკითხა:

– ხორცი ხომ მოგეწონა?

ჩემი პასუხისთვის ალარ დაუცდია, ჩამოყო ხელი, რძიანი
ჯამი ამაცალა და მითხრა:

– ახლა ჩვენ ავტობუსში ჩავსხდებით და ქალაქში წავალთ.
ხომ არ გეშინია ავტობუსისა? ნურაფრისა შეგეშინდება. ჩვენ
იმ ავტობუსს... ავიღებთ ბილეთს და ხმას ვერავინ გაგვცემს.
როცა ბილეთი გაქვს, სმენაზე უნდა დაგიდგეს ყველა.

ყუთს სახურავი დაახურა, ზემოდან რაღაც გადააკრა, იღლიაში ამოგვიდო, კარი გამოიხურა და შორეულ გზას გაგვიყენა ის ყუთიცა და მეც.

ავტობუსში რამდენიმე კაცი და ქალი დაგვხვდა. რომ გაიგეს, ყუთში მე ვიჯექი, ერთი ამბავი ატეხეს. შემოეხვივნენ ექიმს და დაუწყეს ხვენნა: სახურავი ცოტაზე გადასწიო და გვაჩვენეო. ექიმი უარობდა, მაშინ კიდევ ერთმა ქალმა სთხოვა წყნარი, სასიამოვნო ხმით. ექიმმა ამ ქალს კი ვეღარ უთხრა უარი. ყუთიდან ამომიყვანა და ხან ერთის ცხვირწინ გამაჩერა ფეხებგაფარჩხული, ხან მეორის ცხვირწინ.

კაცებიც და ქალებიც ძალიან გახარებულები იყვნენ.

მერე ამას ის მოჰყვა, რომ ვიღაცამ ერთმანეთზე გადაბმული ქათმები ამოიყვანა და ზედ ცხვირთან დამიწყო. მხოლოდ თხელი, ძალიან თხელი ფიცარილა გვყოფდა მე და იმ ქათმებს. მიხვდნენ ადამიანებიც ამ ამბავს და ატეხეს ხარხარი:

– ვანო! ვანო! მოდი, ყუთში ჩაუსვი ერთი ქათამი! – იძახდა ვიღაცა უკანიდან.

– ჩავუსვამ, რატომაც არ ჩავუსვამ, – თანახმა იყო ვანო. მაგრამ ექიმმა არ დაანება. ეს კი არადა, ყუთიც მოარიდა ყველას, ფეხებქვეშ ამოიდგა.

აღმუვლდა მანქანა და დაიძრა. მიუხედავად იმისა, რომ

ნინადღეს კეთილმა ცხენმა დამარიგა, ავტომობილები არავის ერჩიანო, მაინც შიშმა ამიტანა. თავგზააბნეული მივაწყდი ყუთის კედლებს. მერე და მერე კი, ისეთი რომ არაფერი

მოხდა, დავმშვიდდი. მივდიოდით. მივქანაობდით. კაცები ისევ ჩემზე ლაპარაკობდნენ. ჩემზე და სხვა მელებზე. აი, რა მიამბო ერთმა არხეინად, სიტყვების დაგემოვნებით:

– შარშანწინ, შემოდგომაზე, კუკუნის ღელები მივდიოდი და რასა ვხედავ: მორბის დაფეთებული კურდლელი და უკან ერთი ხვადი მელა მოსდევს. მორბის, მოხუხუნებს, კუდი მთელ სიგრძეზე აქვს გაჭიმული. თოფი მაქვს. გადმოვიღე. ბეცი კურდლელი ვერა მხედავს, მოდის პირდაპირ ჩემკენ. მელამ კი იმწამსვე დამინახა და, ხომ იცით მელას ხასიათი, მაშინვე მიწას გაეკრა. ეგონა, ვერ დავინახე. ჩამიარა კურდლელმა გვერდზე, არ ვესროლე. მინდა, მელას გავუნდილო ეშმაკობა, გავუშვირე და – ბაც! – იქვე, მიწაზე დავაკარი დალურსმულივით. ტყავი ჰქონდა, აი, ბალანი, ოთხი თითს დადება. დედაკაცს ქათიბი უნდა გაეკეთებინა, მაგრამ ერთ ღამეს მოაჯირზე დარჩენოდა, გადაეთრიათ ძალლებს და დაეგლიჯათ.

მოდი და გულმედგრად იყავი ამგვარი ლაპარაკის შემდეგ. გულისრევასავით რაღაც ვიგრძენი. მოვიკუნტე, კუდი ცხვირზე დავითარე, ყურებიც ჩამოვლურსე, რაც შეიძლება ნაკლები ხმები რომ გამეგონა, და ასე ვიყავი ქალაქამდე.

ქალაქი დიდი სახლებისა და სინათლეების ტყეა. ასეთი ხმა აქვს, თითქოს მდინარე აღიდებულიყოს. მოთქრიალებს, მომურმურებს, მოდგანდგარებს.

აღარ მშველოდა ცხვირის კუდქვეშ დამალვა და ყურების ჩამოლურსვა. მთელი სხეული დამიბუჟდა მღელვარებისაგან. თანაც ავტობუსმა მალ-მალე დაიწყო გაჩერება, მე – ფიცრის კედელზე მიხლა-მოხლა. რამდენჯერაც გაჩერდა, იმდენი ვიღაც ჩავიდა. ბოლოს ექიმმაც ამიყვანა, ჩვენც ჩამოვედით

მიწაზე. ცოტა ხანს ასე მატარა, მერე სხვა მანქანაში ჩამსვა. იქ მარტო ერთი კაცი იჯდა. შევედით თუ არა, იმ კაცმა მაშინვე ეს წამოიძახა:

- ნადირი რამე ხომ არ მოგყავთ მაგ ყუთით?
- არ გადამრიოთ! – გაოცდა ექიმი, – როგორ მიხვდით?
- ნადირია?
- მელას ლეკვი. როგორ მიხვდი, კაცო!
- სუნით! სუნით! უჰ, რა სასიამოვნო სუნი დააყენა.
- ვაჟ! – კიდევ უფრო გაუკვირდა ექიმს.

მანქანა ჯერ წავიდა, მერე ისევ გაჩერდა და იმ კაცმა ხვეწნა დაიწყო:

- ერთი შემახედეთ, რა! შემახედეთ, თქვენ გენაცვალეთ. მაგათ რომ ვხედავ, ხუთი წლის სიცოცხლე მემატება.
- შენ ოლონდ ერთი წლის სიცოცხლე მაინც მოგემატოს და... – გაეცინა ექიმს. ყუთს სახურავი გადახადა. კაცმა ჯერ გაბრწყინებული თვალებით ჩამოიხედა, მერე ხელები ჩამოყო, კანკალით, დიდი სიფრთხილით მომკიდა ფერდებზე, მაღლა ამწია და ზედ ცხვირზე მაკოცა.
- შენ გენაცვალე, რა! ვახ, ხვადო, გულგოროზო!

ამ კაცის საქციელმა ხომ სულ გამაბრუა. აღარ ვიცოდი, რა ხდებოდა ჩემს ირგვლივ. ჩვენ, ნადირთ, ყველას ასე გვჯერა, დიდსაც და პატარასაც, ადამიანზე დიდი მტერი არავინა გვყავს ქვეყანაზე. მაშინ რაღას ნიშნავს ამდენი ალერსი და აღტაცება?!

იქნებ ეს იმის აღტაცებაა... ჰო, მალ-მალე წამომიტივტივდებოდა ხოლმე ეს აზრიც, – იქნებ ეს იმის აღტაცებაა, ხელში რომ ჩავუვარდი და წინასწარ ზეიმობდნენ ჩემი მოსპობის დღეს? ამ აზრმა გული შემიჩქროლა და ამოვინკნავლე, გავიბრძოლე.

- არა, არა, გენაცვალე, არ გაბრაზდე!
- კაცმა ისევ ფრთხილად ჩამსვა ყუთში.
- ზოოპარკში მიგყავთ? – ჰერიტაჟიმს.
- არა, ამხანაგს უნდა მივუყვანო.
- ხომ... ხომ არ გაყიდით?
- როგორ გეკადრებათ!
- ვაჲ, შენ გენაცვალე.

მანქანა დაიძრა და წავედით. ვიარეთ, ვიარეთ და ისევ გავ-ჩერდით, ექიმმა ძირს ჩამომიყვანა. მანქანაში მჯდარი კაცი მაინც მე მექახდა:

- ცქვიტო! ეშმაკო! შენ გენაცვალე, შენ!
- ექიმმა სახლში შემიყვანა. რაღაცეებმა გაიჩხაკუნა და გავფრინდით მალლა. გავჩერდით, იმ ოთახიდან გამოვედით და დიდ კარს მივადექით. იქ გაგრძელებული წკრიალი გაისმა.
- ცოტა ხანში ხმაურით გაიღო კარი.
- ომ! – ამოიძახა კარიდან გამოსულმა.
- მოვედი და დამხვდი! – შეაგება ექიმმა.
- ერთმანეთთან ახლოს მივიდნენ და გადაეხვივნენ. მერე შიგნით შევიდნენ. მეც შემიყვანეს.
- რა არის ეგ, კაცო? – იკითხა მასპინძელმა.
- აბა, რა იქნება, თუ მიხვდები.
- ინდაური?
- აჲ!
- ბატი?
- კაი, კაცო! რაზე მელაპარაკებოდი ამას წინათ?
- როდის?
- ჩემთან რომ იყავი, სოფელში.

- არ გადამრიო! ლეკვია რამე?
 - მელასი.
 - გადამრევ შენ, ნამდვილად.
 - ა, ბატონო!
- ექიმმა ყუთს სახურავი ახადა და მასპინძელმა კიდევ ერთხელ გადაკოცნა.
- რომ იცოდე, რა ბიჭი ხარ! წავედით ახლავე.
 - სად, კაცო.
 - ჩემს დასთან.
- მასპინძელი დაფაცურდა. რაღაც ჩაიცვა, ყუთი იმან ამო-იდო იღლიაში და ისევ გარეთ გამომიყვანეს. აქაც მანქანაში ჩამსვეს. მატარეს ცოტა ხანს. ჩამომსვეს. ისევ გავთრინდით მაღლა-მაღლა, კარს მივადექით. აწკრიალდა ზარი. გაგვიღეს, გამოვიდა კაცი, გაიხარა.
- ოო, მობრძანდით, მობრძანდითო.
 - ნუკრი სად არის? – იკითხა ექიმის ამხანაგმა.
 - ნუკრი, ნუკრი! – იძახდა ხან ერთი, ხან მეორე.
- მოირბინა პატარა ბიჭმა.
- ხომ ჭამ ვაჟკაცურად, – ჰერთხა ექიმის ამხანაგმა.
 - ვჭამ, – მიუგო ბიჭმა.
 - ხომ აღარ აპრაზებ დედას?
 - აღარ ვაპრაზებ.
 - ვაჟკაცის სიტყვას ამბობ?
 - ვაჟკაცის სიტყვას.
 - მაშ, აი, ამ ყუთს სახურავი ახადე.
- ყუთი ძირს დადეს. ნელ-ნელა აიხადა სახურავი. ბიჭმა ამო-იკივლა:

– ვაი!

კაცებმა ხარხარი ატეხეს. ბიჭმა კი გაუბედავად წამოიღო ხელები ჩემკენ. უცებ დამწვდა, ამიყვანა, პატარა მანძილზე გაიქცა, კედელთან შედგა, მკერდიდან მომიცილა დამკითხა:

– გეშინია?

კაცები იდგნენ და იცინოდნენ.

მე აქეთ-იქით ვიხედებოდი.

არ ვიცოდი, მეშინოდა თუ არა.

კედელზე გალია ეკიდა და შიგ ჭივჭავი იჯდა. პირველად ასე მომეჩვენა, რომ ეძინა, მაგრამ უცებ თვალები დააჭყიტა და ერთი ამბავი ატეხა:

– თქვენ მაგას არ იცნობთ. ეგ მელაა, მე ბებერი ჭივჭავი ვარ და არაფერი მესწავლება. ეგ მელაა, ეგ ყველას შეგვჭამს.

ფრთებს აფართხუნებდა, ერთი ქანდარიდან მეორეზე ხტებოდა, იმდენი ივიშვიშა და იქოთქოთა, ყველას ყურადღება მიიქცია.

ექიმა თქვა:

– უყურე ერთი, ჩიტს როგორ გაუხარდა.

მეორე კაცმა, ბიჭის მამამ, თავი დაუქნია და იმანაც ლიმილით დაუდასტურა:

– რა თქმა უნდა. ეგეც ტყის შვილია და, რა თქმა უნდა, გაუხარდება. ტყუილად კი არ არის ნათქვამი: თხას თხა ურჩევნია ას სულ ცხვარსაო.

პატარა ბიჭმა კი ჯერ კაცებს შეხედა, მერე ჭივჭავს მიუბრუნდა:

- ნუ გეშინია, ფანცქალ, ეს არავის შეჭამს.
- ახლა არა, მაგრამ გაიზრდება და მერე შეგვჭამს.
- დაწყნარდი, დაწყნარდი. არც მაშინ შეჭამს არავის.
- მე ბებერი ჭივჭავი ვარ. მე არაფერი მესწავლება.
- ვიცი, ვიცი, მაგრამ მაინც დაწყნარდი.

ჭივჭავი ქოთქოთს განაგრძობდა და ერთი ქანდარიდან მეორეზე ხტოდა. მაშინ ბიჭმა გალიას ფარდა გადააფარა. ჭივჭავმა ცოტა ხანსაც იჯუჯლუნა და გაჩუმდა.

მე, ვგონებ, უკვე გითხარით, მომბეზრდა ხელიდან ხელში გადასვლა, გულგრილად ვხვდებოდ ყველაფერს, მაგრამ ჭივჭავისა და ბიჭის ლაპარაკი რომ მოვისმინე, ძალიან გამიკვირდა და ბიჭს ვკითხე:

- ჩვენი ენა გესმის?
- ბიჭს გაეღიმა, თითქოს შერცხვა კიდეც.
- ცოტა.
- სხვა ადამიანებს რომ სულ არ ესმით?
- ზოგს ესმის. ვინც ისწავლის, გაიგებს კიდევაც.
- შენ როგორ ისწავლე?
- ეგ გრძელი ამბავია. თანაც, იცი... – ბიჭს სახე დაუნალვლიანდა და უფროსებს შეხედა.

უფროსები იდგნენ და სულ ჩვენ გვიყურებდნენ.

- აი, ასეა, – თქვა ბიჭის მამამ, – ასე ელაპარაკებოდა ხოლმე ლეკვსაც. თითქოს მაგათი ენა და ნაფიქრალი ესმოდეს.
- ბავშვია, ბატონო, – თქვა ექიმმა, – ბავშვებს კი, მოგეხსენებათ, უზარმაზარი ფანტაზიის უნარი აქვთ.

ამ ლაპარაკის დროს ოთახში ქალი შემოვიდა. ის ჯერ კაცებს მიესალმა. ექიმის ამხანაგს აკოცა კიდეც. მერე ბიჭისაკენ მობრუნდა და სახტად დარჩა.

ბიჭი იატაკზე იყო ჩამომჯდარი და მე მეფერებოდა.

– ეს რა არის! – წამოიძახა ქალმა, – შენი ამბავია ეს, არა, სანდრო? რა გინდა, უნდა დაგვიღუპო ბავშვი? ამას კი ვეღარ აიტანს ზეინაბი.

ექიმის ამხანაგმა გადაიხარხა.

– პასუხისმგებლები ვართ ორივენი. მეცა და ნუკრიც. ჩვენ ვიცით ჩვენი საქმისა.

ქალმა მაინც თავისი განაგრძო: ცოფიანი რომ იყოსო? თურმე ნუ იტყვით, ოდესლაც, სადლაც, მინდვრიდან შინ-მიმავალ ქალებს სწორედ ჩემოდენა მელას ლეკვი უნახავთ. ერთს დაჭერა მოუნდომებია, ლეკვს ოდნავ გაუკანრავს, ქალი გაცოფებულა და მომკვდარა.

ამაზე ექიმმა მიუგო, რომ ცოფის წყლის შიშსაც ეძახიან, თუ ცხოველი წყალს სვამს და საჭმელსაც აუღელვებლად მიირთმევს, არავითარი ცოფი არ არის საეჭვოლ. მაშინ ქალმა დაიჩემა, რწყილები მაინც ეყოლებაო. ექიმმა ამაზედაც გამოიდო თავი, რასა ბრძანებთ, ქალბატონო, ძალიან სუფთა ლეკვიაო. მაგრამ აქ კი ამაო გამოდგა მისი თავგამოდება. წამიყვანეს და თბილი წყლით მაბანავეს. კიდევ კარგი, რომ ბიჭი თავზე მედგა და მამხნევებდა:

– ცოტა მოითმინე, სულ ცოტა მოითმინე და მორჩა! მე ყოველდღე ვბანაობ ასე! შენც ცოტა მოითმინე. ეგ კარგია.

მასხეს და მასხეს წყალი. მფხანეს და მფხანეს სავარცხლით. ყურს არ უგდებდნენ ჩემს წკმუტუნსა და ცხიკინს. როდის-

★ ჩუკაშ ინიშვილი ★

როდის ამომიყვანეს წყლიდან, ძონძებით გამამშრალეს, მერე
სხვა ძონძში გამახვიეს და ბიჭთან დამტოვეს. ბიჭს მკერდზე
ვყავდი მიხუტებული, ძონძებიდან მარტო ცხვირი მიჩანდა,
დამატარებდა აქეთ-იქით და მელაპარაკებოდა:

– აბა, ხომ არაფერი დაგიშავდა. რა იყო, რა ამბავში იყავი!
ნახავ, როგორ მსუბუქად იგრძნობ თავს, ჩვენ ახლა... ჩვენ
ახლა შენთვის სახელი უნდა მოვიგონოთ.

მე ვუთხარი, რომ სახელი უკვე მერქვა.

– აი, ჩემი სახელი ბჟაჲ-ბჟაჲ-ბჟაჲ!

– მაგას ჩვენ მეტი ვერავინ გამოთქვამს. მე დაგარქმევ...
დაწყნარდი, თორემ კანკალას დაგარქმევ. აბა, რატომ კანკა-
ლებ? ხომ ხედავ, ცუდს არავინ გიპირებს. პირიქით, დიდებული
ცხოვრება მოგელის.

– არავითარი დიდებული ცხოვრება არ მინდა. მე დედასთან
და ჩემს და-ძმებთან მირჩევნია.

– დედას და და-ძმებსაც ნახავ.

– როდის?

– ჯერ იყავი ჩემთან და, თუ არ მოგეწონება, მერე დედაშენ-თან და შენს და-ძმებთან დაგაბრუნებ.

ისე სანდოდ მელაპარაკებოდა, ვეღარაფერი ვთქვი, ძონძიანად დამსვა ძირს და თბილი რძე დამიდგა. ის რძე დავლიე, მერე ყველის მოზრდილი ნაჭერიც შევჭამე და ფეხის გასაშლელად ცოტა გავიარ-გამოვიარე.

– ცხოვრებაში მთავარია მშიშარა არ იყო, – მეუბნებოდა ბიჭი, – თუ მშიშარა იქნები, ყველაფერი დამახინჯებულად მოგეჩვენება, ვერასოდეს ვერ იგრძნობ, როგორი ლამაზია ტყე, როგორი ლამაზია მდინარე, როგორი ლამაზია ვარსკვლავებიანი ზეცა. შენ უშიშარი უნდა გაიზარდო. ამიტომ უშიშას დაგარქმევ. უშიშ! უშიშავ! უშიშ!

მომენტი ეს სახელი, მაგრამ მაინც არ მიგრძნობინებია, რომ კმაყოფილი დავრჩი. ვითომდა მხოლოდ კედლის ძირების სუნვითა და თვალიერებით ვიყავი გართული.

– მაშ, ასე, დღეიდან შენ უშიშა გერქმევა. მე, ხომ გაიგე, რა-საც მეძახიან – ნუერი. ფიპ! არ მომწონს ჩემი სახელი, მაგრამ დედას და დეიდას მოსწონთ... დედას და დეიდას კი ყველაფერში უნდა დავემორჩილოთ.

სსენებაზე ბიჭის დეიდა შემოვიდა და მკაცრად უთხრა:

– დაგავიწყდა, მუსიკა რომ გაქვს სამეცადინო?

– ახლავე, დეიდა, – დაიძახა ბიჭმა, – ყუთში ძონძი ჩამიგო, შიგ ჩამსვა, – დაიძინეო, – მითხრა მოფერებით, ყუთს სახურავი დააფარა და ოთახიდან გავიდა.

ცოტა ხანს ვიდექი, მერე დავწექი, მოვიკუნტე, კუდი ცხვირთან მივიტანე და საძილედ გავემზადე. ის იყო ჩამთვლიმა კიდეც, რომ სასიამოვნო ხმები მომესმა – თითქოს გახარებული

* ჩუკაშ ინიშვილი *

ჩიტები ჭიკჭიკებდნენ მზიან წვიმაში: თითქოს დავრბოდი ჩემს და-ძმებთან ერთად მაღალ ბალახებში. გამახსენდა საყუნჭია გორა, თელები, წყარო, ჩხიკვი, ყრუ ტკივილმა დამიარა მთელ სხეულში. გამგუდა, გამაშეშა ამ ტკივილმა, ჩამეძინა.

არ ვიცი, დიდხანს მეძინა თუ ცოტა ხანს. როცა გამეღვიძა, ვხედავ, ბიჭს ყუთში ხელები ჩამოუყვია და გვერდებზე მკიდებს. მომკიდა რბილად, მოხერხებულად, ამომიყვანა, მიმიხუტა თეთრ, თხელ ხალათზე და მიმარბენინა თავის ლოგინთან.

მისი ლოგინი ფანჯარასთან იდგა. ფანჯარაში მთვარე იყურებოდა, ჩვენი მთვარე, საყუნჭია გორის მთვარე. მომინდა დედა, ჩვენი მყუდრო სორო, ამიჩვილდა გული, ამოვიწკმუტუნე რამდენჯერმე.

– შენ ნურაფრისა გეშინია. თუ გეძინება, მშვიდად დაიძინე.

მე ცოტა ხანს ვიქწები ასე და მერე მაინც დავიძინებ. ამ დროს ყოველთვის მეღვიძება ხოლმე, მერე ვწევარ და ვწვალობ. იცი, უშიშავ, მე ერთი კარგი ძალლი მყავდა.

გავოცდი და ვკითხე:

- განა შეიძლება ძალლი კარგი იყოს?
- როგორ არ შეიძლება, სულელო! ყოველ სულდგმულთა შორის არიან კარგებიც და ცუდებიც. მეტსაც გეტყვი: კარგები უფრო მეტნი არიან, ვიდრე ცუდები, მით უმეტეს – ძალლები.
- არა, მაგას ვერ დავიჯერებ, – დავიუინე მე.
- კეთილი, ნუ დაიჯერებ. ვთქვათ, მარტო ჩემთვის იყო ის ძალლი კარგი. ხომ შეიძლება ასე?

მე აღარაფერი ვთქვი.

– სულ ერთად ვიყავით მე და ის ძალლი, – განაგრძობდა ბიჭი, – სულ ერთად დავდიოდით. იმან მასწავლა ცხოველებთან ლაპარაკი. მერე ერთ დღეს, ერთ საზიზლარ დღეს... მანქანა დაეჯახა. ჩემკენ რომ გამორბოდა, მაშინ დაეჯახა. ო, რომ იცოდე, როგორ საშინლად დაიკივლა – მიშველეო. მივვარდი, მაგრამ ვეღარაფერი ვუშველე. რამდენიმე ნაბიჯი წვალებით, ფეხების თრევით გამოიარა, მოდიოდა და გატანჯული, ცრე-მლიანი თვალებით მიყურებდა. მერე, რომ ნახა, ღონე აღარ შესწევდა, მიბრუნდა და ისევ ქუჩა-ქუჩა წავიდა. და იქ... ვეღარ მოვასწარი. ახლა სხვა მანქანა დაეჯახა. სულ ვხედავდი, როგორ წავიდა წითელი სისხლი კლაკნით, როგორ დააღო პირი ხმის ამოსაღებად და ასევე დარჩა, ვეღარ დაკუმა.

არ ვიცი, ძალლი შემეცოდა თუ ბიჭი – მეც ძალიან შევწუხდი, ბიჭს ხელები ავულოკე.

მაშინ მან სიმღერასავით რაღაც წამოიწყო:

ცირიან ირმები,
 ცირიან შვლები,
 ცირიან მელები,
 ცირიან მგლები,
 ცირიან ცყეები,
 ცირიან მოები,
 მზევ, მოღი, მოგვხედე...

კარი სწრაფად გაიღო და ოთახში ქალი შემოვიდა. ეს უკვე
 ბიჭის დედა იყო. კართანვე გაჩერდა და შეწუხებულმა დაიძახა:
 – ისიდორ! ისიდორ!

ჩქარი ნაბიჯით წამოვიდა ბიჭის საწოლისაკენ, საწოლამდე
 ველარ მოალწია, ხელები თავზე შემოიწყო და თითქმის ტირი-
 ლით თქვა:

- მკლავთ მე თქვენ, მკლავთ და არავის ვეცოდები.
- ბიჭმა მიმიხუტა, ლოგინიდან წამოხტა, ყუთთან მიირპინა
 და შიგ ჩამსვა. შემოვიდა კაციც.
- აიღეთ, დამარტყით რამე და ისე მომკალით, ან მამამ, ან
 შვილმა, რატომ მაწვალებთ?
- რა იყო, რა მოხდა? – იკითხა კაცმა.
- ჭირი ჩემი თავისთვის. ლოგინში ეწვა ის ბინძური ცხო-
 ველი. მომაშორეთ, მოაშორეთ აქაურობას, თორემ არ ვიცი,
 რას ვიზამ!
- მართლა ლოგინში გეწვა, ბიჭო? – ისევ იკითხა კაცმა.
- ხომ გაბანებულია, გასუფთავებული, – გაუბედავად თქვა
 ბიჭმა.
- გასუფთავებული ჭირი დაგეძგეროს შენ! მაგის ბეწვებილა

აკლია შენს ღვიძლს? მომაშორეთ, მომაშორეთ აქაურობას, თორემ აღარ მინდა სიცოცხლე უკვე.

კაცმა ყუთიანად ამიყვანა.

ბიჭი ლოგინიდან ამოხტა.

– მამა! მამა! ხომ იცი, როგორ მჭირდება...

– გამაგიშებენ! გამაგიშებენ! – იძახდა ქალი.

კაცმა კარი გამოიხურა და სადღაც ბნელ კუთხეში მიმიყვანა. ცოტა ხანს კიდევ მესმოდა გაუგებარი ხმები, ბიჭისა თუ ქალის ტირილი, ხანაც ორივე ერთად. მერე სიჩუმე ჩამოვარდა.

გარეთაც ჩაყუჩებული იყო ყველაფერი.

„რა ხდება, რა ამბავია ჩემს თავს?“ – ვფიქრობდი, ვფიქრობდი და ამ ფიქრში ჩამეძინა.

როცა გამეღვიძა, ყუთი ძალიან ქანაობდა. მეგონა, აიხდებოდა სახურავი და ბიჭს დავინახავდი. მაგრამ უკვე ქუჩაში მივყავდი. მაშინ მივხვდი, რომ ბიჭს მართლა მაშორებდნენ. ავტეხე ხტუნვა, ფხაჭუნი, წკმუტუნი, ტირილი, მე ხომ უამრავი რამე დამრჩა საკითხავი. მე ხომ მხოლოდ მისგან შემეძლო გაგება, რატომაა, რომ ადამიანები გვხოცავენ. მე კი... რა ამბავია ჩემს თავს, რა მომელის, რა უნდა ვქნა, როგორ უნდა მოვიქცე...

მაგრამ ჩემი წკმუტუნ-ტირილისათვის ყურადღება არავის მიუქცევია.

სადღაც მიმიყვანეს. ვიღაცები ალაპარაკდნენ. ვიღაცამ ყუთზედაც მოაკაკუნა. ბოლოს სახურავიც გადამხადეს, დავინახე მთლად უცხო, ცხვირწითელა, სათვალიანი კაცი. ეს კაცი არც იღიმებოდა, არც იღრუბლებოდა. დაშტერებული დამყურებდა სათვალით და მარტო ეს თქვა:

★ ჩეკვაზ ინანიშვილი ★

– გასაგებია.
– რა არის გასაგები? მითხარით, მეც გამაგებინეთ! – წამო-
ვიძახე შეშინებულმა.

სათვალიანმა კაცმა ყუთს სახურავი დააფარა და სხვაგან
წავიდა.

გარედან ქალაქის გმინვა და დგანდგარი შემოდიოდა.

უცებ საოცრად აშკარად დავინახე საკუთარი თავი – ძალიან
პატარა – დიდ, ადონდგოლებულ ქვეყანაში, თანაც მთლად
მარტო.

და ისევ ავტეხე წერტუნი და ტირილი.

აქ წყდება ბოლომოხეული ხელნაწერი, რომელიც ქალაქის
განაპირას, ხევში ჩაყრილ ნაგავში ვიპოვე ზამთრის სუსხიან
დილას, როცა მე და ჩემი მეგობარი, ჩვენს ორ მეძებარ ძალლ-
თან ერთად, გამგელებულები მივდევდით ვიღაცის მიერ
ფეხებში დაჭრილ, ბალანჩამოძენძილ კურდლელს.

